TrygFondens Tryghedsmåling 2021

Tryghed og utryghed i Danmark 2021

Af Jacob Andersen, Jørgen Goul Andersen og Anders Hede

TrygFondens Tryghedsmåling 2021

Tryghed og utryghed i Danmark 2021

Af Jacob Andersen, Jørgen Goul Andersen og Anders Hede

© Copyright TrygFonden smba

Redaktion: Dansk Kommunikation ApS.

Illustration: Camilla Thyrring Ludvigsen

Design: Morten Petersen, ReflektDesign

Foto: Forside: Vitalik Radko, Depopsitphoto
S. 5: Maik Meid/Adobe Stock
S. 45: Bax Lindhardt/SP/Ritzau Scanpix
S. 78: Tor Birk Trads

Udgiver: TrygFonden smba

ISBN: 978-87-93652-06-4

TrygFonden smba
(TryghedsGruppen smba)
Hummeltoftevej 49
DK-2830 Virum
www.trygfonden.dk

Forord

Trygheden i Danmark er under pres – særligt én gruppe skiller sig ud

Danmark er et af de mest trygge og sikre lande at bo og vokse op i. Vi har det generelt godt og har en høj grad af trivsel og livstilfredshed på tværs af generationerne. Men selv i 'smørhullet' Danmark er der grund til at være særlig opmærksom – for ikke alt er, som det skal være. Vi har også vores udfordringer og områder i livet, hvor trygheden er under pres.

Velkommen til den 10. udgave af TrygFondens Tryghedsmåling. En måling, vi har gennemført siden 2004, hvor vi løbende tager temperaturen på trygheden og utrygheden i Danmark. Og som overskriften siger, er trygheden under pres.

Andelen af trygge i den danske befolkning er den laveste, vi har målt i 10 år, og tilsvarende stiger utrygheden. Særligt de unge slår negativt ud, når det kommer til tryghed, mens de ældre over 66 år bliver stadig mere trygge. Forklaringerne er mange og udlægges på de følgende sider.

Som noget nyt indeholder Tryghedsmålingen i år et særligt 'klima-tema'. Her zoomer vi for første gang ind på danskernes holdninger til klimatruslerne. Resultatet er opsigtsvækkende. Bl.a. ser vi, at bekymringen for klimaforandringer er betydelig – og dét på tværs af generationer, geografi og sociale skel.

Ambitionen med Tryghedsmålingen er at skabe debat, give nye indsigter og inspirere til nye ideer til, hvordan – og hvor – vi i fællesskab skal styrke trygheden.

Heldigvis vil mange gerne være med. Vi hilser alle velkommen, der ligesom vi er optaget af at gøre Danmark til et endnu bedre og mere trygt samfund i fremtiden. Tryghedsmålingen viser os, hvor nogle af de store udfordringer – men også muligheder – ligger.

God fornøjelse.

Rie Odsbjerg Werner
Direktør i TrygFonden

Indholdsfortegnelse

Del 1: Trygheden set ovenfra

Kapitel 1 **Den paradoksale tryghed** 6
Da Danmark blev ramt af allertiders største utryghed, steg trygheden i Danmark. Da den forsvandt, faldt trygheden igen.

Kapitel 2 **Tryghed for dagen og vejen** 19
Særligt de "unge ældre" er blevet ganske trygge ved deres økonomi.

Kapitel 3 **Den truende vold** 26
Hvorfor er så mange utrygge for at gå rundt i deres hjemkvarter by night?

Kapitel 4 **Tillid i Danmark** 35
Vores tiltro til politikere og myndigheder er langt højere end før Covid-19.

En teori om Tryghed 41

Del 2: Bekymringen for det hele

Kapitel 5 **Gamle og nye bekymringer** 46
Covid-19 overskyggede gamle bekymringer, men nye er kommet til.

Kapitel 6 **Klimatruslen** 58
To-tredjedele gruer for klimaændringer, men opbruddet fra fossiløkonomien bekymrer også.

Del 3: Geografiske uligheder

Kapitel 7 **Den skæve fremgang** 79
Danmark bliver skævere uden at vi mærker det.

Sådan har vi lavet TM21 102

Bilag

Bilag 1 **Alle Samfundsbekymringer** 104

Bilag 2 **Faktoranalyse (Klima)** 105

Del 1

Trygheden set ovenfra

Kapitel 1

Det paradoksale fald i trygheden

I foråret 2020 blev Danmark ramt af en utryghed uden sidestykke i tryghedsmålingernes historie. Flertallet frygtede at de selv og deres nærmeste kunne blive ramt af en sygdom, der slog ihjel og gav livsvarige skader. Frygten stak så dybt, at flertallet ændrede hverdag og vaner. Og mange fornemmede nok et rædselskabinet af mulige følgevirkninger bag myndighedernes beroligende facade – fra global recession og protektionisme til sammenbrudte stater, forsyningsmangel og flygtningestrømme. Alt sammen noget der før eller siden også kunne nå Danmarks kyster.

Man kunne derfor også med rimelighed forvente et kraftigt dyk i befolkningens tryghed i 2020. Det var dog slet ikke, hvad vi fandt i Tryghedsmålingen for dette år. Tværtimod blev 2020 det første nævneværdige brud på den tendens til faldende tryghed, som vi har konstateret siden de første tryghedsmålinger i 2004.

I 2021, hvor nervøsiteten for Covid-19 er aftaget mærkbart, falder den generelle tryghed derimod igen. som det kan ses i figur 1.1.

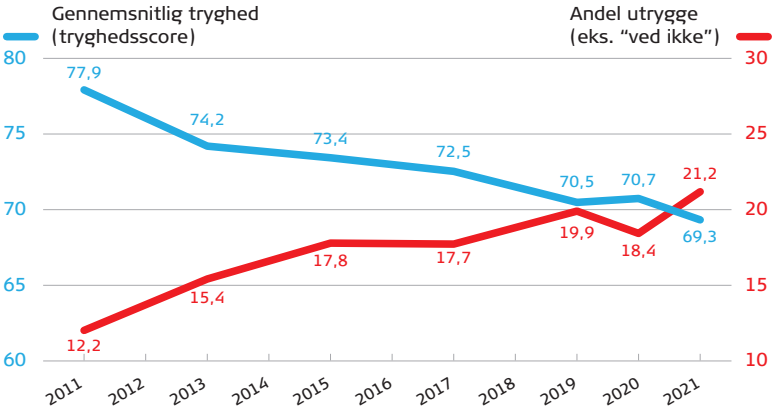

Figur 1.1
– Ti års tryghed og utryghed

Andelen af utrygge er steget næsten tre procentpoint i det seneste år. Den gennemsnitlige tryghed (tryghedsscoren) er faldet med knap halvandet point (om tryghedsscoren se teksboksen: "Sådan måler vi" side 18).

Spørgsmål: Her kommer først nogle spørgsmål der handler om, hvor tryg eller utryg du føler dig. På en skala fra 1 til 7, hvor 1 er "Jeg føler mig grundlæggende tryg i min hverdag" og hvor 7 er "Jeg føler mig grundlæggende utryg i min hverdag", hvor tryg føler du dig så?
15-65-årige[1]. Antal svarpersoner: 4193-5671. Svaret "ved ikke" er holdt uden for beregningen.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Paradokset hænger sammen med, at nedlukningen også lukkede nogle af de kendte kilder til utryghed ned. Der var færre indbrud, voldelige overfald og konkurser i 2020[2]. Færre frygtede at gå ned med stress.

Samtidig bliver det meget tydeligt, at tryghed og utryghed langt fra er entydige størrelser. Man kan f.eks. være nervøs for at blive arbejdsløs eller skudt af terrorister uden at det rammer ens almindelige hverdagstryghed. Omvendt kan man være almindeligt utryg uden af den grund at frygte for eksempelvis uventede regninger eller voldelige overfald[3].

Selvom utrygheden for corona var enorm, blev den tydeligvis oplevet som et afgrænset problem, der ikke gjorde hverdagen mere utryg – måske tværtimod.

Men hvorfor stiger utrygheden nu igen? Det kan vi danne os et billede af ved at se på, hvilke samfundsgrupper, der især er blevet mindre trygge og hvilke af de kendte kilder til utryghed, der ser ud til at fylde mere i 2021 end de gjorde året før.

Hvad driver utryghedstendensen?

Analyser i tidligere tryghedsmålinger tyder ikke på, at der er en enkelt samlende forklaring på den faldende tryghed. Det er snarere slutfacit af en udvikling, som påvirkede hverdagslivet forskelligt i forskellige befolkningsgrupper.

I Tryghedsmåling 2019-20 sammenfattede vi groft de fem faktorer, der ser ud til at have drevet udviklingen frem til 2019.

Kriminalitet: Den faldende tryghed blev i første omgang sat i gang af stigende fysisk utryghed, der begyndte med indbrudsbølgen i 2008-09 (og senere blev vedligeholdt af bl.a. terrortruslen). Det gjorde navnlig flere kvinder utrygge.

Krise: I anden omgang fik utryghedskurven et brat knæk opad i årene under finanskrisen, der havde effekter på trygheden, der ramte forskellige befolkningsgrupper. For nogle svandt jobmulighederne ind. For andre var det de økonomiske reserver – pensionsformuer og friværdier – der svandt eller måske ligefrem *for*svandt. Kriseeffekterne ramte navnlig mændenes tryghed.

I kølvandet af krisen kunne vi navnlig konstatere en faldende tryghed i grupper med et svagere fodfæste på arbejdsmarkedet og mindre lovende fremtidsudsigter end før krisen.

Marginalisering: Navnlig kortuddannede yngre mænd skulle slås mere for jobbene og var dårligere beskyttet ved arbejdsløshed og sygdom efter kriseårenes reformer af dagpenge, førtidspension, sygedagpenge og efterløn.

Reform-bølgen: Et andet resultat af samme udvikling var den markante utryghed blandt sygemeldte og kontanthjælpsmodtagere. Udviklingen har ikke kun gjort disse grupper (endnu) mindre trygge, men svækkede også tilliden til den offentlige velfærd i den øvrige befolkning.

Stress: Frygten for at gå ned med stress har muligvis en vigtigere rolle, end vi tidligere har erkendt. Meget taler for at stress er på vej til at blive den nye *folkeutryghed*, især blandt de yngre kvinder.

Endelig kunne vi konstatere, at der var ved at opstå en betydelig forskel på unges og ældres tryghed. Udviklingen kunne ikke forklares med én faktor. Men flertallet af de faktorer, der i særlig grad ryster menneskers tryghed, slog særlig hårdt i de yngre aldersgrupper (mens ikke en eneste gik særligt ud over de +60-årige).

I 2021 – da dagliglivet på mange måder var ved at vende tilbage – var mønsteret på flere punkter ændret.

Hvem blev mindre trygge i 2021?

Deler man svarpersonerne op på erhverv er der vendt op og ned på det vante billede. Normalt har de ufaglærte og de selvstændige skiftedes til at have den største andel af utrygge, mens de højere funktionærer havde den laveste andel. Men i 2021 er fordelingen byttet om: andelen af utrygge højere funktionærer er pludselig hoppet fem procentpoint op til 21 pct. og andelen af utrygge ufaglærte er omvendt skrumpet med 4 procentpoint og er landet på 17 pct., ligesom de selvstændige. Se figur 1.2.

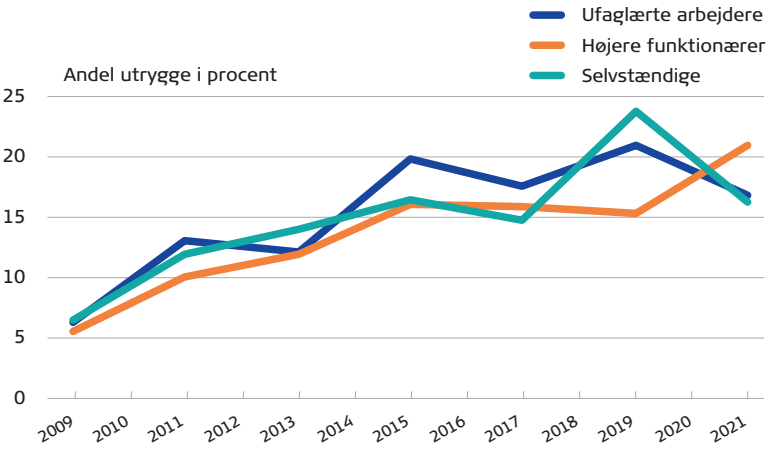

Figur 1.2
– Omvendt pyramide

De selvstændige havde i 2019 den største andel af utrygge blandt grupperne på arbejdsmarkedet (24 pct.), men har i 2021 den mindste andel (16. pct.). Stikprøven er dog ikke stor, så måske er det en statistisk tilfældighed.

Spørgsmålsformulering: Se figur 1.1. Antal svarpersoner i 2021: 512 ufaglærte, 424 højere funktionærer, 115 selvstændige. Kun 18-65-årige.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Ser man på de øvrige grupper uden for arbejdsmarkedet er billedet lidt mere broget. Andelen af utrygge på sygedagpenge og i ressourceforløb er faldet, mens flere på dagpenge og navnlig på kontanthjælp ser ud til at være blevet mere utrygge. Stikprøverne rummer under 100 i alle disse grupper, så vi kan ikke lægge alverden i det.

Tryghedsmålingen bekræfter, at andelen af utrygge gennemgående ligger højt over niveauet hos grupperne på arbejdsmarkedet – blandt svarpersonerne på kontanthjælp er 39 pct. eksempelvis utrygge i hverdagen.

De utrygge grupper uden for arbejdsmarkedet er dog for små til at drive udviklingen. Et bedre bud er udviklingen blandt unge. I gruppen af lærlinge voksede de utrygges andel fra 15 pct. i 2019 til 22 pct. i 2021. Blandt studerende er andelen af utrygge vokset fra 17 til 23 pct. At begge grupper rammes tyder på at vi har fat i årsager, der rammer større dele af ungdommen.

Det bekræftes i høj grad, når vi ser på forskellen i trygheden hos forskellige aldersgrupper. Vi ser en forholdsvis høj og stabil tryghedsscore i aldersgrupperne over 40 – blandt de +66-årige er den endda steget. I grupperne mellem 20 og 40 er tryghedsscoren faldet mærkbart fra 2019. Tendensen ramte de unge først i tyverne efter 2013, mens grupperne mellem 25 og 39 år først blev mere utrygge fra 2017. Yderpunkterne i udviklingen er vist figur 1.3.

Figur 1.3 – Ung utryghed

2013 var andelen af utrygge og tryghedsscoren den samme hos pensionisterne og folk i begyndelsen af tyverne. Siden er kurverne gået hver sin vej.

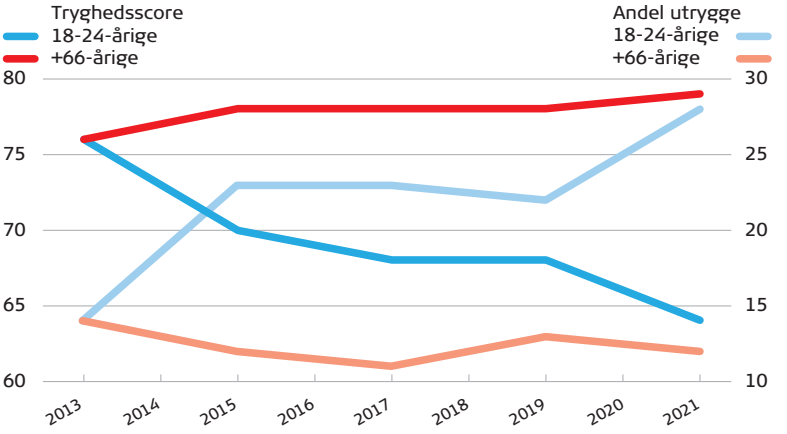

Spørgsmålsformulering: se figur 1.1. Antal svarpersoner i alt: 5391-6011.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Udviklingen i de unges utryghed skyldes, at andelen af egentligt utrygge er vokset, og altså ikke at de fleste unge er gået lidt tilbage. Når det gælder de unge først i tyverne, er andelen af utrygge vokset med 6 pct. siden 2019 og med hele 14 pct. siden 2013. Det vil sige, at niveauet er dobbelt så højt som for otte år siden og nu tæller 28 pct.

Ser man på kvinder i forhold til mænd er det navnlig kvinderne, der er blevet mere utrygge siden 2019. Vi finder 20,7 pct. utrygge kvinder i 2021 mod 17,6 i 2019 – altså mere end tre procentpoint flere. Det betyder at andelen nærmer sig den, vi finder blandt mændene, hvor 21,7 pct. er utrygge – omtrent som i 2019 (21,1 pct).

Udviklingen i de forskellige befolkningsgrupper giver et første fingerpeg om, hvorfor trygheden falder. Blandt de fem faktorer, der drev utrygheden nedad i årene frem til 2019 kan vi med rimelig sikkerhed udelukke de tre: faldet i utrygheden skyldes ikke en yderligere marginalisering af ufaglærte, der tværtimod blev mere trygge, og heller ikke de (mindre) forskydninger i de (mindre) grupper uden for arbejdsmarkedet. Der kan heller ikke være tale om noget, der minder om kriseeffekter – fra ledighed til formuetab – i stil med den, vi så efter finanskrisen (tværtimod har den økonomiske tryghed det ganske godt, som vi skal se i kapitel 2).

Kan det være en øget frygt for voldelig kriminalitet eller for at bukke under for stress, der driver udviklingen nu? Eller er der andre faktorer på spil, der navnlig gør de unge og kvinderne mere utrygge, mens de ældre bliver stadig tryggere?

Ældreomsorg og udsatte unge

Vi har i tryghedsmålingerne stillet en række spørgsmål for at teste udviklingen i det, som mange er utrygge ved, og som kan tænkes at påvirke deres generelle tryghed.

Et spørgsmål, som har været imødeset med spænding, drejer sig om tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet. Her accelererede utrygheden blandt de +40-årige i nogle samfundsgrupper i årene efter tilbagetrækningsreformen i 2011, der fjernede det meste af efterlønsordningen. Utrygheden kulminerede i 2019, da emnet blev et afgørende tema i valgkampen. I 2021 – efter indførelsen af forbedrede regler for førtidspension for seniorer og den såkaldte Arnepension er andelen faldet. I dag frygter 25 pct. en uværdig afgang fra arbejdsmarkedet mod 31 pct. i 2019.

Et par nok så markante ryk ses i utrygheden for at mangle pleje som gammel. Den er vokset og vokset blandt de +40-årige siden spørgsmålet første gang blev stillet i 2009. I 2019 nåede den 58 pct. – og faldt så i corona-året 2020 med ca. en tredjedel, tilbage til niveauet i 2009. Siden er den vokset noget igen, men den omsorg for de ældre, der blev manifesteret under pandemien, har tydeligvis fået nogle af de godt-og-vel midaldrende til at se lysere på fremtiden. Det er nærliggende at se den voksende tryghed i aldersgruppen i dette lys.

Det som ryster os

Figuren giver indtryk af, hvor meget de 21 utrygheder, vi har målt på i Tryghedsmåling 2021, påvirker vores almindelige tryghed i hverdagen. Jo tættere på epicentret i midten, jo mere smitter den nævnte utryghed af på den generelle tryghed (vist i figur 1.1). Bag figuren ligger en korrelationsanalyse, der viser styrken i de statistiske sammenhænge. Skalaen går fra minus 1 til plus 1. En korrelationskoefficient, der er mindre end 0,2 anses for at være svag. Det gælder her kun utrygheden for at savne pleje, når man bliver gammel. Alle værdierne her er moderate.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

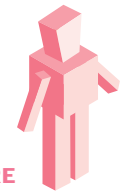

RYSTER OS MINDRE

For at miste mit arbejde / **0.24**

For at coronavirus skal gå alvorligt ud over mig eller mine nærmeste / **0.24**

For sygdom i familien / **0.22**

For ikke at kunne finde arbejde, når jeg bliver færdig med min uddannelse / **0.21**

For ikke at få tilstrækkelig pleje, når jeg bliver gammel / **0.18**

For at blive udsat for et indbrud / **0.26**

For at blive anklaget for at have krænket nogen seksuelt / **0.26**

For at blive udsat for et seksuelt overgreb / **0.25**

For at klimaforandringer kan gøre det svært at bo, hvor vi bor / **0.25**

For ikke at kunne forlade arbejdsmarkedet på en værdig måde, når den tid kommer / **0.25**

For at mangle penge, hvis der kommer en uventet udgift / **0.29**

For at få en uoverskuelig opgave på mit arbejde / **0.28**

For at at blive offer for et terrorangreb / **0.28**

For ikke at have helbred til at kunne klare at arbejde / **0.28**

For at ikke at have penge nok, når jeg holder op med at arbejde / **0.27**

For at job, som passer til mig, bliver overtaget af østeuropæere / **0.27**

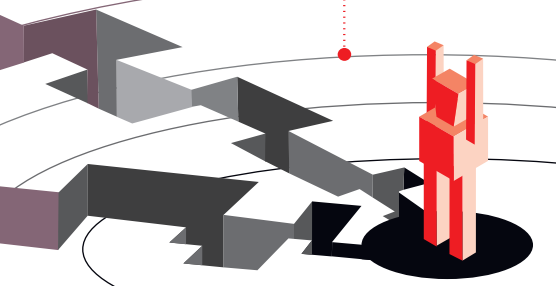

RYSTER OS MERE

For at jeg bliver overfaldet eller slået / **0.33**

For at familiens økonomi trues af dårligt helbred / **0.31**

For at mine indkomster er uregelmæssige / **0.31**

For at jeg får alvorlig stress, så jeg i længere tid ikke kan klare kravene i hverdagen / **0.31**

Figur 1.4
– Alderens utrygheder

Lidt flere ser med fortrøstning på deres økonomi som pensionister. Andelen af utrygge er faldet et par procentpoint siden 2019 til 30 pct.

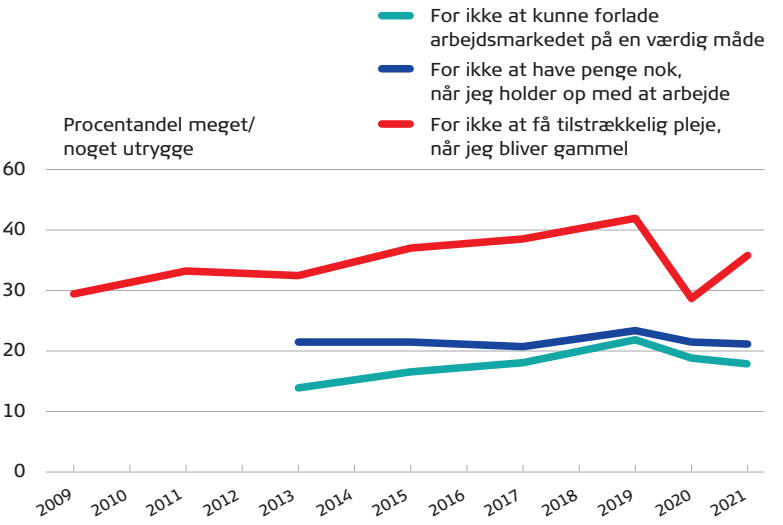

Nedenfor er anført en række problemer. Angiv hvor utryg du for tiden er over for disse problemer. Svarmuligheder: For tiden slet ikke utryg, For tiden kun lidt utryg, For tiden noget utryg, For tiden meget utryg, For tiden ikke relevant for mig, Ved ikke/ønsker ikke at svare. Ved ikke-svar indgår ikke i beregningen.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

En udvikling, der til gengæld rammer flere unge – og navnlig unge kvinder – er som nævnt frygten for alvorlig stress. Temaet blev analyseret grundigt i 2019[4], bl.a med det direkte spørgsmål om svarpersonen er utryg for at få "alvorlig stress, så jeg i længere tid ikke kan klare kravene i hverdagen".

Det var 29 pct., der havde sådan en utryghed i 2019. Tallet faldt en smule i coronaåret, men i 2021 er vi tilbage på mindst samme niveau (30 pct.). Et andet forsøg på at måle stress-utryghed går længere tilbage: er du utryg for at få en uoverskuelig opgave på dit arbejde? Spørgsmålet er stillet til alle, så de 31 pct., som har angivet at spørgsmålet ikke er relevant for dem, indgår i beregningen. Var de taget ud af regnestykket ville procentandelen med andre ord have været højere. Til gengæld medtager spørgsmålet kun det arbejdsrelaterede stress og ikke den, der rammer uforholdsmæssigt mange af grupperne uden for arbejdsmarkedet. Trods disse forbehold er kurven bemærkelsesværdig.

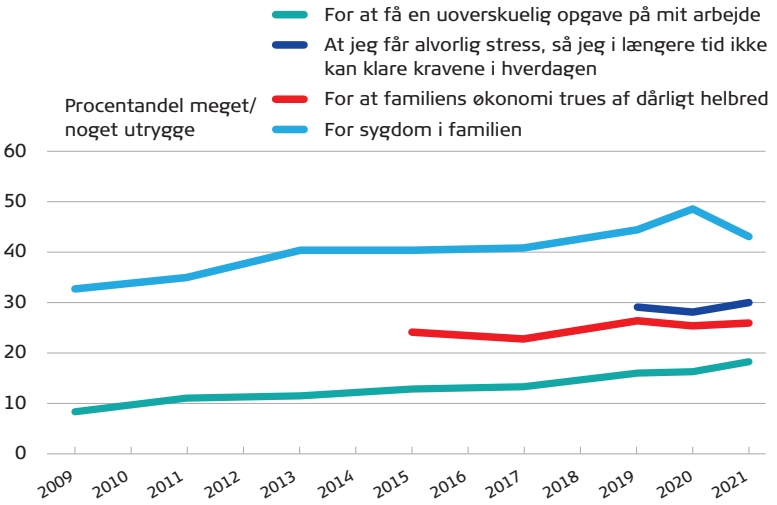

Spørgsmålsformulering mv. se figuren og figur 1.4.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Figur 1.5 – Stress og andre helbredstrusler

Utrygheden for sygdom i familien er steget lidt igennem mange år, og fik et naturligt knæk opad i coronaåret. For ca. hver fjerde er utrygheden for sygdom hos nærtstående også et økonomisk problem

Figuren viser en helt konstant stigning af stress-utrygge siden 2009, men faktisk er spørgsmålet blevet stillet siden 2004, da 5 pct. gav udtryk for denne utryghed. I dag siger 18 pct. det samme – to procentpoint flere end i 2019.

Det kan være utrygt, hvis éns indkomster svinger meget, og især hvis det betyder, at man ikke kan klare en uventet regning.

Navnlig utrygheden for uventede udgifter har normalt hængt tæt sammen med de økonomiske konjunkturer (se figur 1.6). Andelen af utrygge steg fra lavpunktet 21 pct. i 2007 til 34 pct. i 2015. I 2017 faldt tallet markant til 26 pct., men i 2019 var vi pludselig tilbage på kriseniveau – hvorfor ved vi ikke. Det er forbedret en smule forbedret i 2021 og tallet er faktisk det næstlaveste siden finanskrisen.

I sommeren 2019 var Danmark på toppen af højkonjunkturen med stigende beskæftigelse og flaskehalse. Ca. hver femte var utrygge ved, at de kunne beholde deres job og 27 pct. (af samtlige svarpersoner) var utrygge ved om de kunne finde et nyt job igen, hvis de skulle blive ledige. Tidligere analyser har vist, at kombinationen er vigtig. At miste jobbet er ikke så farligt, hvis man har tiltro til sine egne jobchancer. At man ikke har så store muligheder på arbejdsmarkedet er til gengæld ikke så vigtigt, hvis man har et sikkert job.

Figur 1.6 – Fallittens rand

Mellem en fjerdedel og en tredjedel er nervøse for deres indkomster og for at økonomien kan vælte. Niveauet er groft sagt det samme som før coronakrisen.

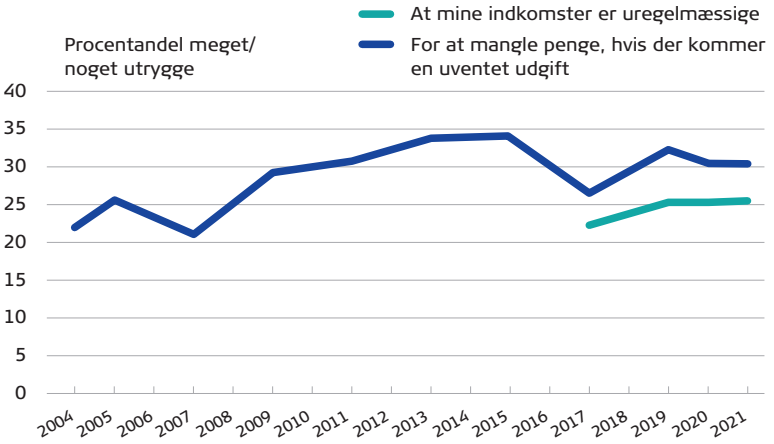

Spørgsmålsformulering mv. se figuren og figur 1.4.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

I coronaåret 2020, da store dele af jobmarkedet befandt sig på gyngende grund, voksede både utrygheden for jobbet og for permanent udstødelse. Hele 35 pct. af de beskæftigede frygtede, at de måske ikke kunne finde ny beskæftigelse, hvis de skulle miste jobbet. I sommeren 2021 var vi endnu ikke helt tilbage ved optimismen fra 2019, men flaskehalsene i flere sektorer pegede i retning af stigende beskæftigelse – så alt i alt er det nok heller ikke her, vi skal lede efter forklaringer på den stigende utryghed blandt unge og kvinder.

Der er mere bid i de tal, der viser svarpersonernes utryghed for forskellige former for voldskriminalitet. I figur 1.7 ses at utrygheden for indbrud er vokset siden lavpunktet under nedlukningen, men til et niveau der stadig er tydeligt under niveauet i 2019. Terrorangsten er også i tilbagegang. Angsten for overfald og sexovergreb er derimod steget.

Frygten for at blive overfaldet eller slået toppede oprindelig i 2009. Men både i 2017 og 2019 er utrygheden på dette punkt steget. Til 16,9 pct. i 2019, hvilket er højere end både 2009 og 2017 og dobbelt så højt som i 2005-07.

Kvinders frygt for seksuelle overgreb aftog fra den første måling i 2013 til den følgende i 2015. Men tallet steg til 11 pct. i 2017 og videre til en ny rekord på 13 pct. i 2019 – hvorefter det er steget voldsomt til 19 pct. i 2021.

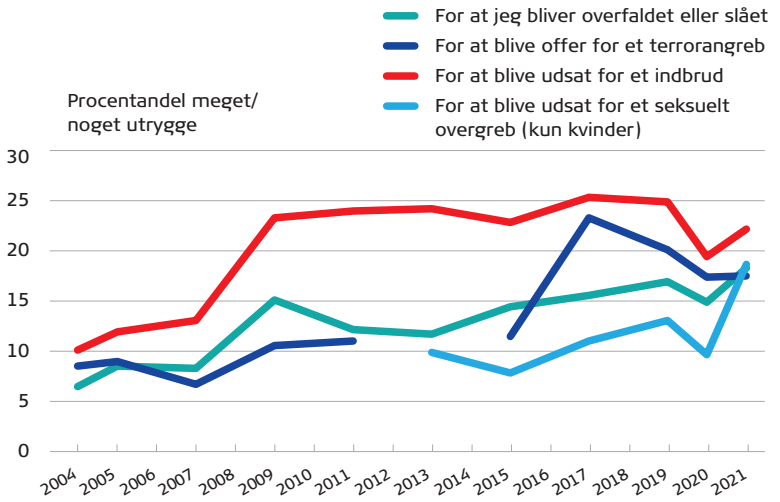

Spørgsmålsformulering mv. se figuren og figur 1.4.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Figur 1.7 – Overgreb

Frygten for at blive terroroffer sprang i vejret i 2016-2017 med mere end en fordobling af antallet af utrygge sammenlignet med 2015. Frygten kulminerede i 2017 med 23 pct. terrorutrygge. Siden er den reduceret, men har dog i 2021 stadig tag i 18 pct.

At frygten for at blive overfaldet faktisk spiller ind på den generelle tryghed, har vi målt i Tryghedsmålingerne igen og igen. Det er sket med en såkaldt korrelationsanalyse, der viser hvor stærkt de enkelte utrygheder, der er nævnt ovenfor, hænger sammen med den generelle tryghed i hverdagen. Disse sammenhænge ændrer sig med tiden. I årene efter krisen var det i høj grad økonomiske trængsler, der slog bunden ud af hverdagstrygheden.

Men i de fleste år har utrygheden for at blive overfaldet eller slået været det, der rystede vores svarpersoner mest. Det er også tilfældet i 2021 – som det ses på planchen side 12-13. Angsten for at gå alvorligt ned med stress hører også til de utrygheder, der slår hårdt helt generelt. I 2021 tager den en delt andenplads, når vi rangerer de enkelte utrygheder. I 2019 havde stress en delt tredjeplads sammen med uregelmæssige indkomster (med frygten for at familiens økonomi går i stykker på grund af sygdom på en andenplads).

Alt i alt kunne det altså godt se ud som, at faldende tryghed bl.a. drives frem af en øget utryghed for vold og for stress i de yngre aldersgrupper – der ikke fuldt ud opvejes af en mindsket utryghed blandt de ældre. Det er også tænkeligt, at den nye kløft mellem trygge ældre og utrygge unge kan hænge sammen med de udstrakte hensyn, som

de ældre oplevede under pandemien, og som de unge ikke oplevede i samme grad, ligesom den tiltagende klimafrygt blandt unge også kan spille en rolle. Det vil vi undersøge senere i Tryghedsmåling 2021.

De ældres voksende tryghed handler dog også om de økonomiske aspekter af trygheden. Det handler næste kapitel om.

Sådan måler vi

Gennem hele Tryghedsmåling 2021 bruger vi to enkle mål for trygheden, tryghedsscoren og "andel utrygge". Svarpersonerne er blevet bedt om at angive hvor trygge hhv. utrygge, de føler sig i hverdagen på en skala fra 1-7. Skalaens punkt 1 svarer til "Jeg føler mig grundlæggende tryg i min hverdag, mens punkt 7 svarer til "Jeg føler mig grundlæggende utryg i min hverdag". Denne 7-punkts-skala omregner vi til en skala fra 0-100, hvor skalaens punkt 1 sættes lig med 100. Gennemsnittet omregner vi til et indekstal, som vi kalder tryghedsscoren. Jo tættere på 100 en given gruppe i undersøgelsen er, jo mere tryg er gruppen. Tryghedsscoren sammenfatter altså hele gruppens svar i et enkelt tal, og det er bl.a. nyttigt, når vi sammenligner tryghed på tværs af grupper. Den anden målestok, vi anvender, "andel utrygge", er den procentandel i en bestemt gruppe, der svarede 5, 6 eller 7 på svarskalaen. Vi bruger de samme to metoder til at sammenfatte økonomisk utryghed. Dem, der svarer "ved ikke" på dette spørgsmål, er holdt uden for analysen og indgår ikke i antallet af svarpersoner.

Noter:

1. Som tidligere år er de +66-årige udeladt. Det sker for at holde sammenligneligheden med tidligere år, hvor aldersgrænsen var 65 år. I takt med udbredelsen af IT blandt ældre indgår 66 år + også i basismaterialet, men gruppen er stadig domineret af raske "yngre". Analyserne viser, at det i tidligere år ikke vil ændre facit nævneværdigt, men i 2021 er der snarere tale om en stagnation i befolkningens tryghed end om en egentlig tilbagegang, hvis de +66-årige tælles med.
2. Jf. f.eks. SMVDanmarks konkursbarometer her: https://smvdanmark.dk/vi-tilbyder/corona-hj%C3%A6lpepakker-nyheder-links/seneste-konkurstal
3. Se: *En teori om tryghed,* side 40
4. Er stress den nye folkeutryghed? Tryghedsmåling 2019-20 s. 107 ff.

Kapitel 2

Tryghed for dagen og vejen

Nogle mennesker har hverken penge eller pengesorger. Måske fordi de gør en dyd af, at penge ikke spiller nogen stor rolle for dem. Måske fordi de er vant til at midlerne er knappe, og at de nok klarer sig endda på en eller anden måde.

For flertallet er økonomien et dominerende aspekt af vores almindelige tryghed i hverdagen. Det er dokumenteret i Tryghedsmåling efter Tryghedsmåling.

Derfor ser vi i det følgende på udviklingen i økonomisk tryghed siden 2019, hvor befolkningen oplevede en helt ny form for økonomisk usikkerhed, og restauratører og frisører mfl. pludselig fik spærret deres levevej. Dernæst ser vi på, om flere eller færre end i 2019 har så små reserver, at de kan blive væltet af en uforudset regning. Sidst ser vi på hvordan vores svarpersoner bedømmer deres jobchancer i post-corona Danmark.

Vi måler som i det forrige kapitel dels trygheden som et gennemsnit af alle – den *økonomiske* tryghedsscore – og dels som den andel, der selv angiver, at økonomien i deres husstand er utryg eller meget utryg.

Alder, stilling og lommesmerter

Pandemien skabte umådelig økonomisk usikkerhed over det meste af verden, men det gav ikke samme utryghed alle steder. I Danmark blev de fleste bl.a. kompenseret af offentlige støtteordninger, men ordningerne løste som bekendt ikke alles problemer. Derfor kunne man forvente en vis stigning i andelen med utryg økonomi i sommeren 2021.

Vi ser det modsatte. Andelen af økonomisk utrygge husstande faldt fra 16.1 pct. i 2019 til 12,5 pct. i 2021.

Det er det laveste niveau siden vi begyndte at stille et direkte spørgsmål om husstandens økonomiske tryghed i 2009[1]. Og der er langt op til de 19,2 pct økonomisk utrygge vi fandt i 2013 - det år finanskrisen kradsede mest hos danske husstande.

Udviklingen i *den gennemsnitlig*e økonomiske tryghed er noget jævnere, som det ses i den blå kurve i figur 2.1.

Figur 2.1 – Økonomisk tryghed hos yngre og ældre

Den økonomiske tryghedsscore er på højde med 2017 og 2019, men den har udviklet sig tydeligt bedre for de 60-65-årige end for folk i 30-erne – forskellen er vokset fra 8 pct. i 2009 til 13 pct. i 2021.

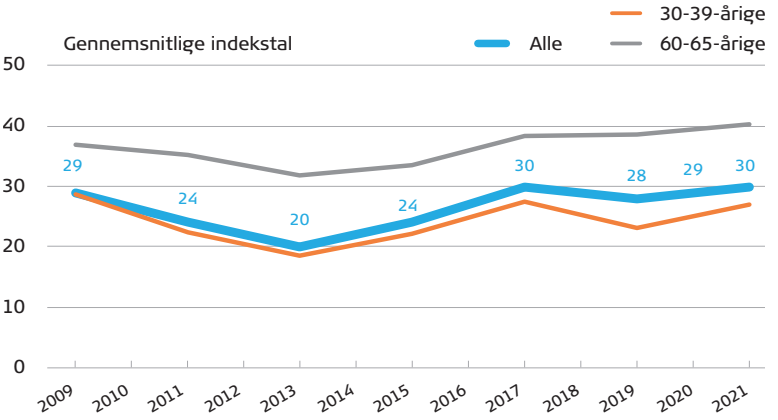

Spørgsmål: Hvor tryg eller utryg vil du overordnet set betragte den nuværende økonomiske situation i din husstand? Kun 18-65-årige. Antal svarpersoner: 4193 - 5671. Vejet. Indeksberegningen sætter svaret Meget tryg lig med 100, Tryg = +50, Hverken/eller og Ved ikke = 0, utryg = -50 og Meget utryg = -100. Derefter beregnes et gennemsnit.
Kilde: Tryghedsmålingerne 2009-2021.

Den økonomiske tryghedsscore er på højde med højkonjunktur-årene 2017 og 2019 – som havde pandemien aldrig været der.

Også længere bagud er kurverne forholdsvis flade – finanskrisen fremtræder som en mindre dalsænkning.

Der er heller ikke de store kløfter i økonomisk tryghed mellem aldersgrupperne. Vi ser f.eks. ikke tegn på, at de unge som helhed skulle være særlig ramt af økonomisk utryghed. Det største skel går mellem de ældre og resten.

De 60-65-åriges økonomiske tryghedsscore ligger mærkbart over de øvrige aldersgruppers i alle år. Det samme har været tilfældet for de +50-årige, bortset fra i årene efter finanskrisen og den kraftige beskæring af efterlønnen i 2011, da scoren faldt brat. Nu er de 50-59-åriges økonomiske tryghed igen over gennemsnittet.

Ser vi på generationer i stedet for aldersgrupper er det endnu tydeligere, at den økonomiske tryghed stiger med alderen. Udviklingen uddyber de forskelle, der følger af den almindelige livscyklus:

De 40-49-årige i 2011, der er mellem 50 og 59 år i dag, har øget deres økonomiske tryghedsscore til 33,3. Det er 14,1 point højere end for ti år siden.

De 50-59-årige i 2011 er også blevet ti år ældre, men af hensyn til sammenligneligheden vil vi kun følge dem til de fylder 65. I denne gruppe er scoren på 40.2 svarende til en fremgang på 16,7 point siden 2009. De 60-65-årige i 2021 har dermed den højeste økonomiske tryghed, vi har målt for nogen aldersgruppe i noget år.

I det lange tilbageblik er det nærliggende at forklare den øgede tryghed blandt de 60-65-årige med bedre økonomi i alderdommen på grund af stadig senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet og markant højere pensioner.

De har dog også fået øget tryghed af den økonomiske konsolidering, der er sket efter finanskrisen, da mange husholdningers gæld viste sig at være uholdbar. I de efterfølgende år blev der sparet op i et omfang, der var med til at forlænge krisen. Derfor har gennemsnitsdanskeren i dag op mod et par hundrede tusinde på bankkontoen (de samlede bankindeståender løber op i ca. en billion). Vi har heller ikke nullernes niveau af tvangsauktioner – færre boligejere står i "hus til halsen".

Endelig har coronaen siden begyndelsen af 2020 bidraget til konsolideringen ved at gøre det svært at bruge penge på rejser, og på at holde fester og gå i byen m.m.

Vi ved ikke hvor stærkt disse faktorer spiller ind for forskellige samfundsgrupper – eller om der er endnu flere betydningsfulde faktorer på spil. Eksempelvis har der været god efterspørgsel efter ufaglærte i coronatiden, ikke bare fra de testcentre, der pludselig lå på hvert andet gadehjørne, men også fra eksempelvis chauffør-branchen.

Det sidste kan bidrage til at forklare det meget markante fald i økonomisk utryghed blandt ufaglærte, som vi kan se i 2021. Det er bemærkelsesværdigt, at vi praktisk taget ingen forskel ser på procentandelen af økonomisk utrygge lønmodtagere – dvs. ufaglærte, faglærte samt lavere og højere funktionærer. Det er ikke set før. De selvstændige ligger ca. på befolkningsgennemsnittet og grupperne uden for arbejdsmarkedet har som altid rigtigt mange utrygge.

Figur 2.2 – Økonomisk tryghed og stilling

Blandt ledige og navnlig kontanthjælpsmodtagere er den økonomiske tryghedsscore negativ.

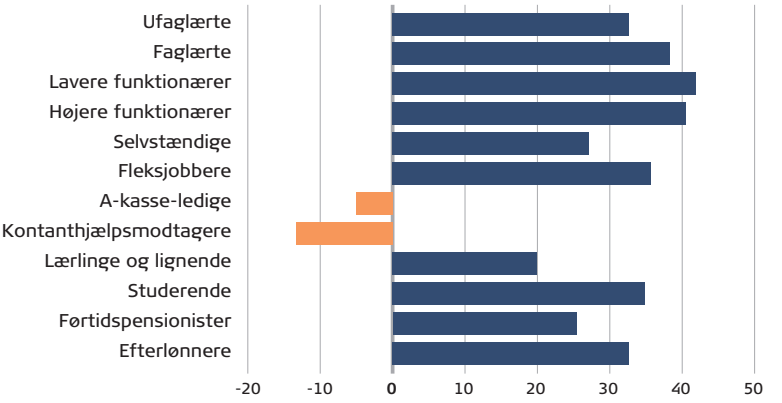

Spørgsmålsformulering mv. se figur 2.1 Der er 85 kontanthjælpsmodtagere og 91 dagpengemodtagere blandt svarpersonerne. De øvrige grupper tæller fra 103 til 691 personer. Ufaglærte inkluderer specialarbejdere og selvstændige inkluderer medhjælpende ægtefæller.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Den truende rudekuvert

Økonomisk utryghed kan skyldes flere ting. F.eks. at ens pensionsopsparing er for lille, at man frygter for ægtefællens helbred eller at man har svært ved at overskue sin økonomi.

Utrygheden for at der pludselig dukker en regning op som sætter én i en umulig eller ydmygende situation, hører til de økonomiske utrygheder, der slår særlig hårdt. I kapitel 1 testede vi en række konkrete utrygheder, bl.a. for at der kan komme en uventet regning. Derefter sammenlignede vi utryghederne med henblik på at bedømme, hvilke utrygheder der især smitter af på trygheden i hverdagen. Truslen for den uventede udgift lå her i utryghedernes superliga – som vi også har set det i tilsvarende analyser i tidligere år.

I figur 2.3 har vi bedt svarpersonerne beskrive deres situation, hvis de skulle modtage en uventet regning på 8.000 kroner, der skal betales inden 14 dage.

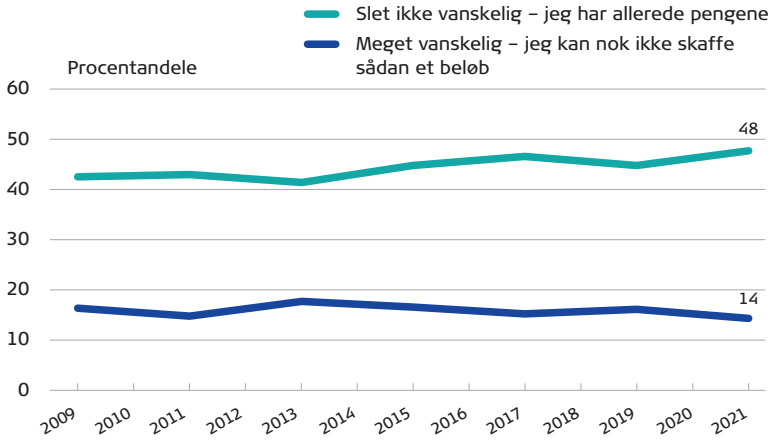

Figur 2.3 – Den uventede udgift

I 2011 fandt 37,8 pct., at det var noget eller meget vanskeligt at skaffe 8.000 på 14 dage. I 2021 er det 32,9 pct. Den mørkeblå kurve viser den andel, der ikke tror, at de kan skaffe pengene.

Spørgsmålsformulering: Hvis du pludselig fik en uventet udgift på 8.000 kr. som skal betales inden for 14 dage, hvor vanskelig ville din situation så være? Svarmuligheder: 1. Slet ikke vanskelig – jeg har allerede pengene. 2. Kun lidt vanskelig – jeg kan let skaffe et sådant beløb. 3. Noget vanskelig – men jeg kan formentlig skaffe et sådant beløb. 4. Meget vanskelig – jeg kan nok ikke skaffe et sådant beløb. 5. Ved ikke/ønsker ikke at svare. Kun 18-65-årige.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Det er ikke et spørgsmål, der varierer meget fra år til år. De små ændringer har typisk fulgt konjunkturerne. En undtagelse var 2019, da vi pludselig nåede op på kriseniveauet igen.

Tendensen i 2021 er den samme, som vi fandt ovenfor: Vi har vi aldrig målt så mange, der allerede har pengene og så få, der har vanskeligt eller meget vanskeligt ved at skaffe dem.

Denne form for pengemangel er naturligt nok navnlig et problem for unge, der af gode grunde ikke har sparet så meget op som de ældre. Andelen af unge, der allerede har pengene, er dog også vokset nogle procent siden 2019: blandt de 20-24-årige melder over halvdelen at de har pengene eller let kan skaffe dem[2]. Den "velaflagte" andel stiger næsten lineært op i aldersgrupperne til de 60-65-årige, hvor 62 pct. har beløbet stående, og yderligere 12 pct. kan udrede beløbet uden det store besvær.

Igen skiller grupperne uden for arbejdsmarkedet sig markant ud. Kun 2 pct. af kontanthjælpsmodtagerne og 10 pct. af dem i jobafklarings- og ressourceforløb har allerede pengene, mens hhv. 66 og 73 % svarer, at de nok *ikke* kan fremskaffe et sådant beløb (hovedparten af resten svarer, at det vil være "noget vanskeligt").

Udstødning fra arbejdsmarkedet

Det sidste er en udmærket illustration af, hvad de fleste ved: vejen ud af arbejdsmarkedet er også en vej ind i utrygheden. Man kan frygte at miste sit job – især hvis der er tale om en konkret trussel. Men at miste jobbet er ikke så farligt, hvis man har tiltro til sine egne jobchancer.

Den tiltro havde de fleste efterhånden fået under højkonjunkturen i 2019 - som de ses i figur 2.4.

Figur 2.4 – Jobutryghed

I 2019 mente præcis hver anden, at de hurtigt kan få et nyt job med ca. samme løn. I 2021 gælder det en tredjedel.

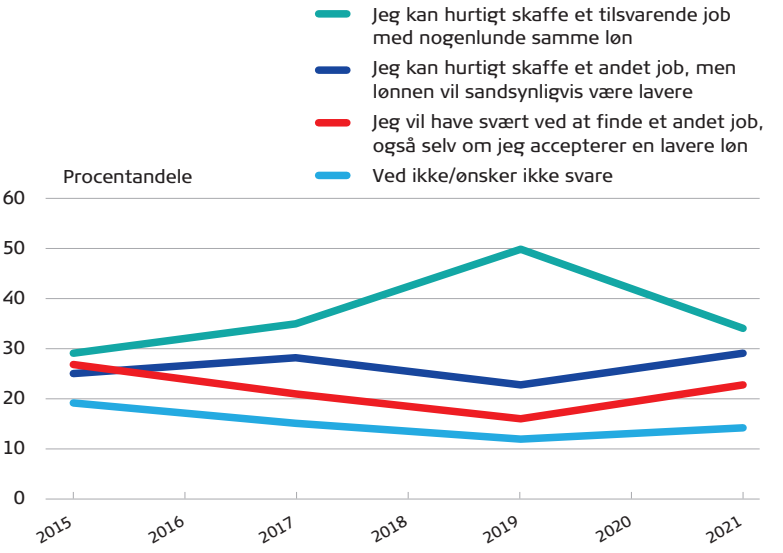

Spørgsmålsformulering: Hvis du mister dit nuværende job, hvilken situation ville du så være i? Svarmuligheder: Se figuren.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Tre ud af fire i 2019 regnede med, at de hurtigt kunne få et nyt job, hvis de skulle miste deres nuværende. En af de tre (eller 23 pct. af alle) regnede dog med at det kunne føre til en lønreduktion. Så højt rakte optimismen ikke i sommeren 2021. Nu regnede kun to ud af tre med at komme hurtigt i nyt job og lidt flere end i 2019 regnede med at lønnen nok ville blive lavere. En fjerdedel troede, at det vil være svært at komme i job igen. Forskellen kan næsten kun være Covid-19, hvor nye varianter igen skabte usikkerhed om fremtiden. Tallene er dog næsten identiske med 2017, der var langt mere præget af højkonjunktur end af modløsheden efter finanskrisen.

Alt i alt kan vi altså konstatere, at den økonomiske utryghed er på retur. Det er især tilfældet hos de "unge ældre," omkring pensionsalderen. Det føjer sig godt sammen ind i billedet fra kapitel 1, hvor vi fandt en lavere andel af de +40-årige, der frygter pensionisttilværelsen af økonomiske grunde. Det er ligeledes bemærkelsesværdigt, at de ufaglærte, der normalt har følt sig mere presset *i gennemsnit*, ligger på niveau med de øvrige lønmodtagergrupper i året efter det store pandemi-år.

Derimod var der fortsat massiv økonomisk utryghed i grupperne uden for arbejdsmarkedet. Fremtidige tryghedsmålinger vil undersøge, om det ændrede sig i efteråret fordi efterspørgslen på arbejdskraft voksede, eller fordi de politiske forhandlinger om udspillet fra regeringens ydelseskommission kom til at gøre en forskel.

Analyserne taler umiddelbart imod, at økonomiske forhold har skabt større utryghed hos de unge. Også her ses tegn på den almindelige konsolidering. At mange unge har haft mindre sikre indkomster i coronatiden ser ikke ud til at have påvirket deres (økonomiske) tryghed. Det forholder sig anderledes med den mere hårdtslående kriminalitet, vi bl.a. skal se på i kapitel 3.

Noter:

1 2021 adskiller sig ved både at indeholde svarkategorien Ved ikke og Vil ikke svare. Der er også en samlet stigning i disse ubesvarede til 5,0 %. Det er svært at forestille sig, at det skulle dække over utrygge, der kan slippe for at svare. Da faldet i andel økonomisk utrygge er så stort, er det usandsynligt at det skulle være en væsentlig årsag til, at færre er utrygge for økonomien i deres husstand.

2. Forbrugerrådet Tænks analyse "Ungdomslivets økonomiske balance" tegner samme billede: andelen af unge i gentagne betalingsproblemer er faldet fra 13 pct. i 2015 til 8 pct. i 2021. Desuden er de såkaldte Kviklån blevet afskaffet. Se: https://gaeld.taenk.dk/rapport/ungdomslivets-oekonomiske-balance

Kapitel 3

Den truende vold

Utrygheden for at blive overfaldet og slået er steget i det sidste år. Ikke bare sammenlignet med det historisk trygge 2020, men også med 2019, der ellers slog de tidligere utryghedsrekorder på dette punkt. Noget lignende ses med hensyn til kvinders frygt for seksuelle overgreb, der er hoppet fra 13 til 19 pct. af kvinderne siden 2019 – jf. kapitel 1.

Et tredje mål for den fysiske tryghed er om man bryder sig om at gå alene rundt i det område, man bor i, efter at det er blevet mørkt. På dette punkt registrerer tryghedsmålingerne en så markant stigning over de senere år, at det kalder på en nærmere analyse.

Det forsøger vi (til dels med andres bidrag) i dette kapitel. Vi undersøger også, om der er en sammenhæng mellem den generelle voldsfrygt og fysiske utryghed og den mere specifikke frygt for sex-overgreb. Sidst i kapitlet ser vi på, hvor mange af vores svarpersoner, der rapporterer om vold i de sidste 12 måneder og sammenholder det med de data, der i øvrigt findes.

Alene i mørke i nabolaget

Utryghed ved at gå i det kvarter, hvor man bor, efter mørkets frembrud har været med i samtlige målinger lige siden 2004. Utrygheden steg ganske væsentligt fra 2004 til 2009, derefter vendte tendensen i de følgende år frem til 2015.

Siden 2015 har utrygheden atter været stigende, som det ses af figur 3.1.

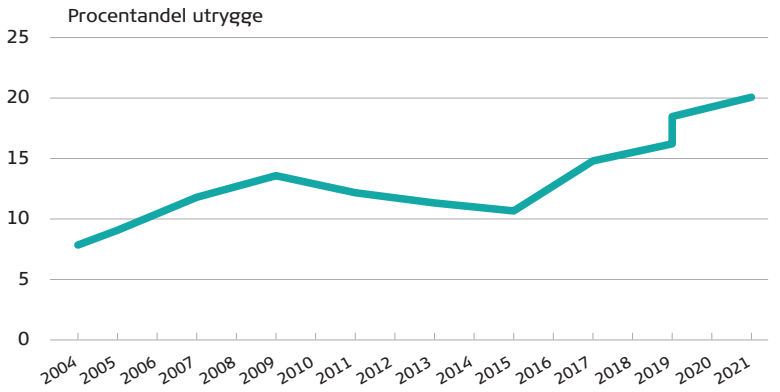

Figur 3.1 – Hjemlig uhygge

Andelen af meget trygge er faldet fra 43 pct. i 2015 til 22 pct. i 2021.

Spørgsmål: Hvor tryg føler du dig ved at gå alene i det område, du bor i, efter mørkets frembrud? Svarmuligheder: Meget tryg, Ret tryg, Ret utryg, Meget utryg og Ved ikke/ønsker ikke at svare. Ved ikke-svar indgår i beregningen. Kun 18-65-årige. Antal svarpersoner: 4192 i 2021.
Kilde: Tryghedsmålingerne 2004-2021.

Andelen af *utrygge* er næsten fordoblet fra 2015 til 2021 fra 11 pct. til 20 pct.

Utrygheden for at gå ude i mørke forbindes ofte med større byer, men bystørrelse spiller en mindre rolle end man kunne tro. Storkøbenhavn og de øvrige storbyer ligger en smule over landsgennemsnittet, og man skal ned til byer med under 5.000 indbyggere, før andelen af utrygge i mørke kommer ned på 15 pct – og helt ned under 1.000 indbyggere før andelen af utrygge falder til under 10.

En geografisk analyse viser, at der ikke er nogen væsentlige forskelle mellem de fem regioner. Derimod er der betragtelige forskelle, når man ser på de forskellige landsdele. Lavest ligger Fyn (16 pct.) efterfulgt af Vestjylland (17 pct.) og Østsjælland (17 pct.)[1].

Fjerde laveste tal finder vi såmænd i *byen* København, hvor 18 pct. er utrygge for at færdes alene i deres hjemkvarter i mørke. I de københavnske omegnskommuner er der til gengæld 27 pct., som har det sådan. Kommunerne på Vestegnen trækker gennemsnittet op: her går 30 pct. af beboerne nødigt alene rundt i nærområdet, når mørket er faldet på.

Der er stor forskel på mænds og kvinders svar. Blandt alle mænd er 14 pct. utrygge, heraf er 9 pct. meget utrygge. Blandt kvinderne er 26 pct. utrygge, og 18 pct. *meget* utrygge.

Aldersforskellene er endnu mere markante, som det ses i figur 3.2.

Figur 3.2
– Alder og utryghed

De unge er tre gange mere utrygge end de +50 årige for at gå alene i nærområdet i mørke.

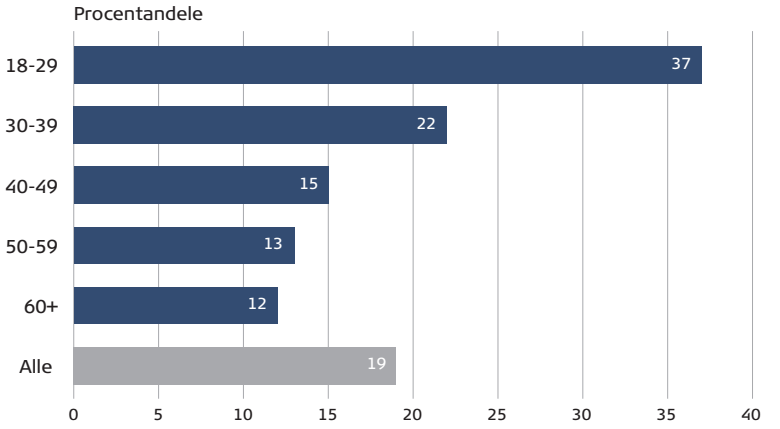

Spørgsmål/svarmuligheder: se figur 3.1. Alle +18-årige. Antal svarpersoner 5.111.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Aldersforskellen slår igennem i de største bysamfund såvel som de mindste, men der er interessante forskelle, hvis man sammenligner vestegnskommunerne med den nordlige del af Københavns omegn[2].

Begge steder er lidt over halvdelen af de 18-29-årige utrygge ved at bevæge sig rundt i mørke i lokalområdet. Men i vestegnskommunerne ser man også en noget højere andel blandt ældre, især i gruppen over 60 år. 16 pct. af vores svarpersoner fra kommunerne nord for København er utrygge for at gå alene ud i deres hjemkvarter efter lygtetændingstid. Det samme gælder 28 pct. af deres jævnaldrende fra Vestegnen. Svarene bygger på 112 +60-årige fra Vestegnen og 83 fra de øvrige omegnskommuner – altså ret små og stikprøveusikre grupper.

Resultatet kan ikke desto mindre tyde på, at utrygheden blandt de ældre ikke vokser med samme hast i kommunerne nord på som i vestegnskommunerne.

Derfor er svarpersonerne i figur 3.3 blevet delt op efter, hvor godt det går i deres lokalområde.

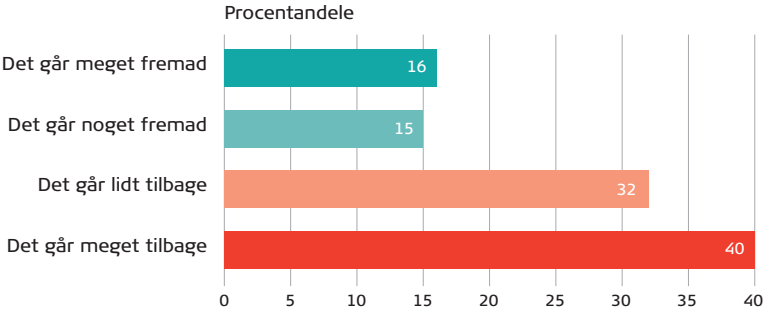

Spørgsmålsformulering: Hvordan vil du generelt beskrive udviklingen i det område af landet du bor i? vs. Hvor tryg føler du dig ved at gå alene i det område, du bor i, efter mørkets frembrud?
Antal svar: 5160.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Figur 3.3
– Utryghed i periferien

Der er 40 pct. utrygge blandt de svarpersoner, der oplever at det går meget tilbage i deres område.

Det er ikke særlig mange, der synes at det direkte går tilbage i deres område. Kun 2 pct. oplever, at det ligefrem går meget tilbage, mens 6 pct. oplever lidt tilbagegang (jf. del 3). Men har man denne oplevelse, går man med stor sandsynlighed nødig ud alene efter at det er blevet mørkt.

Det er dog næppe faldende indkomster eller folketal i sig selv, der virker skræmmende på nattevandrere. Hvis man bor i en landets 16 yderkommuner[3], er utrygheden for at gå alene i mørke langt *under* landsgennemsnittet. Der er derimod tale om det, som vi Tryghedsmålingen i 2011 betegnede som *den indre periferi* – dvs. udsatte boligområder tæt på store og mellemstore byer.

Det Kriminalpræventive Råd har et bud på en del-forklaring. I en nylig analyse har rådet opgjort, hvad det betyder for trygheden at bo i et område, der præges af rocker- og bandevæsen. Den viser, at ca. hver femte i udsatte boligområder oplever den slags aktivitet i nabolaget mod hver tiende i de boligkvarterer, der ikke er på den officielle liste over udsatte områder.

"Samlet set er borgere bosat i udsatte boligområder mere utrygge end borgere bosat i områderne udenfor, men det er særligt drevet af oplevet rocker- og bandeaktivitet i området. Samtidig betyder det meget, om det er generel utryghed eller utryghed i aftentimerne. Mørkets frembrud betyder ca. 10 procentpoint højere utryghed, når der opleves bander i området (12-23 pct.; 27-38 pct.)". Analysen er baseret på en undersøgelse fra Epinion med svar fra mere end 10.000 repræsentativt udvalgte personer, heraf ca. 3.300 beboere i udsatte

boligområder[4]. Rapporten understreger, at beboerne typisk bygger deres fornemmelser af bandeaktivitet på deres almindelige viden om området – det skyldes typisk ikke, at de selv har været i clinch med bandemedlemmer.

Sex, vold og utryghedsstatistikker

Vi har tidligere set, at den voksende frygt for mørke og for vold og overfald især er stor hos (unge) kvinder. Som nævnt ser vi også, at kvinders utryghed for seksuelle overgreb stiger støt fra måling til måling. Det er svært at forklare de unge kvinders forholdsvis store utryghed uden at inddrage netop denne form for risiko. Krydser man de to utrygheder ser man da også, at dem, der meget utrygge i deres boligområde *by night* mere end ti gange oftere er utrygge for sexovergreb end dem, der færdes uden frygt i de sene timer.

Men er det også sexovergreb – og den voksende bevidsthed om dem efter den anden #metoo-bølge – der har gjort unge kvinder mere nervøse for at gå alene i deres mørke lokalområde igennem det seneste år?

Den britiske protestbølge efter drabet på Sarah Everard i marts 2021 udløste globale reaktioner på sociale medier med hashtags som #ReclaimTheNights og #TextMeWhenYouGetHome, og fik kvinder til at dele overgrebshistorier. Det gav også genlyd i Danmark[5].

Noget kunne tyde på, at det har smittet af på de unge kvinders utryghed. Hvor væksten i de unge kvinders og mænds utryghed (målt med dette spørgsmål) er vokset nogenlunde parallelt siden 2015, er væksten i de unge kvinders utryghed mere end dobbelt så kraftig siden 2019 – fra 24 til 28 pct. blandt mændene – fra 28 til 38 pct. blandt de 18-29-årige kvinder.

Fik vi mere vold?

Svarer den øgede frygt til en udvikling i virkeligheden?

Hvis vores stikprøve afspejler virkeligheden på dette punkt, er det ikke tilfældet. Tallene er en smule lavere i 2021 end i 2019 som det ses i figur 3.4.

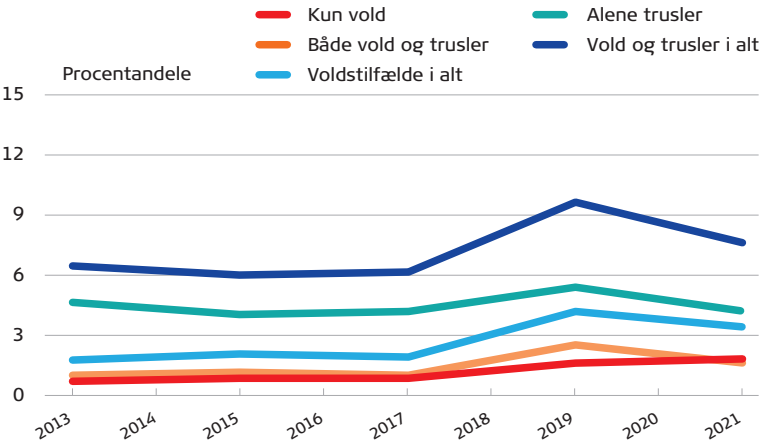

Spørgsmålsformulering: Har du inden for de seneste 12 måneder været udsat for vold eller trusler, som var så alvorlige, at du blev bange?
Antal svar: 5391.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Figur 3.4 – Vold og trusler

7,6 pct. af befolkningen blev ramt af vold og/eller trusler mellem sommeren 2020 og sommeren 2021. Det et to procentpoint mindre end i 2019.

Ser man på voldstilfældene alene finder vi, at 3,4 pct. i 2021 har været udsat for vold (i nogle tilfælde suppleret med trusler).

Det er to pct. mere end i Justitsministeriets offerundersøgelser, der baserer sig på en større og bedre udvalgt stikprøve end tryghedsmålingerne. Det taler for at niveauet af vold i virkeligheden er noget lavere end ovenstående. Ifølge Offerundersøgelserne var 1,3 pct. af de 16-74-årige udsat for vold i 2020 – dvs. mellem 47.000 og 63.000 voldstilfælde i alt. Det er lidt færre end det genenmsnitlige niveau i årene 2015-2020, men ikke signifikant mindre end i året 2019 isoleret, konkluderer Offerundersøgelsen[6].

Om der skulle gemme sig en stigende tendens i tallene er også svært at afgøre, fordi borgernes aktvitetetsmønstre var så utypiske i 2020. Bl.a. var nattelivet lukket ned fra marts 2020 (og til september 2021) og dermed hele den periode, der refereres til i Tryghedsmålingens spørgsmål. I nattelivet går det ikke sjældent voldsomt til, og da det lukkede ned, faldt antallet af voldsepisoder markant[7].

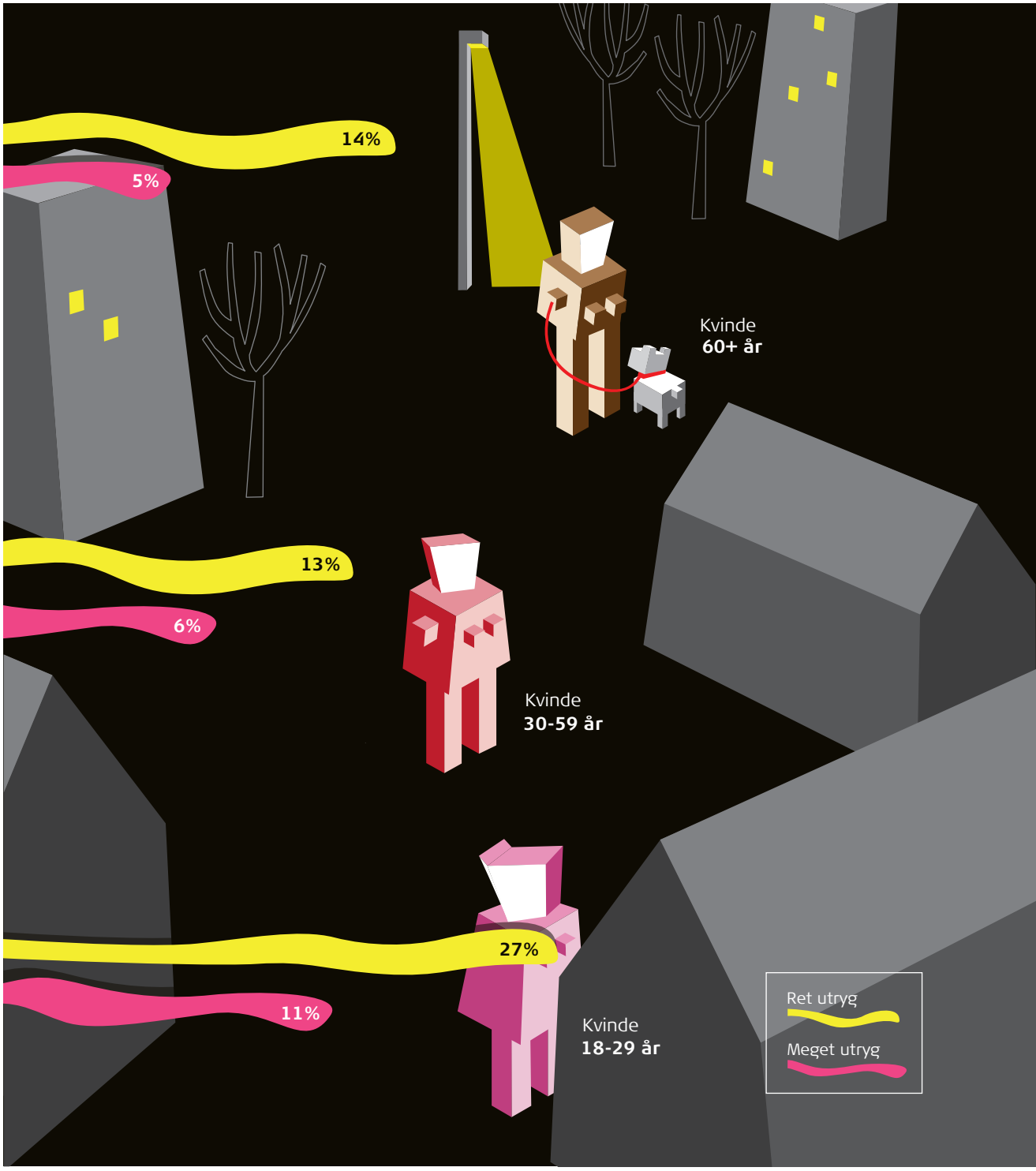
14%
5%
Kvinde
60+ år
13%
6%
Kvinde
30-59 år
27%
11%
Kvinde
18-29 år
Ret utryg
Meget utryg

Alene i mørke

Svarpersonerne blev spurgt: Hvor tryg føler du dig ved at gå alene i det område, du bor i, efter mørkets frembrud? Meget tryg, Ret tryg, Ret utryg, Meget utryg eller Ved ikke/ Ønsker ikke at svare.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

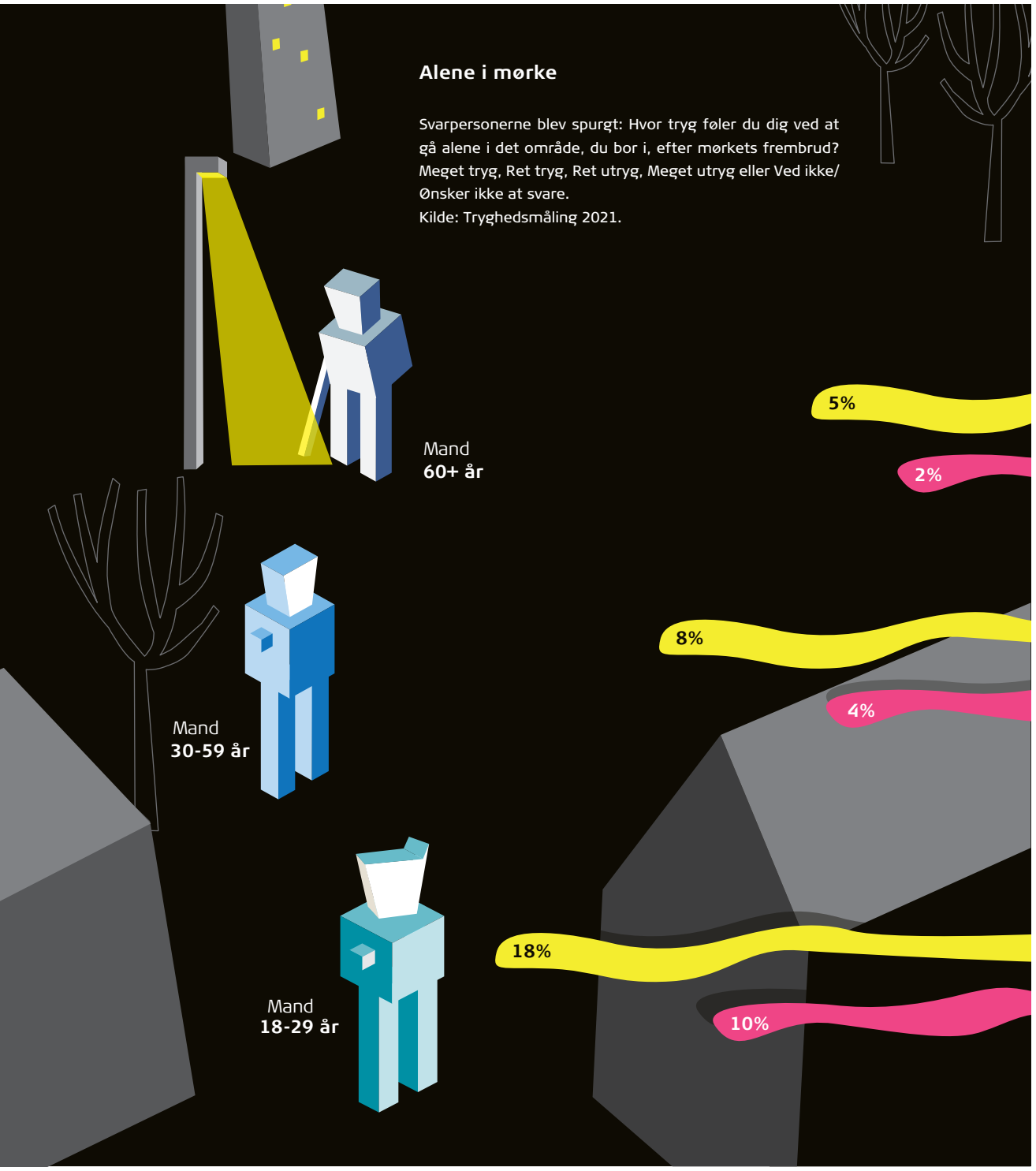

Vi har heller ikke sikre indikationer – endsige dokumentation – for at antallet af seksuelle overgreb skulle være steget. Og hvis det er tilfældet, om det så foregår på en måde, der bør gøre det mere utrygt at færdes ude – f.eks. i ens hjemkvarter i de mørke timer. Men ekkoet af virkeligheden i offerstatistikken giver i det mindste anledning til skærpet opmærksomhed.

Offerundersøgelsen angiver, at 0,4 pct. af kvinderne blev udsat for voldtægt eller voldtægtsforsøg i 2020. Det gennemsnitlige niveau i perioden 2008 til 2020 har været 0,3 pct., men i den sidste del af perioden 2018 til 2020 var niveauet 0,5 pct. om året. Det er er en vækst sammenlignet med årene forud (2008-2017), der er statistisk signifikant. Niveauet svarer i øvrigt til mindst 9.300 og højst 14.000 kvindelige ofre for voldtægt/voldtægtsforsøg pr. år, men materialet tillader ikke skarpere konklusioner.

Det er naturligvis en forsvindende promille af overgrebene, der finder sted bag buskadserne på Vestegnen, og man kunne konkludere, at de unge kvinder er blevet mere tilbøjelige til at overreagere på en trods alt beskeden risiko.

Det vil vi ikke. Slet ikke. Man kan med større ret konkludere, at den voksende utryghed afspejler en form for rettidig omhu, som breder sig blandt yngre kvinder, men som i grunden udfordrer hele samfundet.

Noter:

1. Strengt taget ligger Bornholm allerlavest, men antallet af svarpersoner er for lavt til at vi kan regne med resultatet.
2. Dvs. Ballerup, Gentofte, Gladsaxe, Lyngby.Taarbæk og Herlev.
3. Yderkommunerne er flest i Vestjylland, men omfatter også Ærø, Langeland og Læsø, samt Norddjurs og Lolland.
4. Rockere og bander i Danmark og udsatte boligområder. Januar 2021. Epinion for Det Kriminalpræventive Råd.
5. Se: https://politiken.dk/udland/art8135869/Nythashtag-udl%C3%B8ser-en-b%C3%B8lge-af-kommentarer-fra-vrede-kvinder
6. Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2015-2020. Hovedtal. Justitsministeriets Forskningskontor, Rigspolitiet, Københavns Universitet og Det Kriminalpræventive Råd.
7. I 2020 forsvandt 2/3 af volden fra nattelivs-zonerne og uden at flytte andre steder hen. Da nattelivet står for 9 pct. af alle voldtilfælde, kan det ses i statistikken. Var resten af landet lige så præget af voldskriminalitet skulle antallet af voldstilfælde ganges med 14.000. Se: Natteliv og vold. En geografisk analyse af udviklingen i nattelivsrelateret vold under coronapandemien. Anders Ejrnæs, Rune H. Scherg, Adam Cold & Jan K. Staunstrup.

Kapitel 4

Tillid i Danmark

Danskerne tror som udgangspunkt godt om hinanden. I Trygheds-måling 2021 vælger 59 pct. svarmuligheden "man kan stole på de fleste mennesker" overfor den alternative mulighed "man kan ikke være forsigtig nok". Det er knap ti gange så mange som i Brasilien men også pænt over niveauet umiddelbart syd for os, hvor et flertal foretrækker den mindre godtroende svarmulighed[1].

Den almindelige tillid hænger sammen med tryghedsscoren og med den økonomiske utryghed. De meget utrygge og navnlig de meget økonomisk utrygge er mindre tillidsfulde i gennemsnit end dem, der er mere trygge. Om det er tilliden, der giver tryghed eller omvendt, er et kompliceret spørgsmål, men det er enkelt at afgøre, at den statistiske sammenhæng er stærk.

Tilliden i Danmark voksede fra 1981, da den lå på niveau med gennemsnittet i Vesteuropa, og op til det nordiske niveau frem mod 2008. I kriseårene derefter faldt tilliden lidt igen, navnlig blandt mennesker med dårligt helbred og små indkomster[2].

Den grundlæggende tillid mellem mennesker ændrer sig forholdsvis langsomt[3]. Derimod kan en regering miste tilliden på et øjeblik, og tilliden til samfundets institutioner er også mindre indgroet end den mellemmenneskelige[4].

I kriseårene gik institutionstilliden og tilliden til folkevalgte tilbage, men krøb så forsigtigt opad i de bedre tider fra 2017-19. Og så kom corona og sendte tilliden til folkevalgte og til samfundets institutioner op til højder, der fik samfundsforskere til at måbe.

I sommeren 2021, da svarene til Tryghedsmåling 2021 blev indsamlet, havde mange det indtryk, at pandemien var ved at være forbi, og politikere og myndigheder gav sig til at afmontere de foranstaltninger, der skulle holde epidemien nede. Politisk var det blevet hverdag igen.

Det følgende viser, hvordan det gik med tilliden til de politiske ledere og samfundets bærende institutioner. Vi slutter af med tillliden til politiet.

Tiltro til dem, der bestemmer

Der er to klassiske måder til at måle tilliden til politikere. I den første spørges til indtrykket af politikere i almindelighed og i den andet til, om de i sidste ende træffer de rigtige beslutninger for landet. Spørgsmålene giver to meget forskellige resultater, der tilsammen giver et godt indtryk af den tvetydige relation mellem folk og folkevalgte:

Politikere bliver skældt ud, og ikke bare af hinanden. Men selvom det kunstneriske indtryk ikke altid er i top, ved vi på den anden side godt, at politikerne løser vigtige samfundsopgaver.

Det er den sidste form for (pragmatisk) tillid, der er målt i figur 4.1.

Figur 4.1
– De rigtige løsninger

Tilliden til at politikerne træffer fornuftige beslutninger var negativ i sommeren 2019 (plus 15 pct.) mens den i sommeren 2021 er positiv (plus 15 pct.). På toppunktet i maj 2020 nåede den et plus på 37 pct.

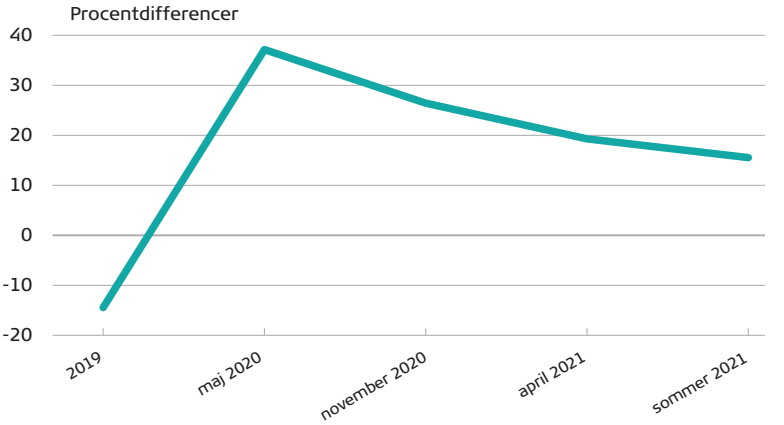

Spørgsmål: Man kan i almindelighed stole på, at vore politiske ledere træffer de rigtige beslutninger for landet. Svarmuligheder: Helt enig, Delvist enig, Hverken enig eller uenig, Delvist uenig, Helt uenig, Ved ikke, Ønsker ikke at svare. Procentandel af delvist uenige og helt uenige er trukket fra andelen af helt og delvist enige.
Kilde: Tryghedsmåling 2019-20 og 21 samt særmålinger om covid-19.

Det gået stejlt ned ad bakke med den pragmatiske tillid siden det Danmarkshistoriske højdepunkt maj 2020.

Ikke desto mindre lå niveauet i sommeren 2021 højt over det, vi så før coronakrisen, for ikke at tale om årene før. Det hører med i billedet, at målingen fra YouGov efter alt at dømme har tendens til at *underdrive* tilliden til politikerne. Se tekstboksen "Den tillid vi måler".

Det pludselige hop i tillid er sommetider blevet beskrevet som "rally around the flag" – et amerikansk udtryk for national samling om regeringen under en international krise. Sagen er nok snarere, at borgerne fik ny respekt for politikernes arbejde i en sag, de virkelig lagde vægt på. Analyser i Tryghedsmåling 2020 viste, at det ikke mindst var ældre, sårbare og skrantende mennesker, der (gen)vandt tilliden til de politiske ledere[5].

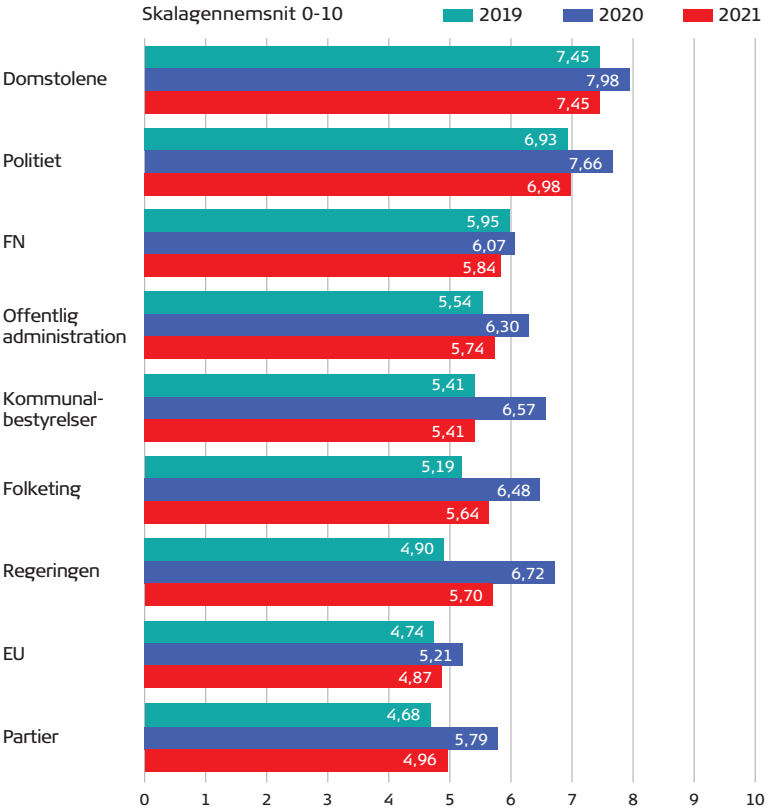

Spørgsmål: Her er en liste med forskellige institutioner. Angiv venligst på en skala 0-10, hvor stor tillid du personligt har til hver af disse.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Figur 4.2
– Tillid til institutionerne

I figuren er den gennemsnitlige tillid til de nævnte institutioner vist som gennemsnit på en tipunktsskala. Tilliden voksede til alle i begyndelsen af krisen, men faldt derefter. Folketinget, partierne og den offentlige administration ligger dog stadig over niveauet før corona og kun FN har mistet tillid siden målingen i 2019.

Tilliden voksede navnlig til regeringen, men også de politiske partier steg i den almindelige agtelse. Regeringen opnåede knap 2 tillidspoint mere på en tipunktsskala i de første måneder af coronakrisen, men tabte det ene igen i løbet af det følgende år. For Folketinget som helhed var både gevinst og tab noget mindre. Undervejs byttede de to institutioner i øvrigt plads: hvor regeringen i 2019 var bagud på tillidspoint i forhold til Folketinget var den i sommeren 2021 foran med et mulehår – jf. figur 4.2.

Borgernes voksende tillid kom alle institutioner til gode i 2020, herunder eksempelvis domstolene, der først og fremmest udmærkede sig ved at forlænge i forvejen lange ventetider. I året efter er tilliden faldet til samme leje som før krisen.

Tillid og Covid

Fire gange siden starten af november 20 har vi bedt svarpersonerne vælge mellem to synspunkter: A mener, at "myndighedernes krav til borgerne under coronaepidemien i det store hele har været fornuftige". B mener, at "der har generelt manglet sund fornuft i myndighedernes krav til borgerne under epidemien". Svaret har været omtrent det samme hver gang. Trods minkskandale, nedlukningskuller og brat stigende dødstal i vinteren 2021, har mellem 71 og 74 pct. været mest enige med A, mens B fik støtte af mellem 26 og 29 pct. Tilliden til covid-håndteringen har været større blandt kvinder end blandt mænd, hvor næsten hvert tredje har været på Bs parti. Den har heller ikke været lige tillidsvækkende fra alle politiske ståsteder: 93 pct. af socialdemokraterne støtter A mod 51 pct. af Liberal Alliances vælgere.

Tilliden til politiet

Politiet hører til de institutioner, der fik en meget synlig rolle under coronakrisen – og større tillid – men som næsten er slået tilbage til *square one.*

Meget bedre er det ikke gået med tilliden til, at politiet er på pletten, når man skal bruge det. Siden reformen i 2009, der samlede politiet i færre og mere slagkraftige enheder, har mange savnet at have politi

i nærheden. Øverst på borgernes ønskeseddel i Tryghedsmåling 2019 stod at få handlet mere på indbrud i private hjem, men også på andre borgernære områder efterlyste svarpersonerne en stærkere politiindsats: i den grove ende over for voldtægt, blandt dagligdagens irritationer over for cykeltyverierne. Næstøverst var ønsket om at få et mere lokalt forankret politi med bedre kendskab til borgerne[6].

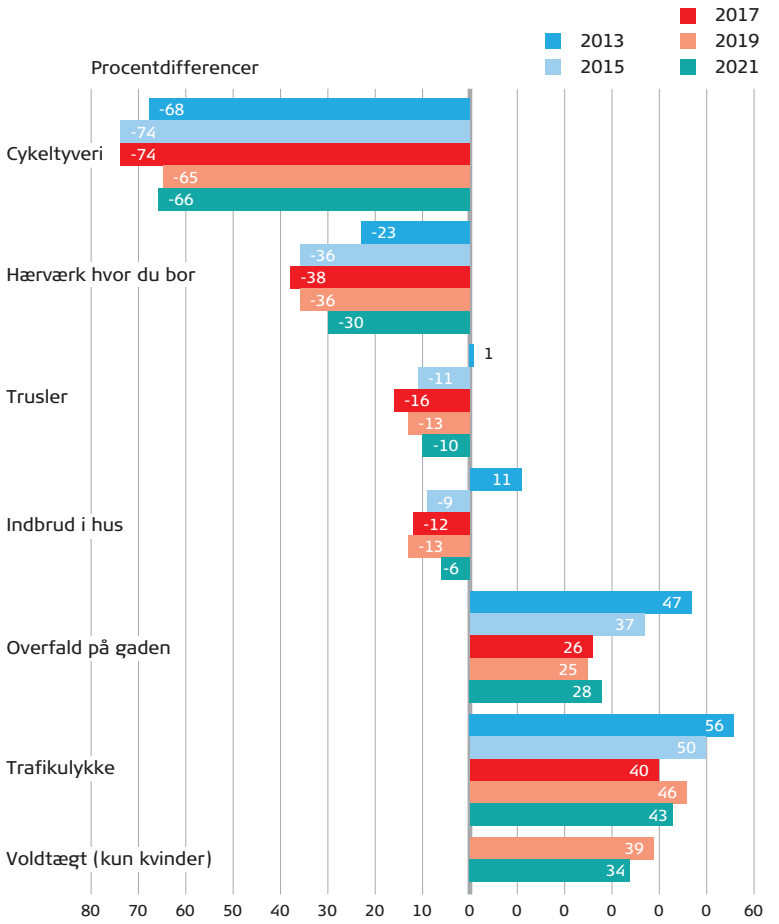

Figur 4.3 – Hjælper politiet

Politiets indsats mod indbrud er et af de få områder, hvor kritikken er blevet mindre end i 2019. Om det afspejler færre indbrud eller bedre indsats, ved vi ikke.

Spørgsmål: I hvilken grad forventer du, at politiet vil give dig den hjælp, du i praksis har brug for, hvis ... din cykel bliver stjålet ... der har været indbrud i dit hus... du bliver overfaldet på gaden... der bliver lavet hærværk, hvor du bor... du bliver udsat for trusler... du bliver udsat for voldtægt (kun kvinder) ... du kommer ud for en trafikulykke. Svarmuligheder: I meget høj grad, I høj grad, I nogen grad, I mindre grad, Slet ikke, Ved ikke/ønsker ikke at svare. Procentandelene med negative forventninger er trukket fra andelene med positive forventninger.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Borgerne har ikke stået alene med kritikken. Også fra politisk hold og fra Rigsrevisionen og Statsrevisorerne har der lydt kraftig kritik. Det hører dog med i billedet, at politiet også kørte ud til en større andel af indbruddene hos private – nemlig 84 pct. af tilfældene i 2019 mod knap 64 pct. i 2016[7].

Det er svært at pege på emner, hvor borgerne venter sig væsentligt mere af politiet end i 2019 – som det ses i figur 4.3.

Der er lidt flere i 2021 end i 2019, der regner med at kunne trække på ordensmagten i tilfælde af indbrud og overfald på gaden. Omvendt er den andel skrumpet der regner med at få den hjælp de har brug for, hvis de anmelder en voldtægt. At et vigende antal ikke føler sig sikre på politiets hjælp efter en trafikulykke, kan også opfattes som et alarmerende tegn.

Politiet forklarer selv, at deres svigtende service på flere områder skyldes politiske ønsker om at opprioritere bl.a. terrorsikring og grænsekontrol. Der blev også ved indgåelsen af en ny flerårig politiaftale i december 2020 tilført nye betydelige midler, bl.a. til oprettelse af 20 nye nærpolitistationer.

Samtidig blev kravene til politiets service skærpet med såkaldte politigarantier, der bl.a. skal sikre udrykning inden for 24 timer i tilfælde af indbrud og hurtigere og bedre action i tilfælde af vold og voldtægt (og narkosalg i nærheden af skoler).

Man kunne ikke regne med at spore de nye skridt allerede i Tryghedsmåling 2021. Men det bliver en opgave for fremtidige tryghedsmålinger at undersøge, om de politiske initiativer bidrager til at mindske den stigende utryghed for sexovergreb og voldelige overfald, så det også bliver tryggere for flere at gå aftentur i kvarteret.

Noter:

1. Se den seneste runde af World Values Survey. Andelen af brasilianere, der vælger den tillidsfulde svarmulighed er 6,5 pct., mens 45 pct. af tyskerne. Her er andele det samme. Se Wave 7 2017-2020. http://www.worldvaluessurvey.org/WVSDocumentationWVL.jsp.
2. Se: Morten Frederiksen og Jonas Toubøls "Polarisering af danskernes tillid til hinanden" i "Usikker modernitet. Danskernes værdier fra 1981-2017". Hans Reitzels forlag 2019.
3. I coronaåret, hvor tilliden ellers blomstrede, var den såkaldt generaliserede tillid på 60 pct., dvs. et enkelt procentpoint højere end de 59 pct. vi finder i 2021.
4. Omvendt er det stærkt sandsynliggjort i forskningen, at tillid til institutioner fremmer den mellemmenneskelige tillid. Se Peter Thisted Dinesen: Mannemar Sønderskov: Danish Exceptionalism: Explaining the Unique Increase in Social Trust Over the Past 30 Years.
5. Tryghedsmåling 2019-20 s. 161 ff.
6. I undersøgelsen var procentandelen, der var utilfredse med politiets prioritering af bestemte opgaver trukket fra dem, der var tilfredse. For indbrud i private hjem var tallet minus 65 pct., mens minus 45 pct. var tilfredse med politiets prioritering af voldtægtsanmeldelser og minus 47 pct. med behandlingen af cykeltyverier. Minus 60 pct. var tilfredse med politiets tilstedeværelse lokalt.
7. Se f.eks. Rigsrevisionens beretning fra april 2021 https://rigsrevisionen.dk/Media/0/5/SR0820.pdf.

En teori om tryghed

Ingen har patent på tryghedsbegrebet, men det kan alligevel være nyttigt at definere det. Vi arbejder med denne definition: Tryghed er en tilstand, hvor ydre trusler ikke anfægter den indre balance og udløser en alvorlig eller vedvarende psykisk belastning. Tryghed er altså et udtryk for, hvordan individer opfatter og håndterer ydre udfordringer, som kan ramme dem personligt.

Tryghedsmålingerne tager udgangspunkt i individerne, men sigtet er at afdække tryghed og utryghed *i Danmark*. Formålet er sige noget generelt om, hvad der sker i samfundet på dette område og evt. hvad der kan gøres for at sikre tryghed og modvirke utryghed i samfundet som helhed. Meget taler for at høj tryghed hænger sammen med tilliden mellem borgerne, opbakningen til demokratiske institutioner, og at den direkte og indirekte gavner samfundsøkonomien og borgernes livskvalitet.

Trygheden i Danmark er en sammensat størrelse med mange delvis overlappende aspekter. Vi har en målestok i tryghedsmålingen, som vi kalder "den generelle tryghed", der bygger på et spørgsmål til svarpersonerne om deres tryghed i hverdagen. Det er dog tydeligt, at spørgsmålet ikke afdækker alle sider af befolkningens tryghed og utryghed. Derfor betegner vi den generelle tryghed som et tryghedsaspekt, og som det vigtigste af en række tryghed*saspekter*.

Andre vigtige tryghedsaspekter drejer sig om trygheden overfor vold, økonomisk tryghed, eller et trygt helbred. Økonomi og helbred overlapper delvis indbyrdes, og både sikkerhed, helbred og økonomi overlapper med den generelle tryghed. Men kun delvis. Nogle er f.eks. utrygge for økonomien, men oplever ikke hverdagen som utryg af den grund. Til gengæld er der et stort antal mindre betydningsfulde tryghedsaspekter, der også overlapper med den generelle tryghed. Ofte rammer de kun bestemte grupper som f.eks. børn, homoseksuelle eller kortuddannede.

Trygheden i Danmark formes i et samspil af tre faktorer: Personlighedsfaktorerne, Risikobilledet og Tryghedsressourcerne. Se figuren næste side.

Personlighedsfaktorerne: tryghed og utryghed opfattes altid gennem en bestemt personlighed, og personligheden betyder meget. I Tryghedsmålingerne har vi gentagne gange målt betydningen af personlighed i forhold til andre faktorer. Det er sket med en tillempning til surveybrug af den meget anvendte model fra personlighedspsykologien kaldet "The Big Five" (se Tryghedsmåling 2015 s. 102).

Tryghed i Danmark

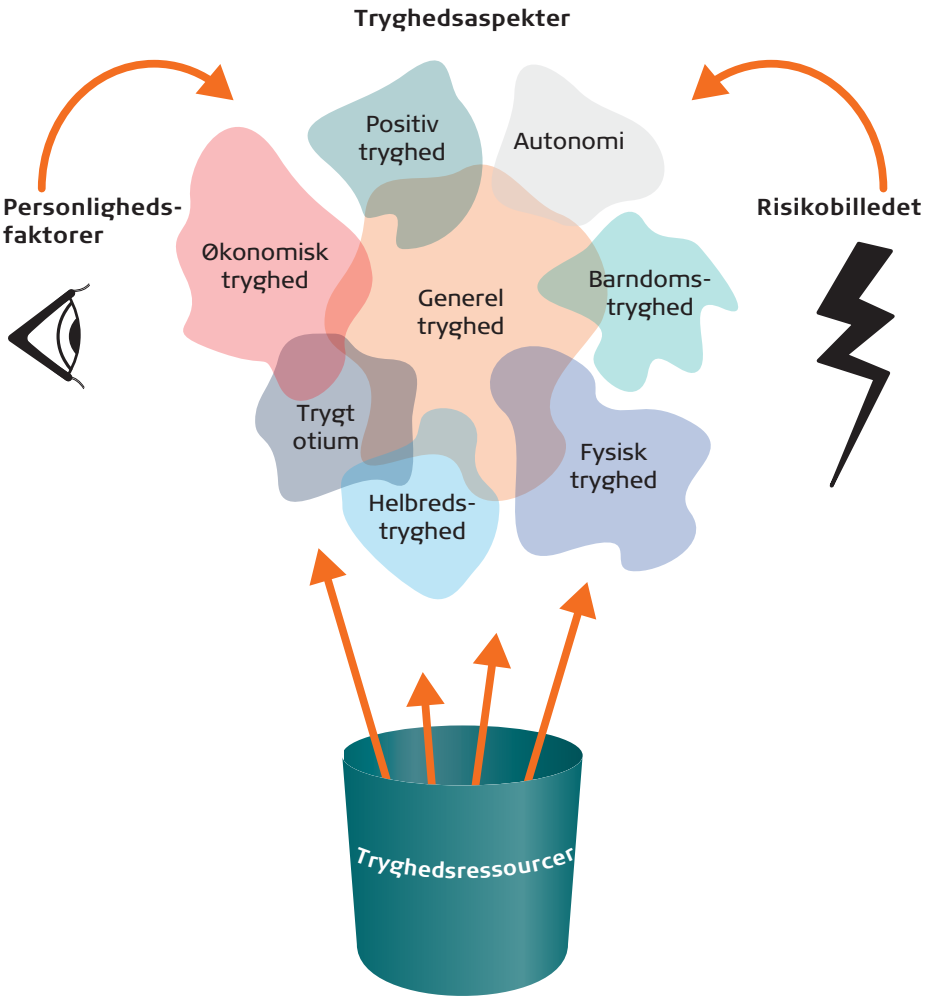

Svarpersonerne beskriver deres egen personlighed ved at placere sig på fem skalaer for hhv. Ekstroversion, Åbenhed for nyt, Medgørlighed, Samvittighedsfuldhed og Emotionel stabilitet. Analyserne viser en generel og stærk sammenhæng mellem svarpersonernes tryghed og deres emotionelle stabilitet. Giver man sig selv en høj score med hensyn til Samvittighedsfuldhed eller Medgørlighed bliver man også mere utryg over for visse risici, selvom effekterne er betydeligt svagere. Analyserne viser også, at de samme personer placerede sig nogenlunde samme sted på skalaerne i Tryghedsmåling 2011 og 2015. Det bekræfter, at de målte personlighedstræk ligger forholdsvis fast. Omvendt er de ikke så afgørende, hvis man skal vurdere, hvordan trygheden i Danmark *ændrer* sig.

Risikobilledet: anderledes dynamiske er de ydre udfordringer, som er det stof vores risikobilleder er gjort af. At ydre udforinger undertiden meget hurtigt kan ændre risikobilledet, behøver man ikke at forklare den, der oplevet coronaepidemien i 2020. I årene før var det bl.a. en indbrudsbølge og ændrede økonomiske konjunkturer, der fik oplevelsen af risiko i store befolkningsgrupper til at vokse hhv. skrumpe (jf. kapitel 1). Vi finder også mange tegn på, at strukturelle forandringer som globalisering, indvandring, digitalisering mm. er med til at erstatte gamle utrygheder med nye. Det samme gælder kulturelle nybrud, der får mange til at se på tilværelsen med nye øjne. #MeToo-bevægelsen kunne være et aktuelt eksempel. Også klimatruslen er muligvis ved at ændre sig fra en mere abstrakt politisk bekymring til en mere konkret udfordring af trygheden i større dele af befolkningen.

Tryghedsressourcerne er det, vi trækker på uden for os selv, når vi håndterer de ydre risici. Dermed er tryghedsressourcer med til at afgøre, hvor meget de enkelte tryghedsaspekter kommer til at fylde. Tryghedsressourcerne er i et vist omfang bestemt af ens sociale stilling og livscyklus.

Blandt de vigtige ressourcer er en vis handlefrihed. Andre vigtige ressourcer beror på den emotionelle og praktiske støtte, man kan falde tilbage på i kraft af familie- eller følelsesmæssige bånd, i kraft af sin sociale status, eller fordi man er borger i et velfærdssamfund. Hertil kan lægges reserver der sikrer én mod fattigdommen og dens ydmygelser, fordi man kan købe sig til kontrol og kompensere for tab, samt naturligvis den enestående ressource som et godt helbred udgør. Endelig er der de ressourcer, som hjælper til at afværge fysiske trusler eller afbøde virkninger af vold og overgreb.

Beskrivelsen af trygheden i Danmark som et konglomerat af delvis overlappende tryghedsaspekter bygger på analyser af data, der indsamlet igennem 15 år. Vi har f.eks. undersøgt, hvilken rolle en utryg barndom har for den generelle tryghed sidenhen, hvad terrorbølgen gjorde ved trygheden, og betydningen af gode sociale netværk. De mange statistiske analyser har hver især bidraget til at forklare lidt af forskellen på tryghed og utryghed, men de illustrerer også vanskelighederne ved ethvert forsøg på at koge trygheden i Danmark ned til et entydigt fænomen – endsige et enkelt tal.

Mange tryghedsaspekter drejer sig om fravær af forskellige former for utryghed, men trygheden har også et positivt aspekt. At være tryg er ikke det samme som at undgå utryghed og risiko. Det afgørende er som nævnt opfattelsen og håndteringen af risici – "copingstrategierne". Ofte er den trygge netop den, der tør løbe en risiko, i tillid til at han eller hun har de nødvendige ressourcer til at klare skærene. Det er samtidig en tryghed, der vokser med den selvtillid, som følger af veloverståede udfordringer. De positivt trygge er ofte forandringsagenter, innovatører og iværksættere i samfundsliv, virksomheder og organisationer. Derfor er positiv tryghed et væsentligt aspekt i undersøgelser – og diskussioner – af, hvad der betinger trygheden i Danmark.

En tredje konklusion af analyserne har været, at det er frugtbart at skelne mellem utryghed og bekymring. Utryghed rammer den enkelte personligt jf. definitionen, der indledte denne tekst. Utrygheden er i familie med frygten og dens følgesvende. Bekymringer kommer ikke så tæt på og angår ofte andre – måske alle kvinder, hele verden eller de syriske flygtninge. De kan påvirke vores handlinger om dagen, herunder valgdagen, men de holder os ikke vågne om natten som det, vi er utrygge for.

Del 2

Bekymringen for det hele

Kapitel 5

Gamle og nye bekymringer

I tryghedsmålingerne skelner vi groft mellem den utryghed, der holder os vågne om natten og de bekymringer, der er med til at holde os vågne *om dagen* – fordi de udfordrer noget *uden* for det private liv, som vi også synes, vi har del i.

Det er dog ikke alle problemer, der passer lige godt ned i de to kasser. I efterkrigstiden frygtede mange eksempelvis for en sovjetisk invasion, også selvom de ikke personligt havde noget udestående med Sovjetunionen. Andre gjorde risikoen for et atom-ragnarok til en dybt personlig sag. I dag er det klimaforandringerne, der mobiliserer den stærke bevidsthed om de store fællesproblemer – jf. det næste kapitel.

Heller ikke Covid-19 passer helt til vores sondring mellem (den nære) utryghed og de (fjernere) bekymringer. Virus kom – trods alle afstandskrav – ofte alt for tæt på, men var samtidig en mangehovedet og uhåndgribelig trussel om sammenbrud i sundhedsvæsenet og globalt kaos etc.

Covid-19 fyldte i perioder næsten alt. Tryghedsmålingen fra maj 2020 konstaterede, at mange havde fået noget andet at bekymre sig om end i sommeren 2019. De bekymringer der *ikke* var relateret til pandemien, var alle på retur.

Det samme var med få undtagelser tilfældet i maj 2021, da det kunne se ud som om, at pandemien var ved at slippe sit tag i Danmark.

Det skyldes delvis, at man ikke kan bekymre sig om alt, men det er ikke hele forklaringen. Der dukker også nye bekymringer op, mens andre forsvinder. Kinas voksende indflydelse fyldte ikke meget for et par år tilbage. Det gjorde til gengæld udviklingen i USA under Donald Trump. I andre tilfælde nyformuleres gamle bekymringer, så de igen fremstår skarpe og påtrængende. Det er #metoo-bølgen et eksempel på.

Det ville også være forkert at sige, at Covid-19 bare har fortrængt alle andre bekymringer. Pandemien – og måden den blev håndteret på – bidrog i sig selv til at dæmpe bekymringer, der tidligere optog mange.

Det er med andre ord relevant at opdatere bekymringsbilledet. I det følgende gennemgås en række interessante tendenser. En fuldstændig oversigt kan findes i bilag 1 side 104.

Senfølger og sexkrænkelser

Tryghedsmålingerne har spurgt til en række bekymringer gennem mange år, men Tryghedsmåling 2021 har også taget nogle af de nye med: hvor meget bekymrer vores svarpersoner sig om følgerne af pandemien på den længere bane? Og er de bekymret for magtfulde sexkrænkere og/eller de tilløb til heksejagt, som #metoo-bevægelsen efter nogles opfattelse er endt i.

Vi har i alle tilfælde bedt svarpersonerne forholde sig til spørgsmålene som *samfundsborgere* og altså ikke ud fra deres personlige nervøsitet for de problemer, vi spørger til. Svarene ses i figur 5.1.

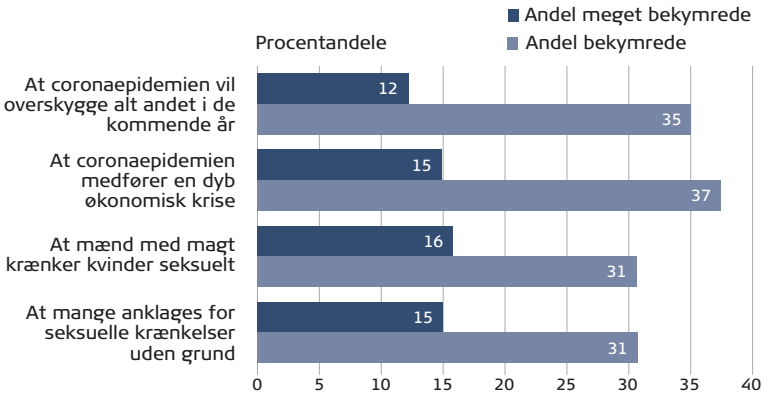

Figur 5.1 – Nye bekymringer

Over halvdelen af befolkningen var i sommeren 2021 bekymret for en kæmperegning ovenpå corona-pandemien.

Nedenfor er nævnt en række samfundsproblemer, som man som borger i Danmark kan være mere eller mindre bekymret over. Angiv hvor bekymret du som borger for tiden er for hvert af disse samfundsproblemer... (se figuren). Andelen af svarpersoner 18-65 år, der har svaret Meget bekymret eller Bekymret. Svaret Ved ikke indgår i beregningen.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Flest deler bekymringen for at pandemien kommer til at trække lange økonomiske spor ind i fremtiden – og at det vil overskygge alt andet i de nærmeste år. Det økonomiske spørgsmål blev stillet første gang i maj 2020, hvor 73 pct. var bekymrede på dette punkt og kun 5 pct. helt ubekymrede. Så sorte var udsigterne ikke i sommeren 2021, hvilket også ses i den brat faldende bekymring for arbejdsløshed, figur 5.3. Bekymringen er meget tænkeligt faldet senere på året, da dansk økonomi fremstod næsten uskadt efter pandemien.

Mange venter dog nok stadig at blive præsenteret for en kæmperegning for nedlukningen på et ubelejligt tidspunkt. Det kan også forekomme urovækkende, når den normale forståelse af økonomisk ansvarlighed bliver vendt på hovedet, og vi pludselig kun kan sikre fremtiden ved at låne og bruge en masse milliarder.

Som nævnt er sexkrænkelser i de senere år flyttet fra at være en forholdsvis privat sag til at være et meget offentligt anliggende. #MeToo-mobiliseringens første bølge blev kun et lille skvulp i Danmark, men den næste blev voldsom og rev derimod en del med sig. Formuleringen af Tryghedsmålingens spørgsmål (og særlig henvisningen til "mænd med magt") kunne godt invitere til overdreven tilslutning, men det ser ikke ud til at være sket, og blandt de 41 pct. der deler bekymringen er kun 16 pct. *meget* bekymrede.

Der er også en del modstand og men'er. Der er omtrent lige så mange, der er bekymrede for, "at mange anklages for seksuelle krænkelser uden grund". Gråzonen mellem det, vi slet ikke tolererer, og det, vi trods alt lever med, er blevet smallere. De nøjagtige grænser er dog fortsat genstand for kulturkamp og forhandling.

Kriminalitet og velfærd

Utrygheden for at blive ramt af vold og sexovergreb er vokset siden 2019 som vist i kapitel 1 og 3. Man kunne derfor forvente, at samfundsborgernes bekymring for kriminaliteten i samfundet også ville være taget til. Det kan kun lige akkurat skimtes i tallene. Vi ved dog fra tidligere, at de to kurver sjældent følges rigtig ad. Det gør de heller ikke i 2021. Udviklingen fremgår af figur 5.2.

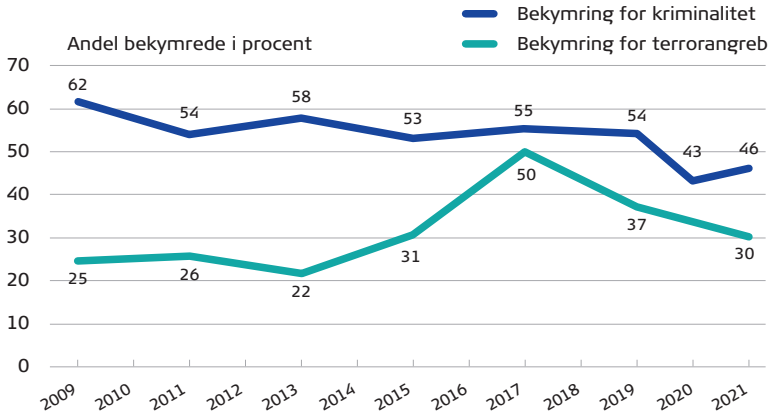

Figur 5.2 – Bekymring for kriminalitet og terror

Bekymringen for kriminalitet er mindsket med en fjerdedel siden 2009.

Nedenfor er nævnt en række samfundsproblemer, som man som borger i Danmark kan være mere eller mindre bekymret over. Angiv hvor bekymret du som borger for tiden er for hvert af disse samfundsproblemer... kriminalitet samt at Danmark bliver ramt af et terrorangreb. Andelen af svarpersoner 18-65 år, der har svaret Meget bekymret eller Bekymret. Svaret Ved ikke indgår i beregningen. Kilde: Tryghedsmålingerne.

Kriminalitet har stået højt på bekymringslisten i mere end et årti. Det toppede i 2009 med 62 pct. bekymrede. Fra 2011 til 2019 svingede andelen mellem 53 og 58 pct. uden klar tendens, men i 2021 er niveauet tydeligt lavere. Måske fordi problemet har stået i skyggen af corona. Måske fordi nogle former for kriminalitet mindskedes i coronatiden.

Også bekymringen for terroranslag i Danmark er reduceret. Det fyldte ikke meget frem til 2015 med de to attentater i København og navnlig efter terrorbølgen i Frankrig og andre lande i året efter. Faldet satte ind fra 2017 og skyldes altså næppe corona, men snarere en nedgang i større, medieomtalte terroraktioner.

Derimod er det svært at forklare den reducerede bekymring for børns og unges trivsel med andet end pandemien. Her måtte bekymringen især i foråret 2020 vige pladsen til fordel for ældre og sårbare og faldt pludselig med hele 17 procentpoint. I 2021 kom der gradvis mere fokus på såvel trivselsproblemerne under nedlukningerne og dem, som nogle unge kæmpede med i forvejen, men bekymringen er stadig et pænt stykke fra højdepunktet i 2019.

Det er også bemærkelsesværdigt, at bekymringen for at ældrebefolkningen skulle blive en ubærlig økonomisk byrde er aftaget så kraftigt. Det samme gælder den mere generelle bekymring for, at der ikke

bliver råd til velfærd i fremtiden. Antallet af bekymrede faldt i 2020 *samtidig med,* at næsten hele befolkningen var bekymret for en langvarig økonomisk krise ovenpå pandemien.

Figur 5.3
– Velfærdsbekymringer

Bekymringen for arbejdsløshed blev fordoblet fra 2019 til 2020. I 2021 er den halveret igen.

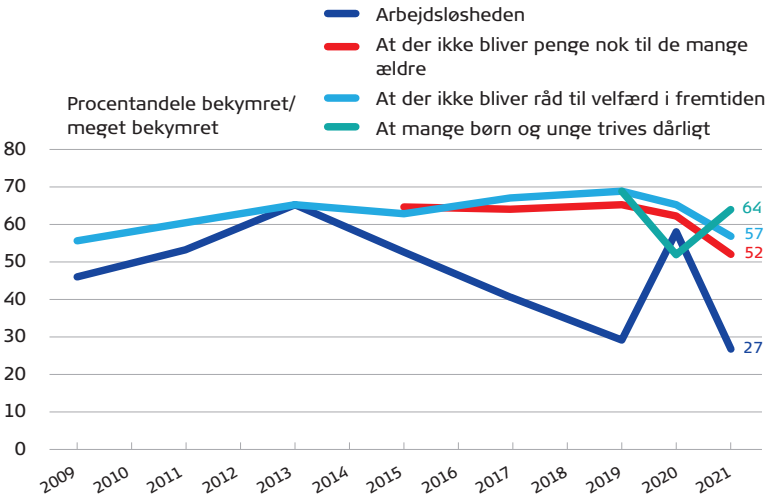

Spørgsmål: Nedenfor er nævnt en række samfundsproblemer, som man som borger i Danmark kan være mere eller mindre bekymret over. Angiv hvor bekymret du som borger for tiden er for hvert af disse samfundsproblemer ... (se figuren) Andelen af svarpersoner 18-65 år, der har svaret "meget bekymret" eller "bekymret". Svaret "ved ikke" indgår i beregningen.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Det er især dem der var *meget* bekymrede på de to punkter, der er blevet færre: 24 pct. udtrykte bekymring for udgifterne til ældre i 2019 – det gør fem procentpoint færre i dag. Andelen, der var *meget* bekymrede for velfærden generelt, er reduceret fra 28 til 21 pct.

Det er nærliggende at forklare den faldende pessimisme på velfærdens vegne med indsatsen under corona. Hvis nogen havde fået mistanken om, at det politiske hensyn til syge og svage var gledet i baggrunden, fik de i vidt omfang mistanken afkræftet. Analyserne i Tryghedsmåling 2019-20 viste eksempelvis, at den pludselige vækst i tillid til regeringen især kom fra mennesker med dårligt helbred og stor sårbarhed.

En anden forklaring kan ligge i de ændrede politiske signaler fra valgkampen, hvor næsten alle partier lovede at forbedre velfærden – bl.a. for udslidte på vej ud af arbejdsmarkedet.

Globale bekymringer

Bekymringshorisonten rækker længere end til Kruså. Mest markant er bekymringen for, at EU ikke kan finde effektive løsninger på flygtningeproblemet på 57 pct. Bekymringen er dog faldet markant fra 63 pct. i 2019. Det skyldes antagelig ikke, at tilliden til EU's løsninger er vokset. Der er snarere tale om, at bekymringen blev fortrængt – eller sat på pause – hos nogle af de bekymrede i 2019.

Det samme gælder i endnu højere grad bekymringen for "den globale opvarmning," der nåede 70 pct. af befolkningen i sommeren 2019, da klimabekymringen pludselig accelererede i ugerne op til valget. I pandemi-tiden skrumpede andelen af bekymrede til 56 pct., og i sommeren 2021 var andelen af bekymrede faldet til 53 pct.

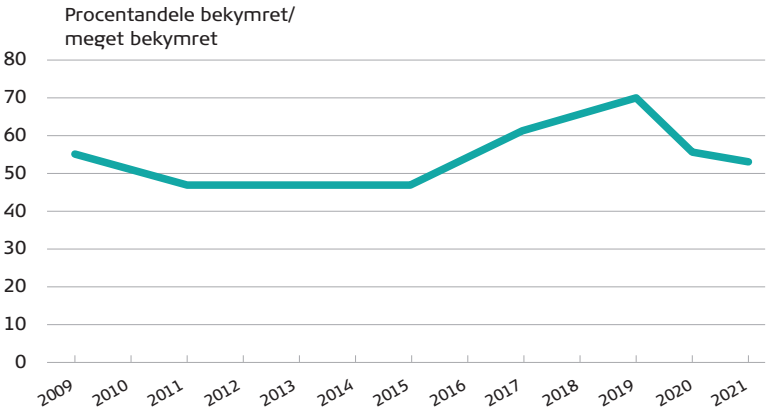

Figur 5.4
– 12 års klimabekymring

Efter kulminationen omkring "klimavalget" i 2019 faldt bekymringen for klimaet, men det hører fortsat til de mest udbredte bekymringer.

Spørgsmål: Nedenfor er nævnt en række samfundsproblemer, som man som borger i Danmark kan være mere eller mindre bekymret over. Angiv hvor bekymret du som borger for tiden er for hvert af disse samfundsproblemer ... Den globale opvarmning. Andelen af svarpersoner 18-65 år, der har svaret "meget bekymret" eller "bekymret". Svaret "ved ikke" indgår i beregningen.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

Det hører med i billedet, at svarene til Tryghedsmålingen blev indsamlet i ugerne før de store oversvømmelser i Rhinlandet, der kostede et trecifret antal nordeuropæere livet – og før efterårets fornyede politiske fokus på klimadagsordenen. Fremtiden vil vise, om vi er på vej tilbage til den stigende bekymringskurve fra 2015-19 eller om den tværtimod stabiliserer sig på et lavere niveau. (Klimabekymringen er i øvrigt tema for kapitel 6).

Også bekymringen for Ruslands behandling af sine naboer faldt i 2020 og har stadig ikke genvundet styrken fra før coronakrisen.

Måske hænger det sammen med en anden dramatisk faldende udenrigs-bekymring, nemlig for at Danmark og Europa ikke længere kan stole på USA – som det ses i figur 5.5.

Figur 5.5 – Verdensorden

I 2019 og 2020 var 55 pct. bekymrede for om alliancen med USA var ved at miste troværdighed. I 2021 faldt den til 33 pct.

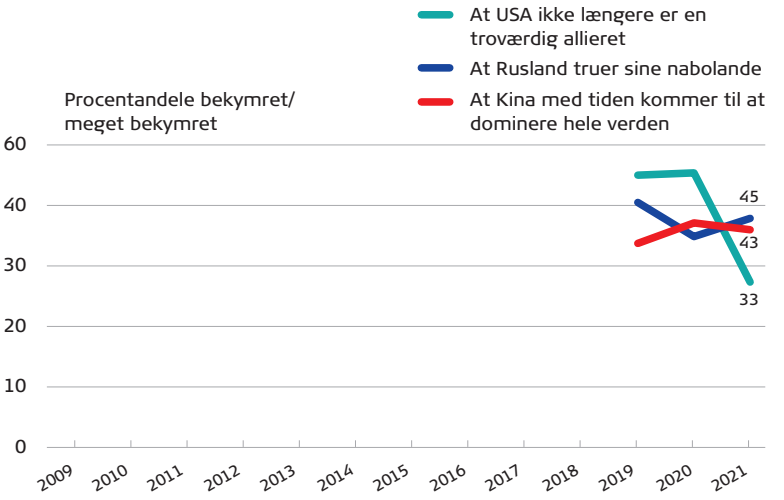

Spørgsmål: Se figurerne ovenfor plus figuren.
Kilde: Tryghedsmålingerne.

En af de ganske få voksende bekymringer siden 2019 handler om forholdet til Kina, der noteres for en ganske svag stigning på knap 3 procentpoint. Der er 43 pct., der udtrykker bekymring for, at "Kina med tiden kommer til at dominere hele verden" – hvilket nok også hænger sammen med den bastante formulering, vi har givet bekymringen. Havde vi spurgt til bekymringen for Kinas voksende magt, til konflikterne mellem Vesten og Kina eller til den autoritære udvikling i verdens folkerigeste nation, ville andelen sandsynligvis ligge nogle point højere. Alligevel kan vi nok konkludere, at Kina ikke hører til danskernes største bekymringer.

Unges og ældres bekymringer

Det er god tommelfingerregel, at de unge er de mest utrygge, mens de ældre er de mest bekymrede. For utryghedens vedkommende er tendensen blevet endnu mere udtalt i 2021 (jf. kapitel 1), end vi har set før. Bekymringsbilledet er lidt mere broget.

Langt hen ad vejen holder reglen stadig. Andelen, der er bekymret for kriminalitet *i samfundet*, vokser med alderen og er mere end dobbelt så høj blandt de 60-65-årige end blandt de 18-29-årige (som er mere utrygge for at blive ramt af vold og sexovergreb helt personligt). Og samtidig med at især ældre mænd er den mest trygge befolkningsgruppe for at gå ud i mørket i deres kvarter.

En næsten lige så kraftig overvægt findes i de tre bekymringsspørgsmål om indvandring og flygtninge. Blandt de 18-29-årige er 37 pct. eksempelvis bekymrede for, at der vil komme langt flere flygtninge og migranter til Danmark. Tæt ved dobbelt så mange, nemlig 63 pct. af de +60-årige, er bekymrede her.

Bekymringen for Rusland og Kina er også næsten dobbelt så almindelig blandt de ældste som blandt de yngste.

Endelig stiger bekymringen markant med alderen, når der spørges til muligheden for at finansiere fremtidens velfærd og udgifter til flere ældre.

Derimod er de ældre ikke i overtal, når vi spørger til bekymringen for stress i befolkningen eller børn og unges trivsel. Man kunne måske også forvente en større bekymring for at "flere regler og forbud går ud over den personlige frihed". Det var trods alt især de unge, der fik klippet vingerne i coronatiden. Alligevel er denne bekymring heller ikke specielt "ung", men ligger 10 procentpoint højere blandt de 50-59-årige (53. pct. vs. 43).

Et par spørgsmål har dog en overvægt af bekymrede unge.

Lidt flere unge er bekymret for at corona kommer til at overskygge alle andre vigtige spørgsmål i de kommende år.

Der er også flest unge, der er bekymrede for, at "mænd med magt krænker kvinder seksuelt. Andelen af bekymrede er 52 pct. af de 18-29-årige. I de andre aldersgrupper er 33-30 pct. bekymrede. At det også er en bekymring, der især deles af kvinder, ligger i sagens natur. (Se Mænds og kvinders bekymringer side 50).

Medierne og fingeren på pulsen

Seksuelle krænkelser af kvinder er også et emne, som medierne har brugt meget plads på i det seneste år. *For* meget, mener svarpersonerne, når vi beder dem om at give point efter, hvor godt det givne emne er blevet behandlet i medierne.

Hvis alle er enige om, at emnet er groft forsømt, kan det få op til 100 minuspoint i figuren neden for. Hvis medierne derimod har gjort fem høns af et enkelt lille dun, ryger misbilligelsen op på 100 pluspoint.

Så stor er utilfredsheden – og enigheden – slet ikke om de emner, vi har spurgt til. Hvis befolkningen skulle være meget utilfredse med, hvordan medierne dækker forskellige slags stof, kan vi ikke se det i målingen.

Figur 5.6 – Hvor godt dækker medierne

I sommeren 2021 fandt danskerne, at medierne overdoserede deres coronadækning.

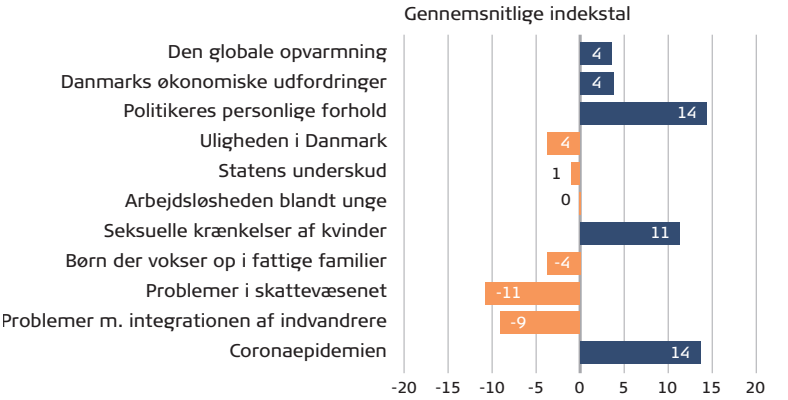

Spørgsmålsformulering: Man diskuterer ofte, om medierne puster sager op, så problemerne fremstår som overdrevne. Men der kan også være problemer, som faktisk er mindst lige så alvorlige, som de fremstilles i medierne. Du bedes angive, om medierne efter din opfattelse undervurderer problemerne, giver et realistisk billede eller overdriver problemerne på følgende områder... se spørgsmålsformuleringen i figuren. Svarskalaen går fra minus 5 til plus 5, hvor minus 5 betyder, at medierne undervurderer risikoen eller problemerne voldsomt, 0 betyder at medierne giver et realistisk billede, og plus 5 at medierne overdriver risikoen eller problemerne voldsomt. Negative svar er trukket fra positive svar og omregnet til en skala mellem plus 100 og minus 100.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Mest overdreven er mediernes omtale af politikernes personlige forhold. Det er, som det har været i alle tryghedsmålinger – uden at medierne af den grund har skruet mærkbart ned for det politiske personstof. Måske fordi det optager mediefolk meget. Måske fordi mediernes mere detaljerede analyser viser, at stoffet alligevel interesserer deres brugere en del.

En sikker andenplads får corona, som stadig var et hovedemne i sommeren 2021. Analyserne viser, at mænd og kvinder i sommeren 2021 var omtrent enige om at finde dækningen overdrevet. Enigheden gælder også problemerne i skattevæsenet, som både mænd og kvinder omvendt gerne ville følge mere med i.

Derimod er det helt overvejende mænd, der synes medierne gør for lidt ud af integrationsproblemer og kvinder, der synes at medierne burde interessere sig mere for ulighed og børnefattigdom.

Når det kommer til klimatrusler og klimapolitik finder nogle mænd medieinteressen stærkt overdrevet. De er meget færre blandt kvinderne, der samlet set finder at klimadækningen matcher behovet.

Forklaring følger i næste kapitel.

Mænds og kvinders bekymringer

Figuren viser hvilke samfundsbekymringer, der især er udbredte blandt mænd og hvilke, der især er almindelige blandt kvinder. Kun spørgmål hvor forskellen mellem mænds og kvinders svar er på mere end 10 procentpoint er taget med.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

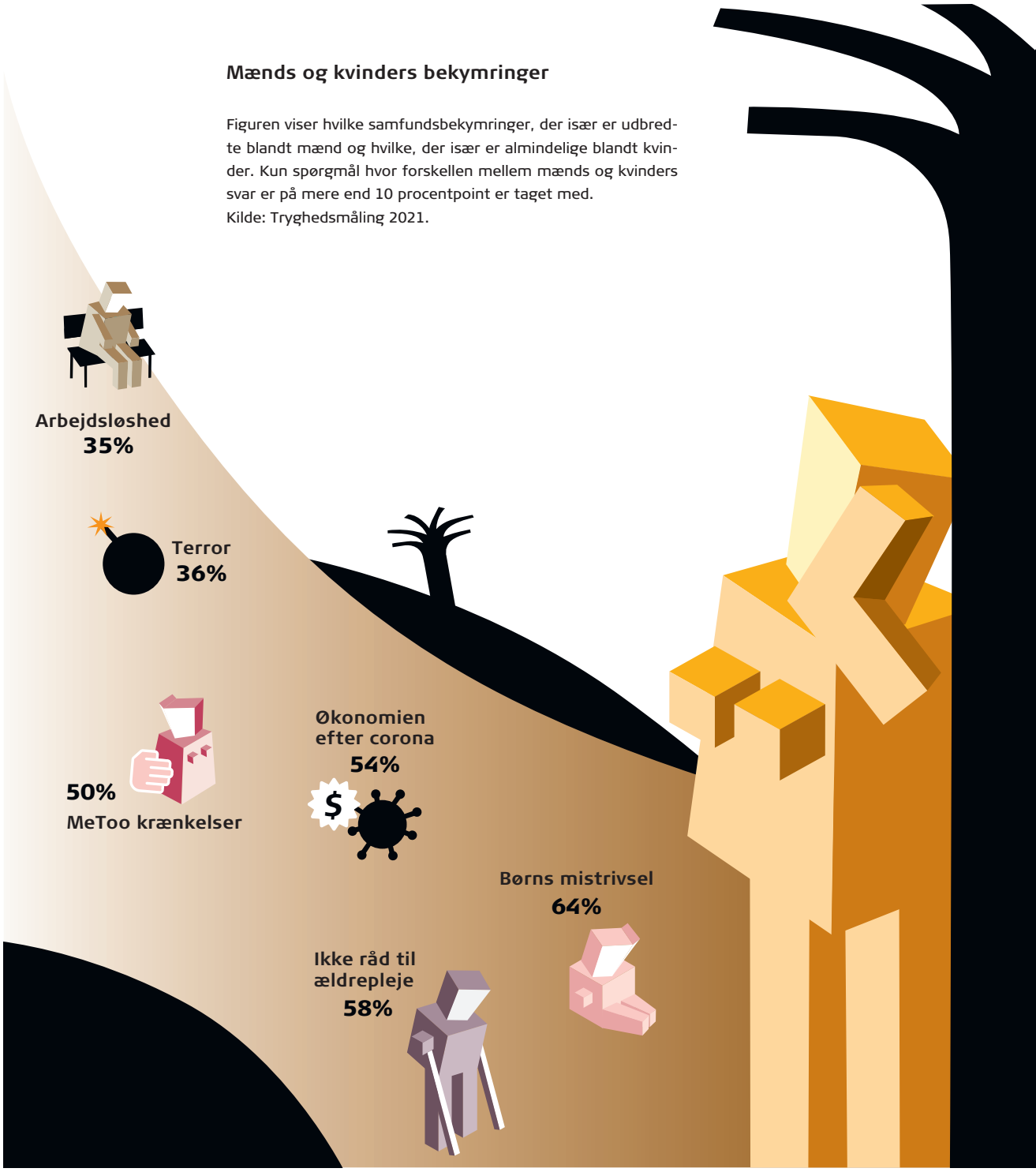

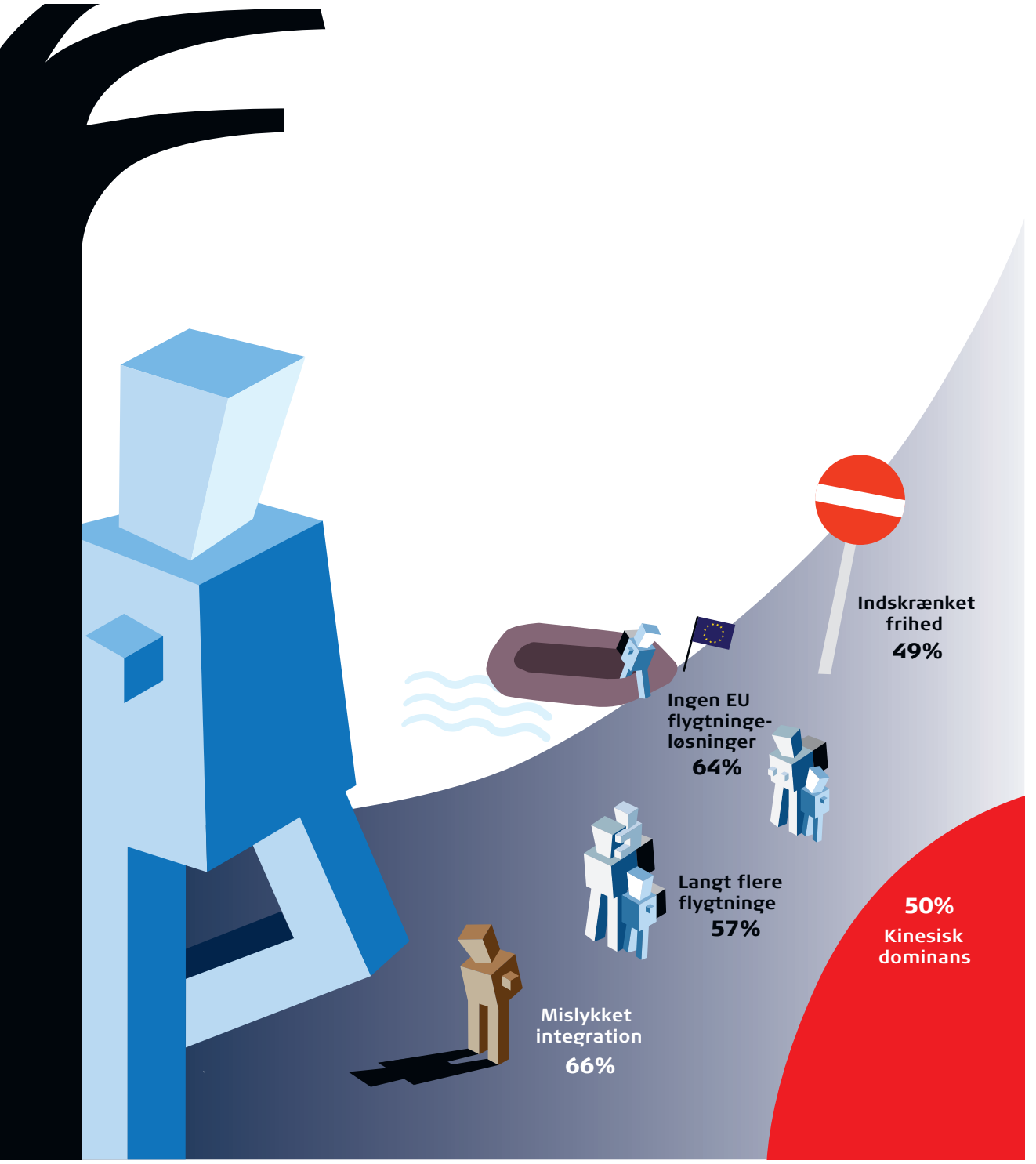
Indskrænket frihed
49%
Ingen EU flygtninge-løsninger
64%
Langt flere flygtninge
57%
Mislykket integration
66%
50%
Kinesisk dominans

Kapitel 6

Større og mindre klimabekymringer

Ødelæggende klimaforandringer er en af danskernes mest udbredte bekymringer for fremtiden. I Valgundersøgelsen 2019 erklærede 70 pct. af vælgerne sig enige i, at "Klimaet er vor tids største udfordring"[1]. I Tryghedsmålingen, der blev gennemført hen over sommeren 2019, nåede andelen af bekymrede for global opvarmning ligeledes op på astronomiske 69 pct. Klimabekymringen blegnede noget, da pandemien ramte landet i marts året efter. Men da Tryghedsmålingen i marts 2021 bad svarpersonerne om at prioritere hovedopgaverne for vores politikere, lå klimaet kun en smule lavere end bekæmpelse af Covid-19 og genopretning af samfundsøkonomien[2].

Det er dog ikke bare klimaforandringen, der bekymrer befolkningen, men også til en vis grad de forandringer, de selv har udsigt til, fordi samfundet skal gøre sig fri af fossiløkonomien.

Den følgende analyse giver et indtryk af begge sider af sagen, herunder hvor tungt bekymringerne vejer for forskellige dele af befolkningen. Vi ser også på i hvilket omfang bekymringen for klimaet er blevet til en utryghed i den forstand, vi har defineret det i de forudgående kapitler.

Teksten bygger på data, der blev indsamlet i sommeren 2021 – før de voldsomme oversvømmelser, der kostede et trecifret antal døde i Tyskland og Belgien. Det er tænkeligt, at bl.a. denne katastrofe tæt på Danmarks grænser kan have øget den folkelige bekymring, men det ved vi ikke.

Problembevidstheden

I undersøgelsen har vi stillet to spørgsmål, der skal give os et indtryk af, hvor alvorligt svarpersonerne ser på klimaændringerne: svarpersonerne bliver spurgt, hvor enige de er i at "Store dele af Jorden

kan blive ubeboelig, hvis vi ikke får løst klimaproblemet," og at "De kommende generationer får det meget sværere end vi har haft, hvis vi ikke får løst klimaproblemet."

Spørgsmålene repræsenterer scenarier, der drøftes med alvor i den videnskabelige debat[3]. Men formuleringen er spidset til for at teste, hvor mange der vil skrive under på de stærkt alarmerende påstande: er man nu også *helt* enig i at *store dele* af Jorden kan ødelægges af klimaændringer – og er man tilsvarende *helt* enig i, at de kommende generationer får det *meget* sværere. Hvis ikke kan man nøjes med at erklære sig almindeligt enig i de to – eller måske bare den ene – formulering.

Hvis klimaproblemet var ved at blive løst, gav det mindre grund til bekymring. Svarpersonerne bliver derfor også spurgt, om de har tiltro til at klimakrisen vil blive løst internationalt, og om de er tilfredse med Folketingets indsats.

Svarfordelingen på de fire spørgsmål ses i figur 6.1.

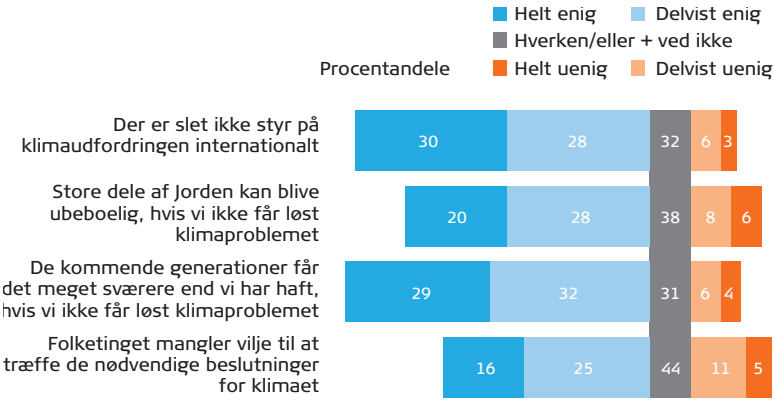

Spørgsmål: Hvor enig eller uenig er du i ... (se figuren.) NB: Tallene er lagt sammen af to enslydende spørgebatterier, anbragt forskellige steder i spørgeskemaet. Antal svar: 5391
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Figur 6.1 – Klimatruslen

Kun i alt 9 pct. kan øjne internationale løsninger, og kun 16 pct. er helt enige i, at Folketinget er parat til at gøre det nødvendige.

Over 60 pct. ser en større eller mindre risiko for vores efterkommere, og kun en ud af ti afviser denne forudsigelse helt eller delvist[4]. En lille tredjedel har ikke taget stilling eller svaret Ved ikke. Ca. hver anden er mere eller mindre overbevist om, at vi står over for en trussel i globalt format. Det er et stort mindretal ikke afklaret om, mens kun en af syv erklærer sig direkte uenige.

Det kan være et problem i undersøgelser som denne, at det kan opleves som en given ting, hvad man *burde* mene – så nogle svarer sådan, uanset om de rent faktisk mener det eller ej. Et tilsvarende spørgeteknisk problem ligger i spørgsmålenes rækkefølge: vil man være bekendt at beklage sig over at undvære bøfferne, hvis man et øjeblik forinden er gået med til, at Jordens fremtid er på spil?

Vi har forsøgt at undgå det første problem ved at blande spørgsmål som de ovenstående med andre spørgsmål, der tydeligt anerkender, at klimaomstillingen er et problem for nogen. Vi har forsøgt at imødegå det sidste problem ved at stille spørgsmålene ovenfor tidligt i skemaet til halvdelen af svarpersonerne, mens den anden halvdel fik spørgsmålene sidst i undersøgelsen. Svarfordelingen var dog omtrent den samme i de to grupper[5]. De er derfor lagt sammen i figuren ovenfor.

Det tyder på at problembevidstheden hos mange mennesker er velkonsolideret. Der ses også en meget tydelig tendens til sammenhæng mellem svarene indbyrdes: er man enig i, at større dele af Jorden kan blive ubeboelig, er man med meget stor sandsynlighed også nervøs for fremtidige generationer og utålmodig med både de internationale klimaforhandlinger og de hjemlige politikere.

Det sidste er mest udpræget tilfældet hos Alternativets vælgere i 2019, men også hos dem, der støttede regeringens støttepartier. Hos Enhedslistens, SF's og de radikale vælgere klager mellem halvdelen og to tredjedele over Folketingets tempo. Mere overraskende er måske, at også knap 40 pct. af Venstre og Konservatives vælgere og ca. hver tredje socialdemokrat ønsker mere politisk handling[6]. Utilfredsheden i de tidlige sommermåneder, da den værste covid-frygt var ved at fade ud, er dog mærkbart mindre end i perioden omkring folketingsvalget i 2019[7].

Homogen klimabekymring

Man kan godt få det indtryk af debatten, at klimaet især er topprioritet for unge, kvinder og for storbyens folk. Det er ikke helt usandt, men det er sandheder med store modifikationer.

Vi har omregnet svarene på de fire spørgsmål til indekstal, hvor 0 står for ingen klimabekymring, mens dem der svarer maksimalt klimabekymret på alle spørgsmål i figuren får 100 bekymringspoint. Derefter er der beregnet en gennemsnitsscore for forskellige grupper.

For mændene under ét er gennemsnittet 64, mens gennemsnitsscoren er 68 for kvinderne. Blandt aldersgrupperne findes den største forskel mellem de +66-årige med en score på 64 og 20-29-årige, der scorer 69. Sammenlignes kun aldersgrupperne op til 40, er forskellene lidt større, men stadig så små, at vi kan spare detaljerne.

Billedet kan nuanceres lidt. Der er lidt flere kvinder end mænd, der er meget klimabekymrede. Det er dog i den modsatte ende af skalaen, man finder den markante forskel. Mens 7 pct. af mændene hører til i den mindst klimabekymrede del af befolkningen, gælder det kun for 2 pct. af kvinderne. Næsten 80 pct. af de allermindst klimabekymrede er mænd. Godt 6 ud af 10 af de mindst bekymrede har i øvrigt passeret de 60.

Det ser ikke ud til at spille nogen større rolle, hvilken del af landet man bor i, eller om det er på landet eller i byen. Ej heller om man har større eller mindre indkomster. Opdeles befolkningen efter stillingsgruppe/placering på arbejdsmarkedet går spændet imellem efterlønnerne med en score på 60 og de studerende med 72. Alle de større sociodemografiske befolkningsgrupper er med andre ord forholdsvis klimabekymrede.

Lidt mere variation ses, når vi deler befolkningen op i vælgergrupper.

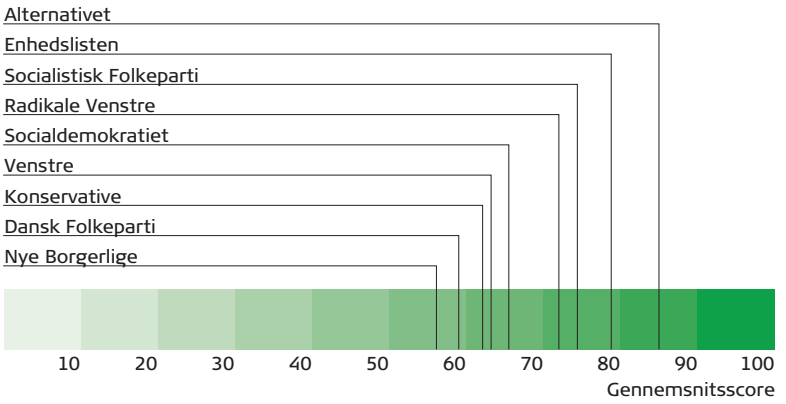

Figur 6.2 – bekymring og politisk holdning

Jo grønnere, jo mere bekymret er de forskellige partiers vælgere for klimaet – i gennemsnit.

Figurforklaring: Vælgere, fordelt efter deres stemmeafgivning ved Folketingsvalget (kun vælgerandele, der udgør mere end 100 i stikprøven.) Svarene fra figur 1 er omregnet til indekstal mellem 1 og 100 efter, hvor enige de er i spørgsmålet. Derefter er gennemsnittet beregnet. Antal svarpersoner: 4905.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Alternativets vælgere scorer grønnest med 85, mens Nye Borgerliges vælgere får 56 af de grønne bekymringspoint. Det socialdemokratiske vælgerkorps er placeret mellem yderpunkterne med en bekymringsscore på 66 ud af de 100 mulige[8].

Fordeler vi befolkningen efter bekymring, ser billedet således ud:

Figur 6.3 – Mere og mindre klimabekymrede

Opdelingen bygger på spørgsmålene i figur 6.1. Jo grønnere, jo mere bekymret for klimaet.

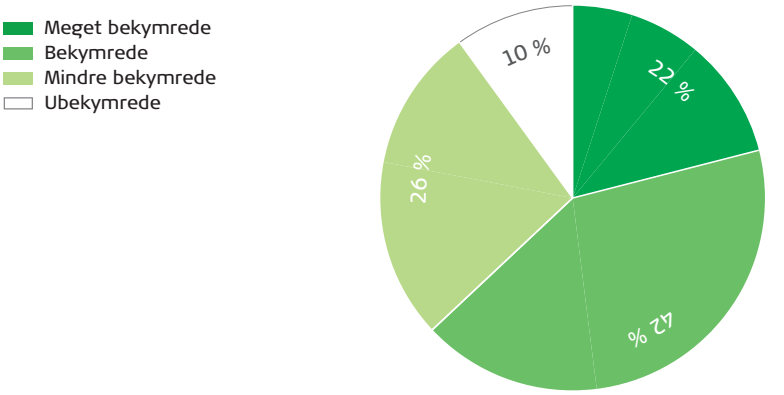

Spørgsmål: Se figuren. NB: Tallene er lagt sammen af to enslydende spørgebatterier, anbragt forskellige steder i spørgeskemaet. Om teknikken bag opdelingen se noten[9]. Antal svar: 5391. Se grundlaget for opdelingen i note 9.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

En sammenfattende tolkning kunne lyde: for ca. hver femte er klimaforandringer blevet den helt dominerende bekymring (hvis man ser bort fra evt. private bekymringer). For ca. dobbelt så mange er klimatruslen noget, vi ikke kan ignorere, men som ikke automatisk overtrumfer alle andre verdens- eller samfundsproblemer. For ca. hver fjerde er klimaforandringer måske nok et reelt problem, men også et fjernt fænomen, som de næppe bruger særlig mange kræfter på. Og for ca. hver tiende findes klimaproblemet i virkeligheden ikke.

Hvor stærk er klimautrygheden?

Så danskerne er bekymrede på fremtidens vegne – og på vegne af mennesker, der skal klare sig i et klima med oversvømmelser, voldsomme storme og temperaturer. Men er de også utrygge for, at problemerne rammer dem selv eller i de mindste tæt på? Ikke helt få har i de senere år fået en forsmag på det vildere vejr, vi antageligt har i

vente. Det er i øvrigt også et spørgsmål, som nogle kan have ændret syn på efter sommerens katastrofale oversvømmelser i Rhinlandet.

I Tryghedsmåling 2021 er der spurgt til, hvor trygge eller utrygge de for tiden er for "At klimaforandringer kan gøre det svært at bo hvor vi bor".

6 pct. svarer, at de for tiden er *meget* utrygge, og yderligere 12 pct. at de er *noget* utrygge på dette punkt. Dybere analyser tyder på, at der faktisk er en sammenhæng: føler man sig meget udsat, svarer man også mere klimabekymret på de mere overordnede spørgsmål i figur 1.

Det er dog svært at måle hvor stærk effekten er. Spørgsmålet hører til dem, hvor det svært at skelne mellem årsag og virkning: bliver man klimabekymret af at føle sig udsat, eller føler man sig oftere udsat, når man er meget klimabekymret og optaget af problemet?[10] Måske vender pilen begge veje.

Et andet blik på sagen får man ved at sammenligne den generelle tryghed hos de fire grupper i figur 6.3 – således som det sker i figur 6.4.

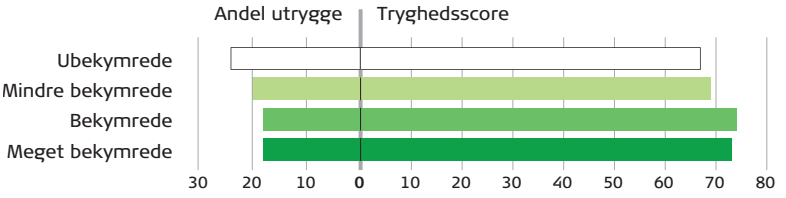

Til venstre for stregen ses andelen af utrygge i de fire grupper til højre den gennemsnitlige tryghed i gruppen (målt som i figur 1.1).
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Figur 6.4 – Tryghed og klimabevidsthed

Utrygheden er størst og tryg-heden mindst hos dem, der er mindst bekymrede for klimaet.

Der skal målfoto til for at se forskellen på trygheden i de fire grupper, men der er ikke tegn på, at de klimabekymrede skulle være særligt utrygge. Det betyder naturligvis ikke, at der kan findes nogle meget klima-utrygge undergrupper, som f.eks. de særligt udsatte ovenfor. Der kan også være grupper, der ikke bare er vrede og frustrerede over tempoet i klimaomstillingen, men også nærer personlig frygt for udviklingen. Såkaldt *climate anxiety* blandt børn og unge er kommet på dagsordenen internationalt[11]. At klimaangst skulle bidrage til den øgede utryghed blandt unge, vi konstaterede i kapitel 1, er der ikke umiddelbart belæg for[12].

Gennemsnitligt er de klimabekymrede mere trygge end dem, der ikke bekymrer sig om klimaet. Omvendt kunne det se ud som om, at *en del* af de ubekymrede har andet at slås med end de globale klimaudfordringer. Måske fordi deres almindelige økonomiske og sociale situation er vanskelig.

I klemme i klimaomstillingen

Nogle kan frygte at komme i klemme personligt, når klimaomstillingen for alvor når til landbrug og transport, og når regningen for omlægning af energiproduktionen skal skrives ud. Meningen med spørgsmålene bag figur 6.5 er at måle disse former for modvilje.

Figuren viser hvor meget de forskellige problemer fylder for svarpersonerne i gennemsnit.

Tre af de nævnte problemer knytter sig til de hjemlige vaner. Den mindste handler om mængden af kød på bordet – et problem, der allerede kendes og håndteres i mange familier og som bl.a. de mange singlehusstande selvfølgelig ikke har. Gennemsnittet er lavt, men der er samtidig meget få, der betragter det som så stort et problem, at de har sat det øverst i pointskalaen – dvs. 8, 9 eller 10.

At andre ser ned på ens livsstil, er der heller ikke så mange, der vil gøre til det store problem. Det er dog mere end hver tredje, der har givet det mere end 5 point på 10-punktsskalaen, så negligeres kan det heller ikke. Det er ikke ligefrem noget tegn på overskud at interessere sig meget for, hvad andre tænker om én, så det er måske også et punkt, hvor de færreste *over*driver deres bekymring.

At man skal opgive vaner og leve på en meget anderledes måde, er der mere bid i. Gennemsnittet trækkes ned af de mange, der ikke ser problemet, men 30 pct. af svarpersonerne sætter det i toppen af pointskalaen. Man kunne forestille sig, at modviljen mod at ændre vaner især var fremherskende i den ældre del af befolkningen, men det tyder svarene ikke på. Derimod afspejler det et bredere livs- eller verdenssyn: Alternativets vælgere scorer 2,2 point i gennemsnit ud af 10 mulige, mens højrefløjspartiernes vælgere scorer 5,3 – og gennemsnittet af alle svarpersoner er 4,2.

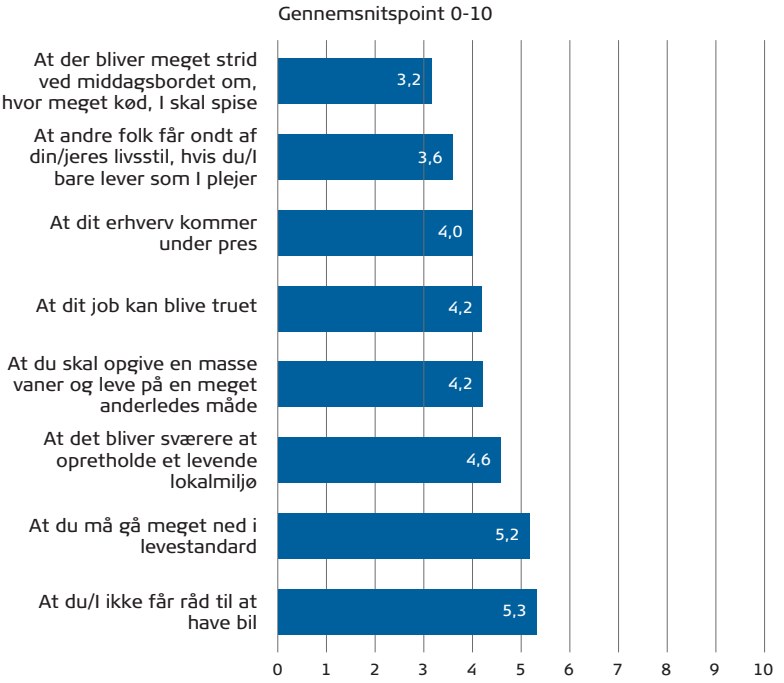

Spørgsmål: Danmarks klimapolitik kan give negative bivirkninger for nogle mennesker. Angiv venligst, om du selv frygter at blive påvirket negativt på et eller flere af de følgende områder. Svar på skalaen, hvor 0 = intet problem og 10 = meget stort problem. Spørgeformuleringer: Se figuren.
Antal svar: 5391.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Figur 6.5 – Tryghed og klimabevidsthed

De færreste oplever klimaomstillingen som en alvorlig trussel mod deres job eller erhverv.

Det bekymrer en del flere, at klimaomstillingen kan true deres erhverv eller job. Men det bekymrer dem typisk ikke særlig meget. I begge tilfælde har kun 18 pct. givet en af de tre topkarakterer her. Det kan spille en rolle for svarene, at 37 pct. som nævnt regner med, at klimaomstillingen vil kaste masser af nye job af sig.

Risikoen for øget geografisk skævhed mellem land og by er også et emne i debatten om klimaomstillingen. En undersøgelse fra Landbrug og Fødevarer og Landistrikternes Fællesudvalg har f.eks. vist, at produktionen på landet har et højere klimaaftryk end byerhvervene. Klimaomstillingen kunne dermed tænkes at koste job på landet og bidrage til affolkning[13].

Man kunne på baggrund af denne type bekymring forvente, at byboere vil være mindre bekymrede end landboere for, at klimaomstillingen

kan ramme lokalmiljøet. Det er også hvad vi finder, men forskellene er små. Toppunktet findes hos svarpersoner i byer med mellem et og fem tusinde indbyggere, der i gennemsnit har givet problemet 5 point, mens svarpersoner i de fire største byer har givet det 4,2 point – begge grupper er med andre ord tæt på landsgennemsnittet på 4,6. Det kunne antyde, at svarene måske mere afspejler ideologiske holdninger til geografiske skævheder mellem by og land og mindre en konkret funderet bekymring for det sted, man bor.

Levestandarden

Næsthøjeste pointscore drejer sig om levestandarden. 7 pct. synes slet ikke at det er et problem, at de må gå meget ned i levestandard af hensyn til klimaet, som det indirekte postuleres i det følgende spørgsmål. Yderligere 11 pct. ser heller ikke det store problem her. Det gør de fleste andre til gengæld og det bringer gennemsnittet op. 15 pct. af svarpersonerne giver middelkarakteren 5 mens 21 pct. har valgt en af de tre topkarakterer.

Det er med andre ord størsteparten af befolkningen, der fornemmer at klimaomstillingen vil føre til en (mere eller mindre problematisk) nedgang i deres levestandard. Det gælder også mange, der støtter omstillingen. Hvor meget, de er villige til at ofre på klimaomstillingen vender vi tilbage til nedenfor, men tallene tyder på, at en meget presset privatøkonomi mindsker nogle svarpersoners appetit på hurtig klimaomstilling.

Det bliver endnu tydeligere med det sidste problem, der er spurgt til: kan det være svært at få råd til bil efter omstillingen? Vi finder her den højeste gennemsnitsscore af alle – og 16 pct. giver dette problem 10 point af 10 mulige. Yderligere 14 pct. giver det 8 eller 9 point.

Vi har andetsteds i spørgeskemaet spurgt, om svarpersonerne har bil, og hvor afhængige de i så fald er af den. En tredjedel svarer, at deres bil er umulig at undvære. Ser vi på dem, der slet ikke kan undvære bilen, er den gennemsnitlige pointscore 6,9 (mod gennemsnittet for alle på 5,3). I denne gruppe er der i øvrigt også særligt mange, der frygter for en nedgang i levestandarden på grund af klimaet – pointscoren i dette spørgsmål er 5,6 mod gennemsnittets 5,2 for alle.

Det er virkelig markante udslag, vi finder på spørgsmålet om at have råd til bilen. Det ser ud til at berøre folk dybt, hvis de føler sig truet her.

Forbeholdene

I et tredje spørgsmålsbatteri har vi spurgt til holdninger og principper, der på forskellig vis relativerer – nogen vil sige bagatelliserer – klimabekymringen.

Svarpersonerne skal bl.a. tage stilling til følgende udsagn: "Udgifter til at nå Danmarks klimamål må ikke gå ud over velfærden for dem, der har mindst" og "Folk med almindelige indkomster skal ikke betale højere skatter og afgifter for at nå Danmarks klimamål".

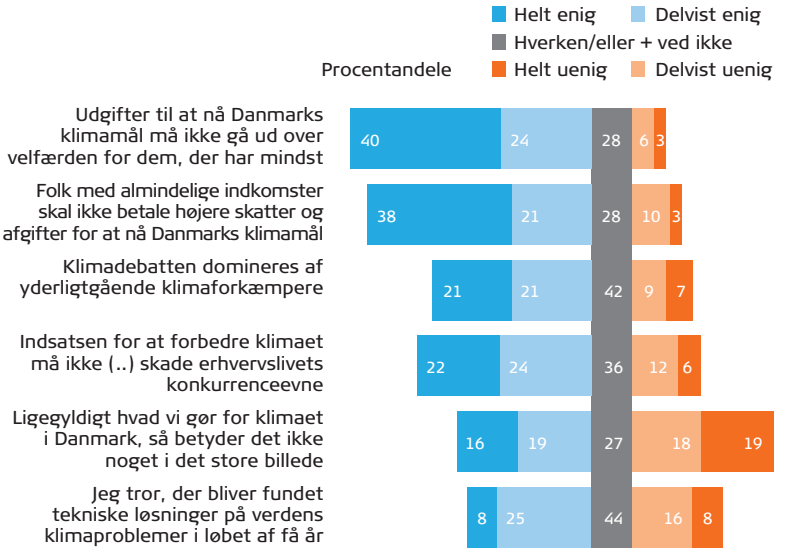

Spørgsmål: Hvor enig eller uenig er du i følgende... (se formuleringerne i figuren.) Svar: Helt enig, Delvist enig ...
Antal svar: 5391.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Figur 6.6 – Tryghed og klimabevidsthed

Ca. to tredjedele finder, at det især er folk med gode indkomster der skal finansiere klimaomstillingen.

Flertallet erklærer sig her enig i, at klimaregningen ikke skal betales af de fattigste. 40 pct. er *helt* enige. Yderligere 24 pct. er almindeligt enige i, at der skal tages et større eller mindre hensyn til de ringest stillede, når regningen skal fordeles.

Mere overraskende er måske, at en tilsvarende andel også finder at folk med almindelige indkomster bør friholdes – i hvert fald for at bidrage mere via skatter og afgifter.

Der er fuld opbakning fra mere end halvdelen af svarpersonerne med en personlig indkomst mellem 150.000 og 250.000. I grupperne med højere personlige indkomster nøjes flere med at være delvis enige, og en del flere er helt uenige. Blandt dem, der tjener over en million årligt, er der stadig er flertal af helt og delvis enige, der vil friholde de laveste indkomster.

På spørgsmålet om også almindelige indkomster skal friholdes, er dette mønster langt svagere og statistisk insignifikant. Som ekstremt eksempel kan nævnes, at kun 29 pct. af indkomsterne under 100.000 kr. er helt enige i, at de almindelige indkomster skal gå fri, mens 42 pct. af dem, der personligt tjener over millionen, siger det samme. Altså det modsatte af, hvad man umiddelbart kunne forvente.

Der er sikkert to forklaringer på spil: blandt de laveste indkomster finder vi mange unge (studerende OG lærlinge), der er mere optaget af klimahensynet end af det fordelingspolitiske hensyn. Blandt førtidspensionister, fleksjobbere, kontanthjælpsmodtagere og sygedagpengemodtagere forholder det sig omvendt.

Samtidig har den retoriske appel om hensynet til de fattigste og "almindelige folk" også ganske stærk appel til mange med gode indkomster. Svarfordelingen havde antageligt været en anden, hvis spørgsmålet eksempelvis havde lydt: "Selvom de stærkeste skuldre skal bære de største byrder, er vi alle nødt til at bidrage økonomisk til at stoppe klimakatastrofen."

Nuancer af grønt

Synspunkter svæver sjældent fuldkommen frit. De hænger sammen med hinanden og med andre synspunkter i et mere eller mindre individuelt væv. Ser vi på hvilke af synspunkterne, der hænger statistisk sammen, kan vi udskille tre tankemønstre (eller dimensioner):

Det første er præget af stor eller meget stor klimabekymring (målt på den måde, vi gjorde i afsnit 1). Her er udbredt tillid til, at omstillingen skaber job, og at befolkningen gerne vil bidrage. Der er også ret bred modvilje mod, at de svageste skal betale, men ikke mod at folk med almindelige indkomster skal bidrage til regningen. Det er ikke så sandsynligt, at personer med dette tankemønster finder Danmarks klimaindsats ligegyldig for det globale problem eller regner med at klimaudfordringen bare kan klares med ny teknologi.

Klimaforegangslandet

Flertallet i befolkningen mener ikke, "at klimadebatten domineres af yderligtgående klimaforkæmpere, men mere end hver femte er helt uenig og yderligere en femtedel mener, at der er noget om snakken. Hvis man sympatiserer med klimasagen, skal det ikke nødvendigvis tages som en kritik, men andre finder det problematisk at "yderligtgående" i for høj grad sætter tonen.

I kapitel 5 undersøgte vi hvilke emner i samfundsdebatten, som svarpersonerne finder over- henholdsvis undereksponerede i medierne. Her finder vi en ganske klar statistisk sammenhæng mellem dem, der finder at medierne bruger for meget plads på klimaet, og dem der synes at debatten domineres af yderligtgående klimaforkæmpere.

Hvis man betoner, at erhvervslivet skal kunne klare sig i den store klimaomstilling eller synes, at Danmarks indsats er ligegyldig i det store klimaregnskab, er der også en vis sandsynlighed for, at man finder mediedækningen af klimaet overdrevet.

Spørgsmålet om hensynet til erhvervslivet er også let at være enig i, når det formuleres som her. Det er da ca. hver anden, der opfatter samfundsøkonomi og job som argumenter, der må tages hensyn til uanset klimakrisen. Kun seks pct. blæser helt på dette. Alt i alt hælder ca. hver femte til, at erhvervslivet må affinde sig med klimaudgifter, mens en lignende andel – men altså heller ikke flere – sætter vækst og arbejdspladser højest.

Det andet tankemønster er især kendetegnet ved sin modvilje mod klimapolitikken og dens omkostninger, herunder utilfredshed med, at menigmand skal betale højere skatter, at klimaudgifter går ud over velfærden og at erhvervslivet mister konkurrenceevne. Personer, der deler dette tankesæt synes ofte, at debatten domineres af yderligtgående klimaforkæmpere og at det er ligegyldigt hvad vi gør i lille Danmark.

Det tredje mønster er det teknologioptimistiske. Ud over at se fremtidig teknologi som svaret på klimaudfordringen, er der også stor tiltro til jobmuligheder i den grønne omstilling (og i øvrigt en tiltro til, at folk flest gerne vil bidrage til omstillingen). Personer med dette tankemønster er nogenlunde lige så klimabekymrede som gennemsnittet. Uanset hvor påtrængende, man oplever klimaforandringen, er det muligt at se muligheder i den grønne omstilling.

Analysen er en såkaldt faktoranalyse. Se de præcise korrelationer i bilag 2.

At jobbekymringen trods alt ikke er større, kan bl.a. hænge sammen med den almindelige job-optimisme, vi så i kapitel 3 – og den udbredte tiltro til, at klimaomstillingen vil føre til nye job. I alt 37 pct. i undersøgelsen er helt eller delvis enige i at der er mange job i den grønne omstilling.

At Danmarks indsats for klimaet slet ikke skulle spille en rolle globalt, får man langt fra flertallet af svarpersonerne med på. Kun 16 pct. er helt enige, mens lidt flere er helt uenige. De fleste giver et mellemsvar. Eller også mener de, at man – af etiske, nationale og/eller kommercielle grunde – ikke skal stille spørgsmålet sådan op.

Ca. en tredjedel tror, at der i løbet af få år vil komme tekniske løsninger på klimaproblemet. Det er dog kun hver tolvte, der er helt enig. Især blandt de +66-årige findes der forholdsvis mange "teknologioptimister", herunder også nogle der mener, at det politiske system og klimaforkæmperne har alt for travlt. For nogle i miljø- og klimabevægelserne er det omvendt en identitetsmarkør at lægge luft til "teknologiske fiks", som kan sløre behovet for en grønnere livsform. *(Se tekstboksen Nuancer i grønt)*.

Klimaomstillingsparathed

Der skal ydes ofre for at få klimaomstillingen til at lykkes. Endda på flere fronter. Nogle må skifte erhverv eller oplever at blive tvunget på pension. Nogle bliver presset økonomisk. Mange kommer til at leve med følgerne af den forestående elektrificering: med transformatorstationer, solcelleparker og vindmøller i horisonten.

Et centralt spørgsmål drejer sig om placeringen af næste generation af vindmøller på landjorden (som antagelig er nødvendig for at holde prisen nede på al den elektricitet, vi skal bruge i fremtiden). Vindindustrien har i en undersøgelse sidste år vist, at 7 ud af 10 er helt eller delvis enige i at udbygningen af landvind skal fortsætte[14].

Men er folk også parate til at have dem "i baghaven" – som det undertiden formuleres med henvisning til den berømte NIMBY-problematik ("Not In My Back Yard").

Tryghedsmålingen spørger her (lidt mere forsigtigt), om der er områder i svarpersonens kommune, hvor der kan opstilles vindmøller. Svarene ses i figur 6.7 og vil nok overraske de fleste. Svarene er beregnet under ét for kommuner, der hører naturligt geografisk sammen.

Der er absolut flertal blandt borgerne for at sætte vindmøller op i kommuner, der tilsammen dækker mere end halvdelen af Danmarks

samlede areal. Blandt de øvrige kommuner er der et stort relativt flertal *for* – typisk er ca. hver sjette imod. Eneste undtagelse er de typisk tæt bebyggede københavnske omegnskommuner mod nord, syd og vest, hvor et lille flertal er imod. Storbyerne er ikke med på kortet[15].

Det et noget andet billede, end hvis vi havde spurgt til, om kommunen evt. kunne have plads til et atomkraftværk. Og det bekræfter indtrykket af, at befolkningen er parat til at bidrage til klimaomstillingen. Som udgangspunkt og principielt.

Figur 6.7 – Medvind

Over 50 pct. af borgerne i over 50 pct. af landet, mener at der er plads til vindmøller i deres kommune.

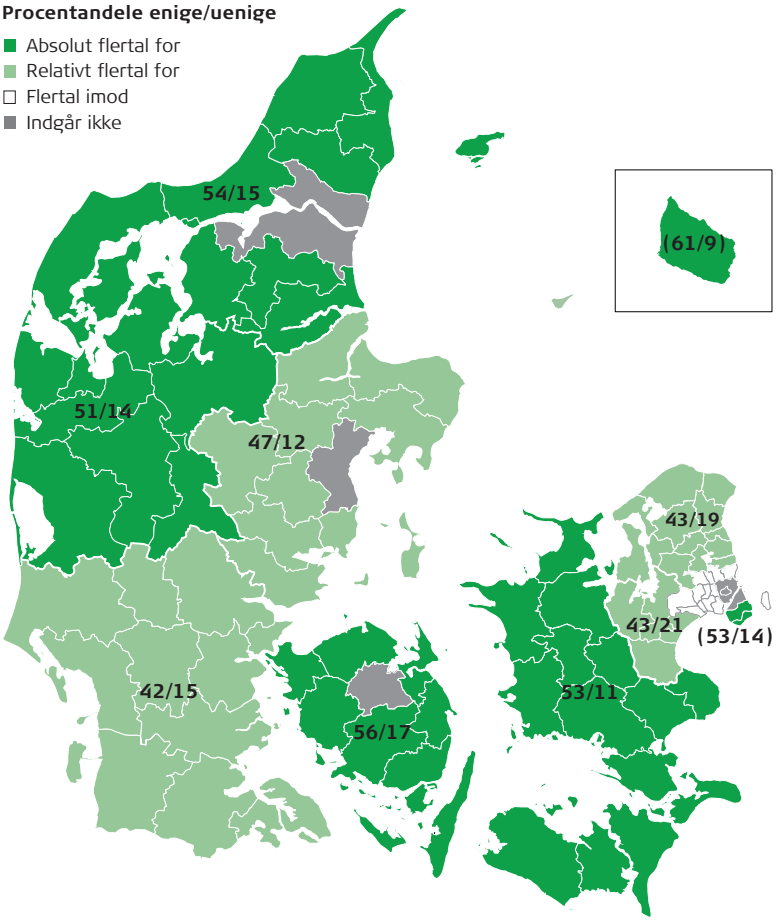

Spørgsmål: Hvor enig eller uenig er du i følgende... Der er områder i min kommune, hvor der godt kan opstilles vindmøller. Inddelingen af kommuner følger den officielle gruppering NUTS3. Antal svar fra kommunerne på Amager (51) og Bornholm (33) er så lave, at tallene er meget statistisk usikre. Antal svarpersoner i alt er 3522.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Hvor langt offervilje rækker i praksis, er en anden sag. I mange kommuner er vindmølleprojekter blevet standset – ofte af små energiske mindretal[16]. Det er naturligvis omvendt gået op for producenterne, at det ikke er nok at købe et areal til vindmøllepark og hente en tilladelse i Energistyrelsen. Den gode vilje hos flertallet skal ofte underbygges med lokal inddragelse, lokalt medejerskab og andel i indtægterne.

Eksemplet i figur 6.7 er et af mange, der vidner om befolkningens positive forhåndsindstilling til at påtage sig klimaomstillingens byrder. F.eks. oplyser 57 pct., at de "inden for de seneste tre år har gjort en indsats, med dét primære formål at reducere dit eget bidrag til den globale udledning af drivhusgasser"[17]. Valgundersøgelsen indikerede, at 50 pct. erklærer sig villige til at gå ned i levestandard af hensyn til klimaet. Concitos klimabarometer 2020 finder, at 31 pct. er med på at indføre "en målrettet klimaafgift på særligt klimabelastende varer som en del af en grøn skattereform", og at yderligere 42 pct. kan bakke op om forslaget, hvis de kompenseres økonomisk på anden vis.

Concitos måling peger indirekte på, at den enkeltes offervilje givetvis vil være afhængigt af nogle vigtige men'er og hvis'er. Det er også med til at forklare hvorfor opinionsinstitutterne når frem til ret forskellige resultater på dette punkt[18].

Sammenfatning og perspektiver

Klimabekymringen gled i nogen grad i baggrunden i corona-perioden, men i sommeren 2021 gav ca. to ud af tre udtryk for at de oplever klimaudviklingen som faretruende og som en sag samfundet skal have højt/højere op på dagsordenen. Ca. hver femte i Danmark vil sætte spørgsmålet allerøverst på dagsordenen.

Der er dog også hensyn, der trækker den anden vej.

Bekymringen for at klimaomstillingen skal gå ud over job og økonomi fremstår som ret behersket – måske på grund af den gode konjunktur og opbakningen fra erhvervslivets og lønmodtagernes organisationer. Måske fordi mange også har forhåbninger om masser af nye "grønne job". Danske lønmodtagere har oplevet en hel grøn sektor vokse frem siden 1970, og miljøteknologi er rygraden i en række af de mest kendte, danske industrivirksomheder.

Teknologioptimisme appellerer i varierende grad til ca. en tredjedel, og for nogle af dem er forventningen om tekniske løsninger et argument mod politiske klimaindsatser.

Ubehaget for at skifte vaner er overskrift for en gruppe af bekymringer, der knytter sig til hverdagens liv og kultur. Den er beslægtet med ubehaget for konflikter ved middagsbordet og udskamning fra de mere (klima-)politisk korrekte. Vi skønner, at denne form for ubehag ved omstillingen kan have appel til op i mod en tredjedel, men betydningen skal nok ikke overdrives, og den går utvivlsomt begge veje. Nogle går i opposition til det fremherskende "klimatosseri", andre puffes fremad af folkestemningen.

Tungere vejer vanskelig privatøkonomi, som gør enhver mulig ekstraudgift til en trussel. I undersøgelsen ser det ud til at ca. hver femte er nervøse for, at klimaomstillingen vil koste dem penge, som de ikke har. Problemet er ikke mindst tydeligt hos grupperne uden for arbejdsmarkedet og nervøsiteten er navnlig intens hos personer, der har brug for bil (og som kan forudse, at fossiltrukne køretøjer bliver dyrere at køre i).

Kravet om at klimaløsningerne skal være socialt retfærdige er efter alt at dømme den vigtigste af de hurdler, som Danmark skal forbi for at nå det ambitiøse mål om at reducere sit CO2-udslip med 70 pct. i 2030. Kravet lyder særlig hyppigt fra grupper med små indkomster, men er i høj grad en ideologisk eller værdipolitisk markering med opbakning fra langt flere end dem, der selv har meget i klemme.

Kravet om social retfærdighed er ikke særlig veldefineret, og det er heller ikke en særlig venstrefløjsspecialitet. Tværtimod spiller det en væsentlig rolle for klimaskeptikere på højrefløjen. Det ser også ud til at hænge sammen med et krav om (social) balance mellem land og by.

Skræmmebilledet er Frankrig, hvor venstreorienterede gule veste kom på tværs af den grønne politik. Analyser påpeger, at aktivisterne faktisk ikke gjorde op med en klimabegrundet afgift på benzin, men med det de så som en unfair skattepolitik. Ikke desto mindre har protesterne i manges øjne gjort klimaafgifter til et mineret område, som forsigtige politikere så vidt muligt undgår[19].

Kravet om retfærdig fordeling er et vilkår for klimaomstillingen i alle lande[20]. Det vil antageligt være særlig stort i lande, hvor uligheden og mistilliden til hovedstadseliterne er mere udtalt end i Danmark, og hvor man ikke har de danske erfaringer med at bruge miljøkrav til at skabe grønne arbejdspladser. Denne analyse viser dog, at kravet om "social retfærdighed" også er en betydningsfuld ideologisk faktor her.

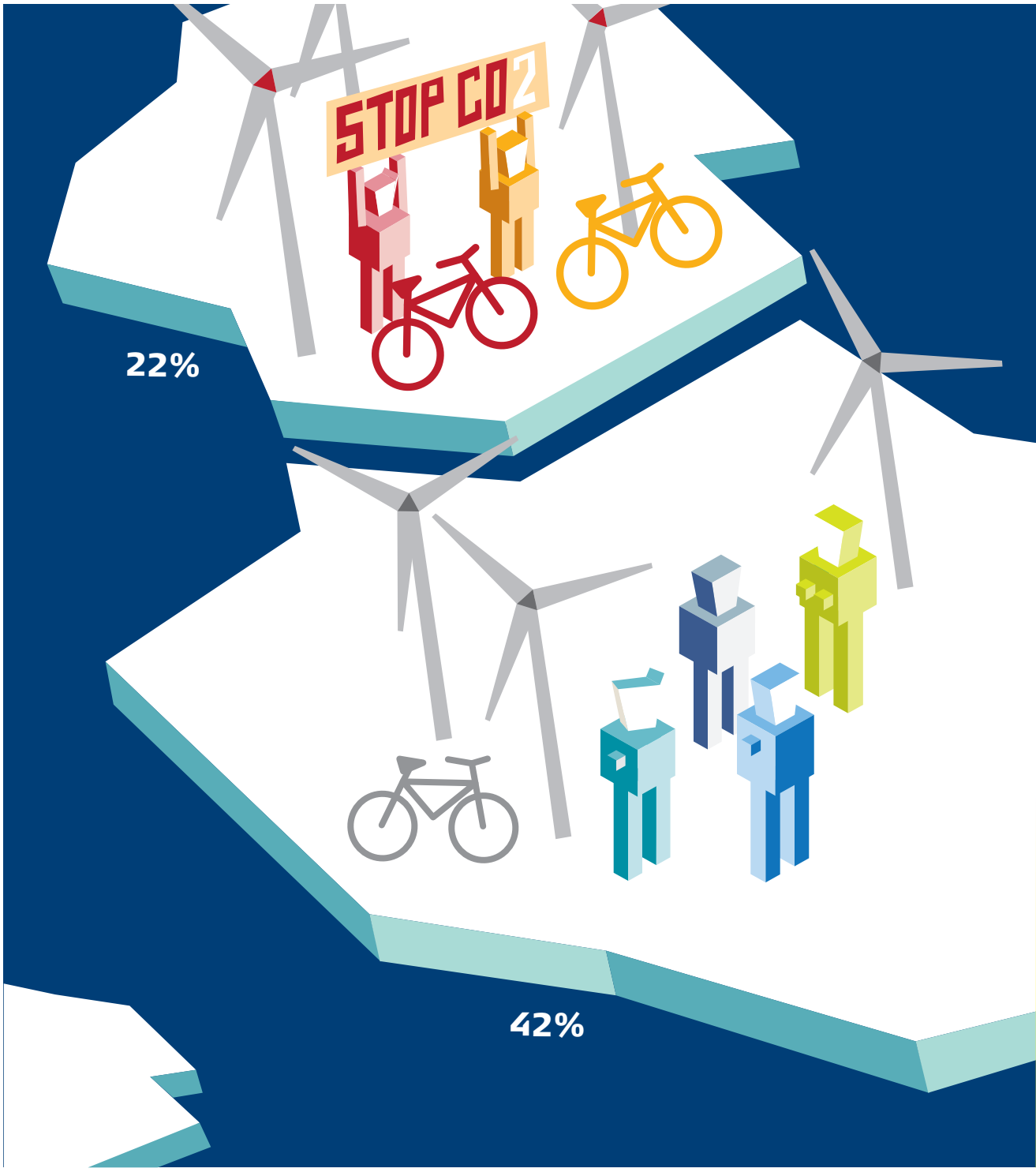
STOP CO2
22%
42%

Klimabekymring i Danmark

For ca. hver femte er klimaforandringer blevet den helt dominerende bekymring. For ca. dobbelt så mange er klimatruslen nok vigtigt men ikke altid øverst på den fælles dagsorden. For ca. hver fjerde er klimaforandringer måske nok reelle, men også meget fjerne fænomener, som de ikke bruger mange kræfter på. Og for ca. hver tiende findes klimaproblemet ikke. Se også figur 6.3.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

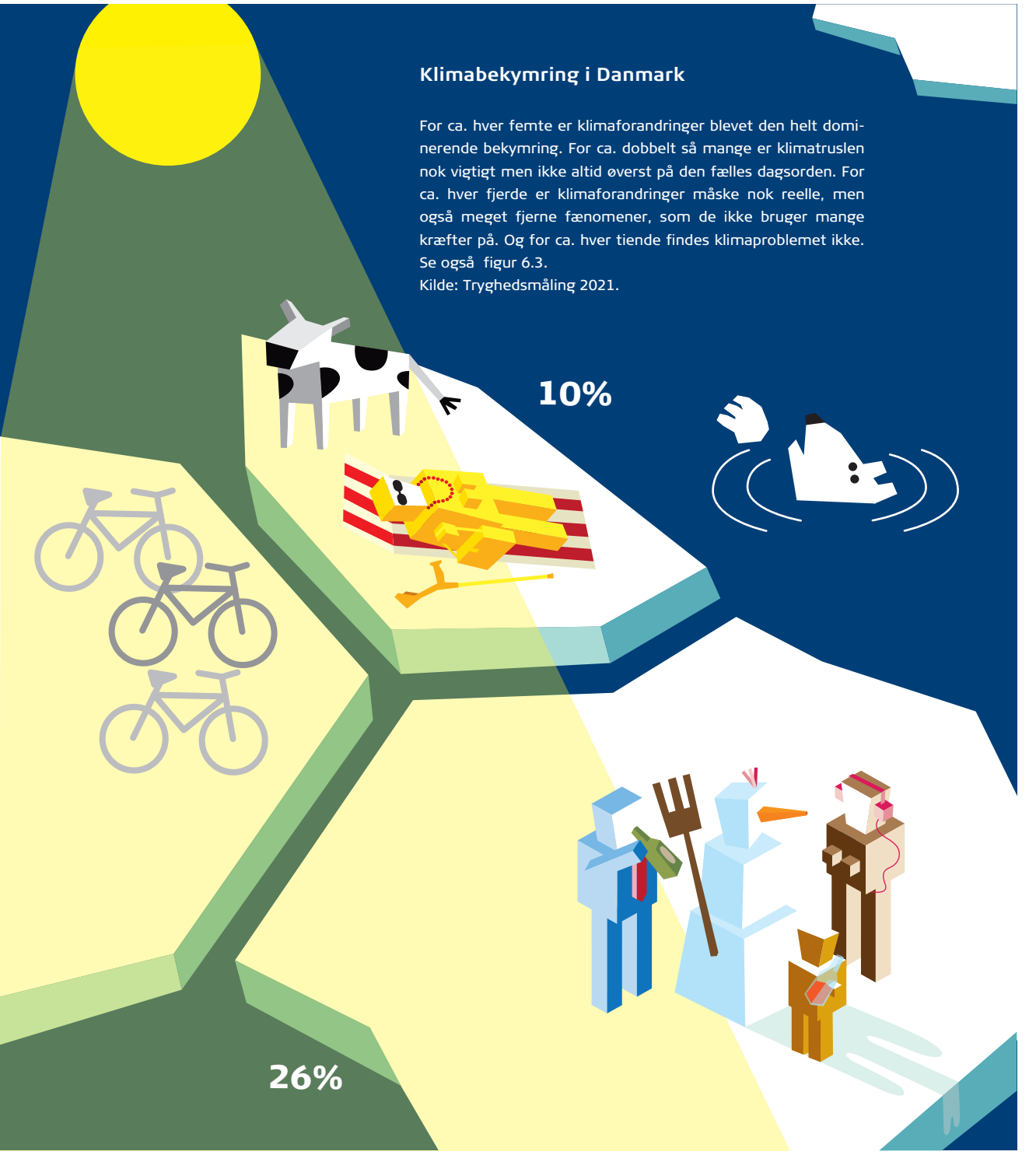

Noter:

1 Johannes Andersen og Kasper Møller Hansen. Klimavalget s. 215. DJØFs forlag.

2 Tendensen ses i alle undersøgelser, I Concitos "Klimabarometeret 2020" er andelen, der finder klimaproblemet alvorligt f.eks. reduceret fra 46 til 38 sammenlignet med den forrige måling i 2018. Hertil kommer dog 48 pct., der fandt "klimaproblemet" i nogen grad alvorligt. Sammenlagt var de to svarkategorier næsten uændret sammenlignet med tidligere undersøgelser i 2016 og 2018, Klimabarometeret 2020 s. 23. https://concito.dk/udgivelser/klimabarometeret-2020.

3 Se f.eks. Future of the Human Climate Niche. Chi Xu, Timothy A. Kohler, Timothy M. Lenton, Jens-Christian Svenning, and Marten Scheffer i PNAS (Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America) https://www.pnas.org/content/117/21/113500

4 "Ansvaret over for kommende generationer" er også den grund som flest nævner i Concitos klimabarometer, når de bliver bedt om at nævne de tre tungest vejende grunde til, at vi i Danmark skal gøre en indsats mod klimaforandringer. I årene 2016, 2018 og 2020 er denne grund blevet nævnt mellem 76 og 80 pct. af svarpersonerne.

5 Hansen og Stubager har i Valgundersøgelsen gennemført et beslægtet forsøg, med samme resultat. Se Klimavalget s. 215ff.

6 V- og K-vælgerne i vores undersøgelse er generelt mere kritiske over for de politiske resultater end regeringspartiets vælgere, hvor kritikken generelt har været sparsom under corona-undtagelsestilstanden. Det er i øvrigt ikke sikkert, at de borgerlige vælgere og venstrefløjsvælgerne tænker på det samme, når de efterlyser politisk vilje til at træffe de nødvendige beslutninger. En del borgerlige vælgere håber måske på atomkraft, mens vælgere på venstrefløjen håber på stærke indgreb mod landbrug og biltrafik.

7 I Tryghedsmålingen 2019 gav 53 pct. udtryk for deres bekymring for, at "politikerne er for langsomme med at mindske Danmarks udslip af CO2".

8 Valgundersøgelsen når – med lidt andre klimaspørgsmål og en beslægtet metode – frem til næsten samme resultat for valget i juni 2019. Klimabevidstheden var ikke bare et ungdoms- eller storbyfænomen. Der var ikke de store demografiske forskelle. Valgundersøgelsen fandt dog lidt større forskelle mellem partiernes vælgergrupper, selvom klimabekymringen voksede kraftigt blandt de blå partiers vælgere i valgkampens sidste uger.

9 Opdelingen er sket på basis af et additivt indeks af svarene på de fire bekymringsspørgsmål i figur 1. De fire spørgsmål har hver fem svarmuligheder (hvis man ikke skelner mellem svaret hverken-eller og ved ikke), dvs. 20 svarmuligheder i alt. Er man helt enig i alle fire spørgsmål er man i beregningen tildelt værdien 4 point, er man helt enig i tre spørgsmål og delvis enig i et får man værdien 5 point, og er man helt uenig i alle spørgsmål får man således værdien 20 point. De mørkegrønne i figuren har værdier på mellem 4 og 6 (dvs. de helt enige i mindst to og delvis enige i højst to af spørgsmålene). De grønne har værdier mellem 7 og 10. De lysegrønne har værdier mellem 11 og 13 point, mens de hvide har mellem 14 og 20 point. Der svarer til, at de som minimum er uenige i 3 spørgsmål og svarer ved ikke eller hverken/eller på det fjerde spørgsmål. Svarpersoner, der har svaret ved ikke til mere end to af de fire spørgsmål er taget ud af beregningen.

10 Concito har stillet følgende spørgsmål med nogle års mellemrum: Hvor bekymret er du for, at klimaforandringerne vil være til skade for dig personligt i din levetid". Det fandt 45 pct. i 2020, heraf var 13 pct. meget bekymrede. Blandt de yngste er bekymringsandelen på 69 pct. og hver fjerde er meget bekymret. Det sidste er bemærkelsesværdigt, men formuleringen "kan være til skade for dig" kan betyde mange ting og repræsentere forskellige grader af alvor. Og også her er det svært at afgøre om svaret er en årsag til eller snarere en følge af et mere generelt engagement i klimaet. Se: https://concito.dk/udgivelser/klimabarometeret-2020.

11 Young people's climate anxiety revealed in landmark survey. Nature. 21 september 2021: https://www.nature.com/articles/d41586-021-02582-8

12 De mest klimabekymrede 18-29-årige er også de mest trygge. De unge, der selv frygter at klimakrisen vil tvinge dem til at flytte, er dog mere utrygge - også end de ældre, der nærer samme frygt.

13 De to organisationer bag undersøgelsen har samtidig bedt Epinion om at spørge et repræsentativt udsnit af, om "man bør indføre en CO2-afgift, selv om den i højere grad rammer landdistrikterne end byerne". Det er 53 pct. af den voksne befolkning enten "uenige" eller "helt uenige" i, mens kun 14 pct. erklærer sig "enige" eller "helt enige". Se https://lf.dk/aktuelt/nyheder/2020/oktober/CO2-afgift-maa-ikke-foere-til-oeget-regional-ulighed

14 Analyseinstituttet Wilke for Wind Denmark. Juni 2018.

15 Der er et – beskedent – flertal blandt odenseanere, århusianere og aalborgenser, der mener at kommunen har plads til vindmøllebyggeri, mens et ligeledes beskedent flertal af beboerne i Københavns kommune trækker stregen her.

16 "Den lokale modstand mod vindmøller er måske den største forhindring for grøn omstilling overhovedet. Jeg satte mig for at forstå den." Mads Nyvold. Zetland. 2. april 2019 Klimabarometeret 2020. Concito.

17 Klimabarometeret 2020. Concito.

18 To samtidige undersøgelser fra henholdsvis Epinion og Megafon efterlader f.eks. to ret forskellige indtryk. Se "Politikerne bør gøre mere for klimaet – men kun, hvis vi ikke selv skal betale." Hannestad og Skovgaard Thomsen. Politiken 27. november 2020 Epinions måling er referet efter Jørgen Steen Nielsen i Information 28 november 2020.

19 Se analyse af dem amerikanske professor Adam Tooze: Historiker: "De Gule Veste hjemsøger europæisk klimapolitik. Sådan behøver det ikke at være." Information 25.august 2021.

20 En vigtig international diskussion drejer sig om strategier for at (over-)kompensere lavindkomstgrupper for de kommende klimaudgifter, herunder en gradvist indfaset generel CO2-afgift. EU-Kommissionen har i sit "Fit for 55"-oplæg foreslået at oprette en social klimafond på 72,2 mia. euro, der skal kompensere for socialt skæve virkninger af stigende energipriser. Kommissionen foreslår medlemslande at skyde yderligere 144,4 milliarder euro i fonden.

Del 3

Geografiske uligheder

Kapitel 7

Den skæve fremgang

Hvad skal politikerne især bruge kræfter på i de kommende år? Det spørgsmål stillede Tryghedsmålingen i marts 2021, da det omsider så ud til, at der ville komme en tid *efter* Covid-19. Svarpersonerne blev bedt om at prioritere mellem syv store samfundsemner, herunder "Faren for, at der opstår et "Udkantsdanmark".

Den skæve udvikling af Danmark har haft en prominent plads på den politiske dagsorden i det sidste årti. Universiteternes undersøgelse af vælgernes vandringer op til folketingsvalget i 2015 hed ikke for ingenting "Oprør fra Udkanten"[1]. I de følgende år fik debatten masser af næring fra udlandet. Valget af Donald Trump blev ofte tolket som en følge af utilfredshed fra områder i nedgang og forfald. I Europa skubbede finanskrisen og de mislykkede forsøg på at overvinde den til i forvejen skrøbelige regioner. Virksomheder lukkede. Det offentlige skar ned. Ledigheden steg. Advarselslamperne blinkede.

I undersøgelsen i marts 2021 var andre emner rykket op på dagsordenen. "Faren for, at der opstår et "Udkantsdanmark" fik bare en sjetteplads af de syv store samfundsemner – med 5,9 point på tipunktsskalaen og langt efter samfundsøkonomien, velfærden, pandemien, klimaet og indvandringen. Naturligvis gemte der sig stik modsatte holdninger under dette gennemsnit. Men selv hos landdistrikternes traditionelle parti Venstre var vælgerne som helhed mere optaget af f.eks. klimaet end af tilbagegang i "Udkantsdanmark"[2].

Er oprøret fra udkanten simpelthen forbi? Eller er det bare sat på pause? På de følgende sider undersøger vi Danmarks geografiske skævheder og oplevelsen af dem. Først ser vi på økonomien og derefter på de udfoldelsesmuligheder i bredere forstand der bestemmer, om man bor godt, hvor man bor.

Hvordan går det?

Tryghedsmålingen har igennem flere år spurgt svarpersonerne om de oplever fremgang eller tilbagegang i området, de bor i.

Første gang var var i 2011, da finanskrisen havde gnavet 3,3 pct. af nationens bruttonationalprodukt i årene før – svarende til 15-20 mia. kr. årligt. Der var nogle der fik reduceret deres indkomster, så det kunne mærkes. Som altid blev visse områder påvirket særlig hårdt, mens andre ikke mærkede meget.

Ca. en ud af fem i 2011 fandt, at det gik tilbage i deres område, mens to femtedele fortsat oplevede, at det gik frem. I 2015 var det værste overstået. Lidt færre oplevede tilbagegang og stagnation, betydeligt flere fremgang og kraftig fremgang.

I 2019 havde opsvinget for alvor fået fat. Over halvdelen meldte om fremgang og kun en af ti om tilbagegang.

Og sommeren 2021 oplevede yderligere 9 pct. at det gik fremad for deres område. 28 pct. oplevede stagnation. 7 pct. tilbagegang og bare 2 pct. fandt, at det ligefrem gik *meget* tilbage i deres område.

Alle tallene kan ses i figur 7.1.

Figur 7.1
– Frem- og tilbagegang

Når svarpersonerne forholder sig til det område af landet, de bor i, tænker 85 pct. på deres kommune eller på et område i kommunen. Kun 15 pct. tænker på et område, der er større end kommunen.

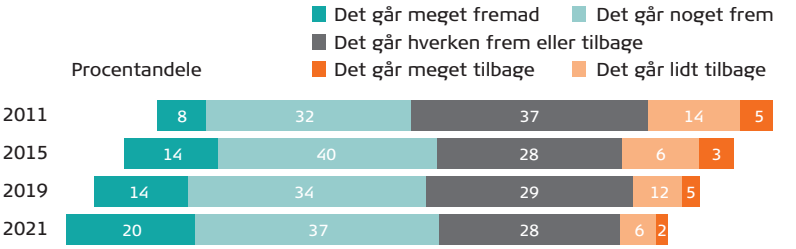

Hvordan vil du generelt beskrive udviklingen i det område af landet, du bor i? Svarmuligheder. Se figuren. 4-7 pct. i de forskellige år har svaret "ved ikke". Antal svarpersoner 4318-6689.
Kilde: Tryghedsmålingerne og Valgundersøgelsen 2015.

Hvis man vil se, hvordan frem- og tilbagegangen har påvirket forskellige dele af landet, skulle man ideelt se på kommunerne – ofte kan man endda se forskellige udviklinger mellem forskellige kvarterer i samme kommune[3]. Så detaljeret kan vi dog ikke undersøge spørgsmålet med godt 5.000 svarpersoner.

Derimod kan vi opnå en høj statistisk sikkerhed ved at se på forskelle mellem de fem regioner. Ulempen er, at resultaterne bliver næsten intetsigende, fordi samtlige regioner rummer områder med vidt forskellig udvikling.

Middelvejen er at bruge Danmarks Statistiks 12 landsdele, som er mindre ensartede end kommunerne, men væsentligt mere homogene end regionerne. Det var også den opdeling, vi brugte til kortet i sidste kapitel, figur 6.6 (se i øvrigt bemærkningen under næste figur). Ind i mellem sammenholder vi disse landsdele med analyser af forskellige kommunetyper, dvs. kommuner med en række vigtige fællestræk selvom de ligger forskellige steder i landet. Vi ser også på forskelle mellem byer af forskellig størrelse.

Optimisme og egnsøkonomi

I figur 7.2 har vi opdelt svarene på spørgsmålet i figur 7.1 efter hvilken egn svarpersonen bor i. Derefter har vi trukket andelen der oplevede tilbagegang i sommeren 2021 fra andelen der oplevede en fremgang.

Det generelle billede er positivt. I ingen egne har flertallet et negativt syn på udviklingen.

Men der er alligevel tydelige forskelle. I Østsjælland er overvægten af svarpersoner, der oplever fremgang, omtrent dobbelt så stor som i Vest- og Sydsjælland (overvægten er 63 pct. i Østsjælland mod 37 pct. i Syd- og Vestsjælland).

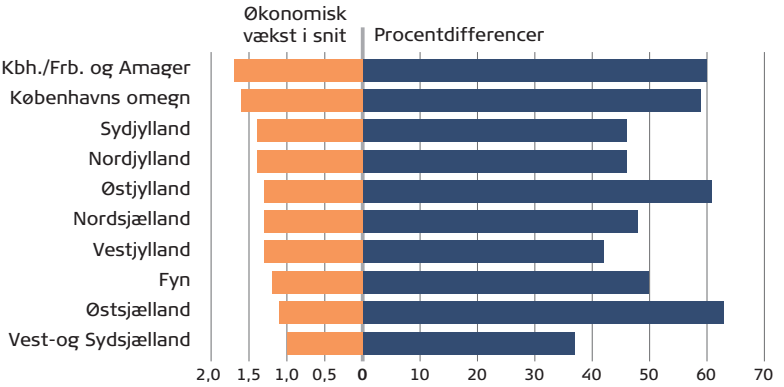

Spørgsmål: se figur 7.1. Negative svar er trukket fra positive svar. Der er anvendt Danmarks Statistiks landsdele (NUTS3). Bornholm er udeladt, da vi kun har 37 svarpersoner, så resultaterne bliver for tilfældige. Antal svarpersoner i de enkelte søjler går fra 235 til 816.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Figur 7.2
– Fremgangens geografi

Der er størst optimisme i københavner-kommunerne, der også har haft den kraftigste vækst i de senere år og mindst optimisme i Vest- og Sydsjælland, hvor væksten var lavest.

Københavns omegn er en noget blandet kategori, så det er i mange sammenhænge nyttigt at se vestegnskommunerne som en gruppe for sig[4]. Her finder vi en overvægt på 47 pct., der oplever at det går fremad i deres område. Det er tæt på landsgennemsnittet (51 pct), men klart under niveauet i de øvrige omegnskommuner (59 pct.). Det sidste svarer til de københavnske kommuner (inkl. Frederiksberg og Amagerkanerne), hvor fremgangsstemningen kun er en spids under Østsjællands. Optimismen på Vestegnen ligger også pænt over Vestsjælland (37 pct.) og den i Vestjylland (42 pct.).

Optimismen svarer rimelig godt til den faktiske økonomiske udvikling, især hvis vi ser bort fra Østjylland og især Østsjælland. Det ses i procenttallet til venstre, der viser hvor meget den årlige indkomst per person for borgerne i denne landsdel er vokset i gennemsnit i årene 2011 til 2019. Tallet indregner alle indkomster og er korrigeret for inflation. Procenterne er små, men over årene bliver en forskel på en halv procent alligevel meget mærkbar.

Hertil kommer, at der allerede på forhånd var nævneværdige forskelle. I Nordsjælland og Københavns omegn lå indkomsterne eksempelvis 10-20 pct. højere end landsgennemsnittet i årene før finanskrisen. Den kom de sig i øvrigt hurtigt over og begge landsdele har siden haft en vækst over gennemsnittet.

Også Østsjælland ligger over middelindkomsten, men væksttempoet har været på det absolut jævne siden finanskrisen (og krakket i den lokale Roskilde Bank i 2008).

Syd- og Vestsjælland, og Fyn, der lå under landsgennemsnittet før finanskrisen, har derimod tabt yderligere terræn i årene 2011-2019. På Fyn er der ikke desto mindre forholdsvis mange, der ser fremgang omkring sig.

Kommunetyper og størrelser

Opdelingen af kommunerne i forskellige typer, der er udviklet til regeringens brug i 2007, giver et andet blik på de geografiske skævheder. Der bruges en række kriterier som befolkningstæthed, skattegrundlag, erhvervssammensætning og geografi. Betegnelserne for de enkelte kommunetyper skal sige det vigtigste, men er langt fra dækkende: der er åbent land i de flest bykommuner ligesom der naturligvis er byer i landkommunerne. Betegnelsen "yderkommuner" skyldes ikke kun, at de ligger "yderligt," set fra de større bycentre, men afspejler

også, at disse kommuner bl.a. har lav befolkningstæthed, få højtuddannede og indkomster under gennemsnittet. Vi har suppleret med kategorien "metro-landkommuner", der bruges om Esbjerg, Randers, Herning og Viborg, som blev landkommuner i 2007, da de opslugte flere landkommuner omkring sig.

At opdelingen i kommunetyper kan bruges til at få øje på væsentlige forskelle, kan man se i figur 7.3.

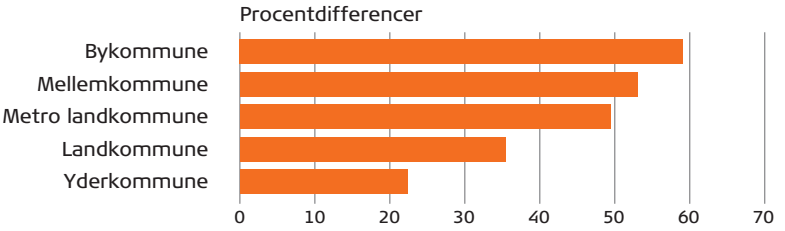

Spørgsmål: se figur 7.1. Negative svar er trukket fra positive svar. Inddelingen stammer fra landdistriktsredegørelsen 2007, dog med en femte kategori, metro-landkommuner, for Esbjerg, Randers, Herning og Viborg.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Figur 7.3
– Fremgang i flere tempi

Der er et flertal i alle fem kommunetyper, der oplever at det går meget/noget fremad lokalt. Men flertallet er langt mindre massivt i Land- og Yderkommunerne end i Bykommunerne med høj befolkningstæthed.

Oplevelsen af fremgang er betydelig mindre udtalt i yderkommuner som f.eks. Lolland, end vi fandt i den mindst optimistiske egn, nemlig Syd- og Vestsjælland, som rækker fra Odsherred til Lolland kommune. Vi kan også se, at det langt fra kun er byområderne omkring København, der deler fornemmelsen af fremgang. Det gælder bykommunerne som helhed, dvs. det meste af Nordsjælland, Aalborg, Odense, Kolding og Aarhus-Skanderborg. Disse kommuner tæller omtrent hver anden indbygger i Danmark og vejer derfor tungt i statistikken.

Men fremgangsstemningen er faktisk allerkraftigst i Danmarks anden, tredje og fjerde største by, som det ses i figur 7.4.

Figur 7.4
– Optimisme og urbanisering

Der er kun en beskeden overvægt af folk på landet, der kan få øje på fremgang i deres lokalområde. I de tre største provinsbyer oplever et kæmpeflertal, at det går meget eller noget frem i deres område.

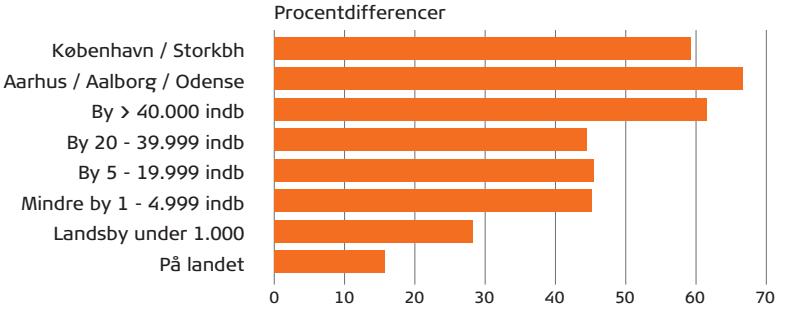

Spørgsmål: se figur 7.1. Antal svarpersoner 5391.

Det betyder altså ikke bare noget for oplevelsen af fremgang, at man bor i en bykommune. Byens størrelse betyder også noget, og når den har færre end 40.000 indbyggere går det tydeligt ned ad bakke med den gode stemning. Ude på landet er der ikke meget tilbage.

Samler vi brikkerne får vi et billede af en vældig optursstemning i storbyerne, og et positivt omend mere broget billede af det øvrige land. Bor man derimod på landet i en yderkommune i Syd- og Vestsjælland eller det sydvestlige Jylland, kan fremgangen sikkert godt være svær at få øje på.

Job i nærheden

Vi berørte ovenfor forholdet mellem fremgang i økonomien og *oplevelsen* af fremgang i bredere forstand. En anden side af mønten er mulighederne på arbejdsmarkedet. Bor man forkert i forhold til sine beskæftigelsesmuligheder, bor man normalt ikke godt.

Kapitel 2 udlagde svarpersonernes syn på deres muligheder, hvis de mister deres nuværende job. De kunne enten svare, at de hurtigt regner med at få nyt job til samme løn, eller at de hurtigt kan få nyt job til mindre løn. Den tredje svarmulighed var, at det vil være svært for svarpersonen at finde et nyt job, selvom vedkommende skruer ned for lønkravene.

Det er de sidste, vi sammenligner i den næste figur.

For hvor meget hænger jobchancerne sammen med, hvor man bor? Dele af arbejdsmarkedet er højt specialiseret, så næste job hænger ikke nødvendigvis på træerne i nærheden.

Svarpersonernes bedømmelse af afstanden til deres næste job vises på to forskellige måder i figur 7.5.

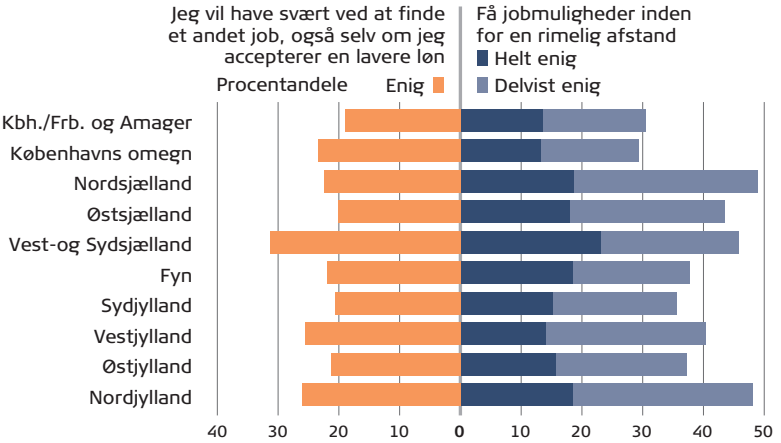

Figur 7.5
– Vejen til arbejde

Om man har jobmuligheder inden for rimelig afstand, passer nogenlunde med, om man har et dynamisk vækstområde inden for rimelig afstand.

Spørgsmål til venstre: Hvis du mister dit nuværende job, hvilken situation ville du så være i? Andel der svarer: Jeg vil have svært ved at finde et andet job, også selv om jeg accepterer en lavere løn. Til højre: andel helt og delvis enige i, at "Der er få jobmuligheder, som passer til mig inden for en rimelig afstand."
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Vurderet på egnsniveau er forskellene overskuelige. I gennemsnit vurderer 23 pct. af de beskæftigede i hele befolkningen, at de vil have svært ved at få et nyt job. Største udsving ses i Sydvestsjælland, hvor 32 pct, ikke regner med at kunne få et nyt job, hvis de mister det nuværende, mens kun 19 pct. af københavnerne er job-pessimister.

Der er større udsving, når vi spørger til, om svarpersonerne kan se jobmuligheder inden for en rimelig afstand (de blå søjler i figur 7.5). Lavpunktet er også her storkøbenhavnerne, der typisk ikke ser afstanden til næste arbejdsplads som et større problem. Herefter kommer Sydjylland, der også lå i toppen med hensyn til vækst, og som rummer Trekantsområdet, Esbjerg og erhvervslokomotiver som Danfoss og Lego. Bor man i Østjylland repræsenterer Aarhus-Skanderborg et alsidigt arbejdsmarked, og for alle fynboer er afstanden til Odense overskuelig. 36-38 pct. i de nævnte egne ser afstanden til et alternativt job som en barriere.

I Nordsjælland, Nordjylland og Sydvestsjælland er det en anden sag. Her siger tæt på hver anden, at det bliver svært at få et andet job inden for en rimelig afstand.

Det er muligt at det er med til forklare, at uforholdsmæssigt mange i Sydvestsjælland og Nordjylland er usikre på deres jobchancer (jf. de orange søjler i 7.5).

Det er sværere at forklare, hvorfor halvdelen af de beskæftigede i Nordsjælland opfatter afstand som en barriere mellem dem og deres næste job. Geografiske forskelle i arbejdsstyrkens alderssammensætning, kvalifikationer mm. spiller antagelig også en rolle ved siden af det lokale arbejdsmarkeds *lønmodtagerparathed*.

Livsvilkår og udfoldelsesmuligheder

Et andet spørgebatteri forsøger at afdække svarpersonernes tilfredshed med de muligheder, de oplever i deres lokale ramme. I figur 7.6 drejer det sig om uddannelse for unge og voksne.

Figur 7.6
– Optimisme og urbanisering

Figuren viser at et flertal i alle egne oplever mulighederne for efteruddannelse og navnlig erhvervsuddannelse som gode – men i nogle egne er et stort mindretal uenige.

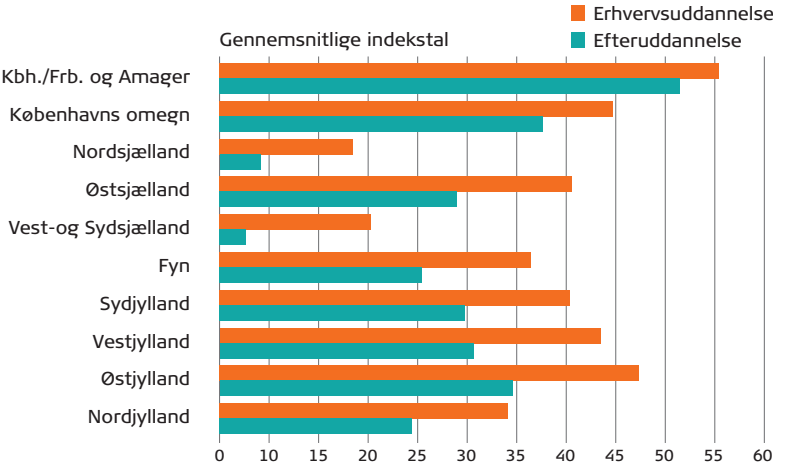

Spørgsmål: Hvor enig eller uenig er du i følgende: Der er gode muligheder for at unge kan få en erhvervsuddannelse her hvor vi bor OG: Der er gode muligheder for, at voksne kan få efteruddannelse her hvor vi bor. Svarmulighederne er beregnet som et gennemsnit af svar, hvor helt enig sættes til 100, delvist enig til 50, hverken enig eller uenig samt ved ikke til 0, delvist uenig til minus 50 og helt uenig til minus 100.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Mulighederne for erhvervsuddannelse bedømmes generelt positivt og nærmere analyser viser, at de 18-29-årige er nogenlunde lige så positive som de ældre. Der er dog tale om grader af tilfredshed. Nogle af gradsforskellene kan tilskrives befolkningstæthed hhv. lange afstande og længe nedarvede mønstre. F.eks. kan københavnerne som i den gamle reklame mene, at findes det, findes det *her*. Omvendt er det tankevækkende, at tilfredsheden med udbuddet ikke er større i det nordlige, sydlige og vestlige Sjælland. De samme egne er også ganske forbeholdne, når der spørges til deres efteruddannelsesmuligheder.

Et andet vigtigt velfærdsgode er dagpasningstilbuddene. Tilfredsheden er gennemgående høj og variationerne er ikke særlig store mellem landsdelene. Det er dog tydeligt nok, at borgerne er mere tilfredse vest for Storebælt samt i Østsjælland. I København-Nordsjælland og navnlig i Syd- og Vestsjælland er tilfredsheden noget mindre.

I den sidste generation har en af de store kampe i landet (uden for de større byer) handlet om den lokale skole. Kampen er ofte endt med, at landsbyskolen blev lukket, og at skolevejen blev længere for de børn, hvis forældre blev boende i landsbyen.

Man kunne derfor også forvente at se en andel, der oplever at det svært at komme til skole. Det er der også, men den er ikke stor. 5 pct. på landsplan er uenige i, at det er let at komme i skole der hvor vi bor – heraf er 2 pct. meget uenige. I Syd- og Vestsjælland er det 10 pct. og i Nordjylland 5 pct., men ellers er variationen mellem landsdelene beskeden.

Fritidens uligheder

Der er endnu bredere tilfredshed med tilværelsen uden for arbejdslivet – og forskellene er her små mellem forskellige egne – dog er der også her en målbar forskel mellem tilfredsheden i Sjællands syd- og vestlige egne sammenlignet med eksempelvis nord og øst.

Figur 7.7
– Fritidsliv

Foreningslivet blomstrer i alle egne af Danmark, mens mest i øst og vest.

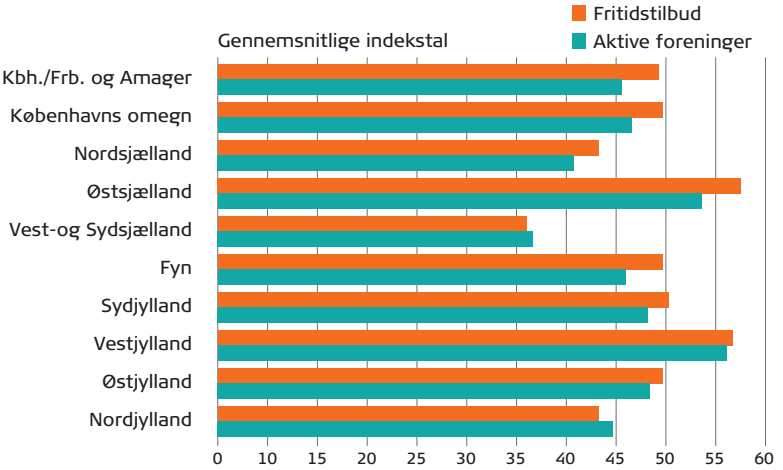

Spørgsmål: Hvor enig eller uenig er du i følgende: der er gode muligheder for at unge kan få en erhvervsuddannelse her hvor vi bor OG: Der er gode muligheder for at voksne kan få efteruddannelse her hvor vi bor. Svarmulighederne er beregnet som et gennemsnit af svar, hvor helt enig sættes til 100, delvist enig til 50, hverken enig eller uenig samt ved ikke til 0, delvist uenig til minus 50 og helt uenig til minus 100.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Et stort flertal i alle landsdele oplever at de har gode fritidstilbud, hvor de bor. Mindst tilfredse er også her syd- og vestsjællændere. Derimod ser vi ikke mange antydninger af, at tilfredsheden skulle være udpræget høj i bykommuner eller det modsatte i yderkommunerne. Som det ses, ligger københavnere og østjyder højt, men ikke helt på niveau med Vestjylland.

I det hele taget er der på mange punkter stor tilfredshed med tingenes tilstand ude vest på, som det kan ses side (92-93 Tilfredshedens top tre).

Weekend- og hverdagsliv

Anderledes forholder det sig, når det kommer til byens glæder, som man selvsagt har lettest adgang til i byerne.

Gælder det kulturtilbud som teater eller levende musik skal mange køre langt. I København-Nordsjælland er det dog kun knap hver femte, der har mere end 15 km til nærmeste live-musik- eller teateroplevelse. Derimod har hver tredje fynbo eller østjyde mere end 15 km til kulturtilbud som disse (de er antagelig mere koncentrerede i hhv.

Odense og Aarhus, mens de i landsdelene mod syd, nord og vest findes i flere af de større provinsbyer).

Ønsker man at gå ud med vennerne eller på en god café eller restaurant, skal man sjældent bevæge sig helt så langt, men mere end halvdelen af svarpersonerne i landsdelene vest for Storebælt skal dog mere end 5 km. væk hjemmefra for at få opfyldt behov som disse.

Uden for hovedstaden angiver 50 pct., at de har mere end 5 km til et shopping-center med alsidige indkøbsmuligheder. Vest for Storebælt skal omtrent hver fjerde køre over 15 km for at komme til en by med et bredt udvalg af varer.

Et andet spørgsmål – som vi vender tilbage til – er om disse forskelle opfattes som (uretfærdige) uligheder.

Der er derimod ikke tvivl om, at det ofte udløser frustration, når den lokale købmand eller brugs lukker for altid.

Det sker stadigvæk hyppigt. Fra 2010 til 2020 er antallet af dagligvarebutikker i landdistrikter og byer under 2.000 indbyggere reduceret fra 786 til 562, dvs. med en lille tredjedel[5].

80 pct. af svarpersonerne i hele landet er ikke desto mindre overvejende enige i, at der er gode indkøbsmuligheder hvor de bor, og 57 pct. er endda helt enige. 10 pct. er hverken rigtigt tilfredse eller det modsatte, mens 8 pct. er utilfredse med mulighederne for at handle ind. De utilfredse er lidt flere i Nordjylland (10 pct.) og navnlig i Syd- og Vestsjælland (14 pct.). Og utilfredsheden hænger stærkt sammen med afstanden til butikken. Hver anden af dem, der har mere end 5 km til butikken, synes ikke at de daglige indkøbsmuligheder er særligt gode.

Når tiden er knap

I visse situationer har man travlt. Har man akutte sundhedsproblemer spiller det en rolle, hvor langt der er til nærmeste sygehus med akutklinik. Og er man blevet udsat for indbrud eller overfald er det bedst at have politiet ved hånden – og ikke 30 km væk.

Med hensyn til det første er der dog ikke meget store forskelle mellem landsdelene. 18 pct. af befolkningen har mere end 30 km. til en akutklinik og 37 pct. har mellem 16 og 30 km. Ser man bort fra hovedstadsområdet, hvor akutklinikkerne ligger tæt, er alle landsdele tæt på disse gennemsnit.

Afstanden til nærmeste politistation varierer meget mere. Ifølge vores svarpersoner har 5 pct. i hovedstadsområdet og Østjylland mere end 30 km. til nærmeste politi. I Nordjylland gælder det 15 pct. og på Fyn ikke færre end 23 pct. af svarpersonerne.

Det er nærliggende at forvente, at det giver øget tryghed at have politiet tæt på – f.eks. i tilfælde af vold eller indbrud, som vi undersøgte i kapitel 1 og 3. Det er dog den modsatte sammenhæng, vi finder i Tryghedsmåling 2021: jo tættere man bor på politiet, jo mere utrygge er svarpersonerne på de nævnte punkter.

Det kunne jo godt sætte spørgsmålstegn ved beslutningen i sidste års politiforlig om at bygge flere nærpolitistationer af hensyn til trygheden, men sådan tolker vi ikke statistikken. Sagen er vel, at politistationerne er lagt i byområder, hvor de nævnte problemer er størst.

Indirekte peger tallet på en forandring i det sidste tiår: nemlig at afstandsfaktoren ikke har samme betydning som før. Da Tryghedsmålingen målte tilfredsheden med offentlig service forskellige steder i landet i 2011, var den stadig vigtig – og mange havde stadig de bedre tider i erindring før centraliseringstiltagene i nullerne – bl.a. politi- og retskredsreformen og reformen af den kommunale struktur fra 2007.

Afstanden spillede især en markant rolle for dem, der ikke havde bil, især hvis de havde brug for bil.

Vi har derfor spurgt om begge dele i Tryghedsmålingen.

Resultat er at lidt over 99 pct. af dem der har brug for bil angiver, at de rent faktisk har bil. For dem der blot angiver at en bil vil være svær (om end ikke helt umulig) at undvære har 98 pct. bil. Det passer godt med, at antallet af biler er forøget med 300.000 styk siden 2010. Landets autoforhandlere bør – ud over at prise højkonjunkturen – også sende en venlig tanke til centraliseringspolitikken i nullerne[6]. Til gengæld har klimaforkæmperne fået en større udfordring – som vi så i forrige kapitel.

Sociale problemer flytter udenbys

Der er i de senere år ofte peget på en tendens til, at bykommunerne i almindelighed og København i særdeleshed eksporterer kontanthjælpsmodtagere og andre vanskeligt stillede familier til landdistrikter – navnlig i yderområderne. Årsagen er især, at boligpriserne er steget i de større byer samtidig med at man stadig kan leje og købe fornuftige boliger til rimelige priser i andre landsdele.

Man kunne derfor forvente, at vores svarpersoner her vil rapportere om forholdsvis mange sociale problemer – og måske endda forbinde de tilflyttede sociale problemer med en oplevelse af almindelig tilbagegang.

Som figur 7.8 viser, er det svært at bekræfte hypotesen.

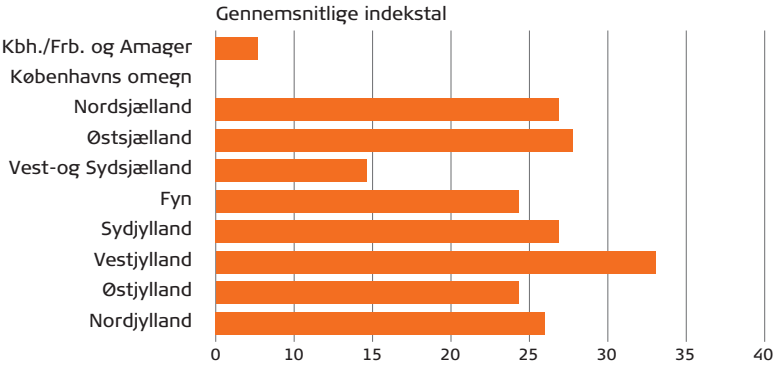

Figur 7.8
– Socialt overskud

Jo længere søjle, jo færre oplever mange sociale problemer, hvor de bor. Tallet for Københavns omegn er nul og dermed lavest, så forholdsvis mange her oplever altså betydelige problemer på det sociale område.

Spørgeformulering: Hvor enig eller uenig er du i følgende: Der er få sociale problemer her hvor vi bor. Svarene er omregnet, så få problemer giver en positiv værdi.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Der er formentlig ikke tvivl om at kommunerne i det vestlige og sydlige Sjælland, der også omfatter Lolland, Falster og Odsherred, har haft en vis tilflytning af mennesker med sociale problemer. Det kan sagtens være en del af forklaringen på, at borgerne her oplever et mindre socialt overskud (dvs. flere problemer) end folk i andre egne.

Men oplevelsen af sociale problemer er endnu mere massiv i København og Københavns omegn, der scorer et rundt 0 i socialt overskud.

Blandt svarpersonerne på Vestegnen oplever et flertal mange sociale problemer (hvis det var medtaget på grafen, ville det som det eneste vise sig som *et minus* på 10). Selv med de øvrige omegnskommuner, der foruden Lyngby og Gentofte omfatter Herlev, Gladsaxe og Ballerup, kan omegnen ikke krybe op over nulpunktet.

Nordjylland
Vestjylland
Østjylland
Sydjylland
Fyn
Gode fritidstilbud
Mange aktive foreninger
Gode pasnings-muligheder
Få sociale problemer
Høj livstilfredshed
Mulighed for efterud-dannelse for voksne
Nemt at komme til skole
Gode indkøbs-muligheder
Gode muligheder for erhvervsuddannelse for unge

Tilfredshedens top tre

Svarpersonerne blev spurgt hvor enige/uenige de er i, at der er gode muligheder hvor de bor, når det gælder foreningsliv, børnepasning mv. jf. signaturforklaringen nederst. De tre landsdele der har **FLEST** tilfredse på det givne område, har fået signaturen på kortet. Smileys'ne er dog sat i de landsdele, hvor svarpersonerne opnår de højeste gennemsnit i spørgsmålet: "Alt i alt, hvor tilfreds vil du sige, at du er med tilværelsen for tiden?".
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

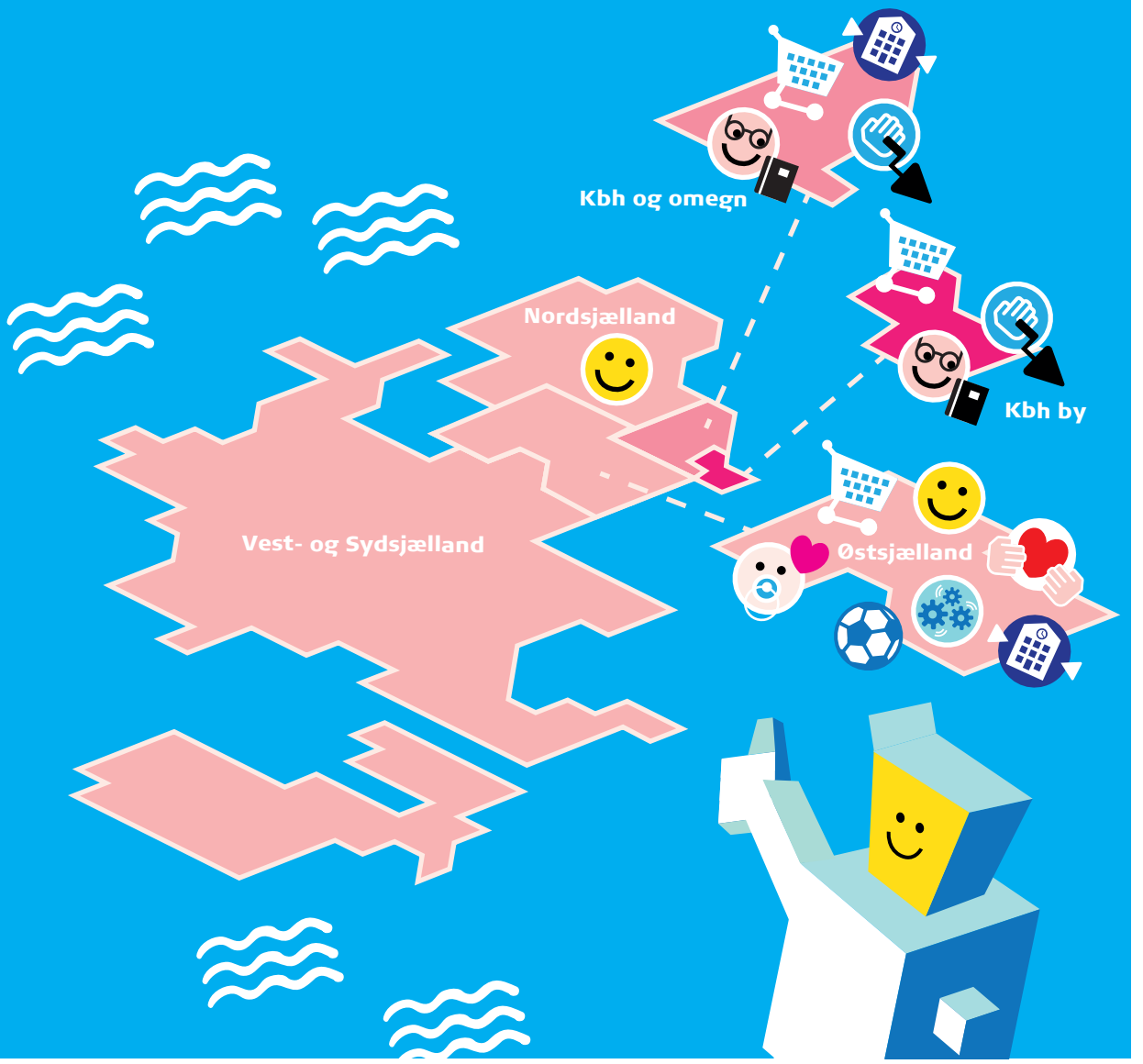

Oplevelsen af tilbagegang

Vi så ovenfor, at de københavnske kommuner og omegnskommuner har haft den højeste vækst af alle landsdele og også hører til dem, hvor fremgangsoptimismen for alvor har bidt sig fast. At der samtidig er flest borgere her, som oplever mange sociale problemer, ændrer ikke på sagen.

Hvad med de øvrige forskelle mellem landsdelene vi har analyseret i det foregående?

En såkaldt korrelationsanalyse kan belyse, hvor stærke sammenhængen er mellem oplevelsen af generel tilbagegang og utilfredshed med afstanden til skole, daginstitutionstilbuddet, erhvervs- og efteruddannelse, adgangen til dagligvarer hhv. fritidslivet og storbyglæderne.

Analysen viser, at der er en moderat stærk sammenhæng mellem gode fritidstilbud og aktive foreninger og følelsen af fremgang. Også adgangen til skole, gode muligheder for daglige indkøb og dagpasningstilbuddet spiller en rolle[7]. De øvrige emner i forrige afsnit (bl.a. uddannelsesmulighederne og mængden af sociale problemer) hænger ikke sammen med borgernes oplevelse af fremgang hhv. tilbagegang – uanset hvad de i øvrigt måtte betyde for dagliglivet.

Et bredere perspektiv får vi med figuren side 100, der bygger på et spørgsmål om, hvor svarpersonen bedst kunne tænke sig at bo,"hvis du kunne vælge frit, dvs. hvis job, familie mv. ikke spillede en rolle?" Her fremgår det klart, at mange kan se charmen ved at flytte fra større til mindre byer eller helt ud på landet.

Nærmere analyser viser, at det i høj grad er de midaldrende, der har sådan en drøm om småby-fællesskab eller måske en bedre bolig til en lavere terminsbetaling. Drømmen om storbyen hører mest ungdommen til.

Tryghed og trivsel

Oplevelsen af fremgang henholdsvis tilbagegang er egentlig bare en mellemstation i analysen. Målet er at finde ud af, om de mange forskelle i udfoldelsesmuligheder og velfærd påvirker borgernes trivsel og tryghed, herunder deres økonomiske tryghed.

Sammenligner vi trivslen i de forskellige landsdele får vi det resultat, der er gengivet i figur 7.9.

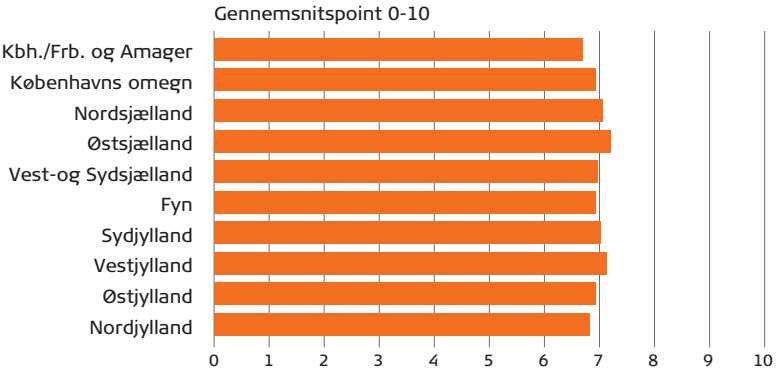

Alt i alt, hvor tilfreds vil du sige, at du er med tilværelsen for tiden? Svar på skala mellem 0 (meget utilfreds) og 10 (meget tilfreds).
Antal svarpersoner 5267.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Figur 7.9
– Almindelig tilfredshed

Borgerne i københavnerkommunerne trives dårligst med et gennemsnit på 6,69 på tipunktsskalaen, mens trivslen i Vestjylland ligger højest med 7,13 point.

Der er formodentlig tale om den kedeligste figur i Tryghedsmåling 2021. Det er også en af de mest opløftende: landet trives i det store hele, og der er ingen sammenhæng mellem hvor godt man trives og hvor man bor, så længe det er landsdele vi sammenligner.

En opdeling på bystørrelse afkræfter også, at trivslen hænger sammen med urbanisering. Selvom der er ulemper ved at leve på landet eller i små bysamfund, så trives man lige så godt der som i større byer. Og selv om man siger, at der er dejligt på landet og at småt er godt, er folk i de store bysamfund hverken mere eller mindre tilfredse med tilværelsen ifølge Tryghedsmålingens data.

Der er større variation i trygheden. Det gælder helt udpræget, hvis man deler op efter oplevelsen af fremgang og tilbagegang i lokalområdet – som det ses i figur 7.10.

Figur 7.10
– Utryghed og tilbagegang

Det er et statistisk faktum, at der er stærk sammenhæng mellem andelen af utrygge og oplevelsen af tilbagegang. Hvad der er årsag og hvad der er virkning ved vi derimod ikke.

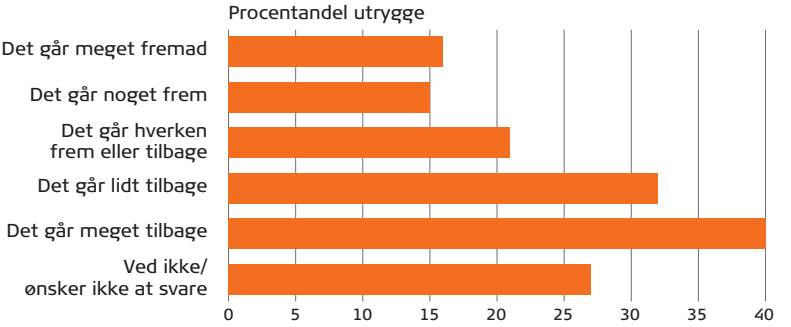

Spørgsmål; se figur 7.q og figur 1.1.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Der er to-tre gange så mange utrygge blandt dem, der oplever lokal tilbagegang som blandt dem, der oplever fremgang. Vi ved også, at flere oplever tilbagegang i yderkommunerne.

Man kunne så formode, at andelen af utrygge i yderkommunerne var større end i bykommunerne, men det forholder sig omvendt. Yderkommunerne har 18 pct. utrygge mod bykommunernes 20 pct. I landkommunerne er andelen 16 pct. De utrygge pessimister forsvinder ganske enkelt i mængden.

Dermed dog ikke være sagt at trygheden er fuldkommen jævnt fordelt over landet. Det ses også i figur 7.11.

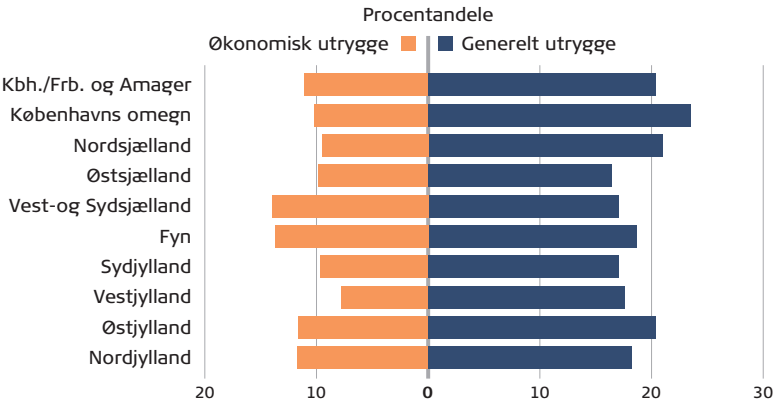

Spørgeformulering: Se figur 1.1.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

Figur 7.11
– Utryghed og tilbagegang

Andelen af økonomisk utrygge er lavest i Vestjylland (8 pct.) og højest i Vest- og Sydsjælland (14 pct).

Ser man på de generelt utrygge, ligger andelen i Københavns omegn øverst med Østjylland og København på en delt andenplads. Der er især Vestegnen, der trækker omegnskommunerne op. Samtidig har begge byer en høj andel af unge, som har en høj andel af utrygge – som vi så i kapitel 1.

Den forholdsvis høje andel af økonomisk utrygge på Fyn og i Vest- og Sydsjælland kan i højere grad hænge sammen med de to områders relative lavvækst. I de fleste undersøgelser i dette kapitel finder vi, at relativt mange er utilfredse med rammer og udfoldelsesmuligheder i Syd- og Vestsjælland. Måske er Lolland bare toppen af en mere omfattende syd-vestsjællandsk problematik. Figuren viser også, at syd- og vestsjællænderne ikke generelt er mere utrygge (selvom flere har en utryg økonomi). Deres generelle tryghedsscore ligger et par point *over* landsgennemsnittet.

Og hvor fører dette os hen?

Skal vi samle de analytiske tråde i dette kapitel kunne det gøres sådan:

De økonomiske forskelle mellem de danske landsdele er beskedne – navnlig i internationalt perspektiv – men de er voksende. Vækstkurverne ligner med et par undtagelser tendenserne fra før finanskrisen. De større bysamfund har fart på, mens de mindre i bedste fald står i stampe.

Den skæve fremgang kamufleres i høj grad af højkonjunkturen, der får langt de fleste til at opleve, at det går fremad for deres lokalsamfund. Den skæve vækst sætter sig heller ikke spor i trivslen, der er ensartet og høj i alle landsdele. Ser man på vores direkte og indirekte mål for "det gode liv", klarer højvækstområderne sig i mange tilfælde ikke specielt godt. Generelt er nogle af fortidens ulemper ved at bo på landet blevet mindre, fordi næsten alle husstande har bil, samtidig med at nogle af fordelene er intakte – utrygheden for kriminalitet er f.eks. stadig mindre i udkantsområderne. Det er på den baggrund forståeligt, at den fortsatte afvandring fra land til by og fra de mindre samfund til de større foregår parallelt med et udbredt ønske om at flytte til de mindre byer og landet – sådan som det også fremgår af planchen på næste opslag.

Vi finder – som forventet – mindre økonomisk tryghed i egne med langvarig lavvækst, men det smitter øjensynlig ikke af på den almindelige tryghed. Den sammenhæng har vi til gengæld fundet i tidligere tryghedsmålinger – og den har formodningen for sig. Trods gode udfoldelsesmuligheder og velfærdstilbud er det derfor ikke usandsynligt, at "den skæve fremgang" bliver en motor for utrygheden, når de gode tider på et tidspunkt slipper op.

Noter:

1. Oprør fra Udkanten. Den Danske Valgundersøgelse 2015. Redigeret af Kasper Møller Hansen og Rune Stubager. 2017. DJØFs forlag.
2. Blandt Venstrevælgerne fik udkantsproblematikken 6 point i gennemsnit mod klimaproblemets 6,5 point. Kun hos Dansk Folkepartis vælgere holdes udkantsfanen højest – med 6.5 point og 5.9 til klimaet.
3. Se f.eks. Rige børn leger bedst. Lars Olsen o.a. Gyldendal 2021.
4. Vestegnskommunerne dækker her kommunerne Brøndby, Glostrup, Albertslund, Hvidovre, Høje Tåstrup, Rødovre, Ishøj og Vallensbæk.
5. Se: Udviklingen i dansk dagligvarehandel. DSK. Februar 2021. DSKs analyse nævner dog at antallet er vokset i årene 2019 og 2020, hvor der dels er åbnet flere discountbutikker i mindre byer og dels har været flere eksempler på, at lokale borgere deltager i finansieringen af en lokal dagligvarehandel.
6. Antallet af biler i Danmark er øget fra 2010-2020 fra 2,4 til 2,7 mio. Kilde: Skatteministeriet og Danmarks Statistik. Juni 21.
7. Ligesom i kapitel 1, er her beregnet et Pearson r, der viser styrken i den statistiske sammenhæng i mellem to svar. Skalaen går fra 0 til 1 og værdier under 0,2 anses for svage, mens værdier over 0,3 er moderat stærke i undersøgelser som denne, hvor mange faktorer kan influere på svarfordelingen. Sammenhængen mellem oplevelsen af lokal tilbagegang og gode fritidstilbud viser r = 0,32, et aktivt foreningsliv r = 0,31, let adgang til skole r = 0,29, gode indkøbsmuligheder r = 0,28 og god børnepasning r = 0,26.
8. Svarpersonerne har fået spørgsmålet: "Hvor kunne du bedst tænke dig at bo, hvis du kunne vælge frit, dvs. hvis job, familie mv. ikke spillede en rolle"? Derefter re de opdelt efter, hvor de bor nu. Beboerne i København, Århus Odense og Aalborg er lig med Storeby. Beboerne i Mellemby svarer til alle andre svarpersoner i byer med mere end 20.000 indbyggere. Beboerne i Lilleby er lig med Tryghedsmålingens svarpersoner fra byer med mellem et og tyve tusinde indbyggere. De øvrige svarpersoner bor på landet.

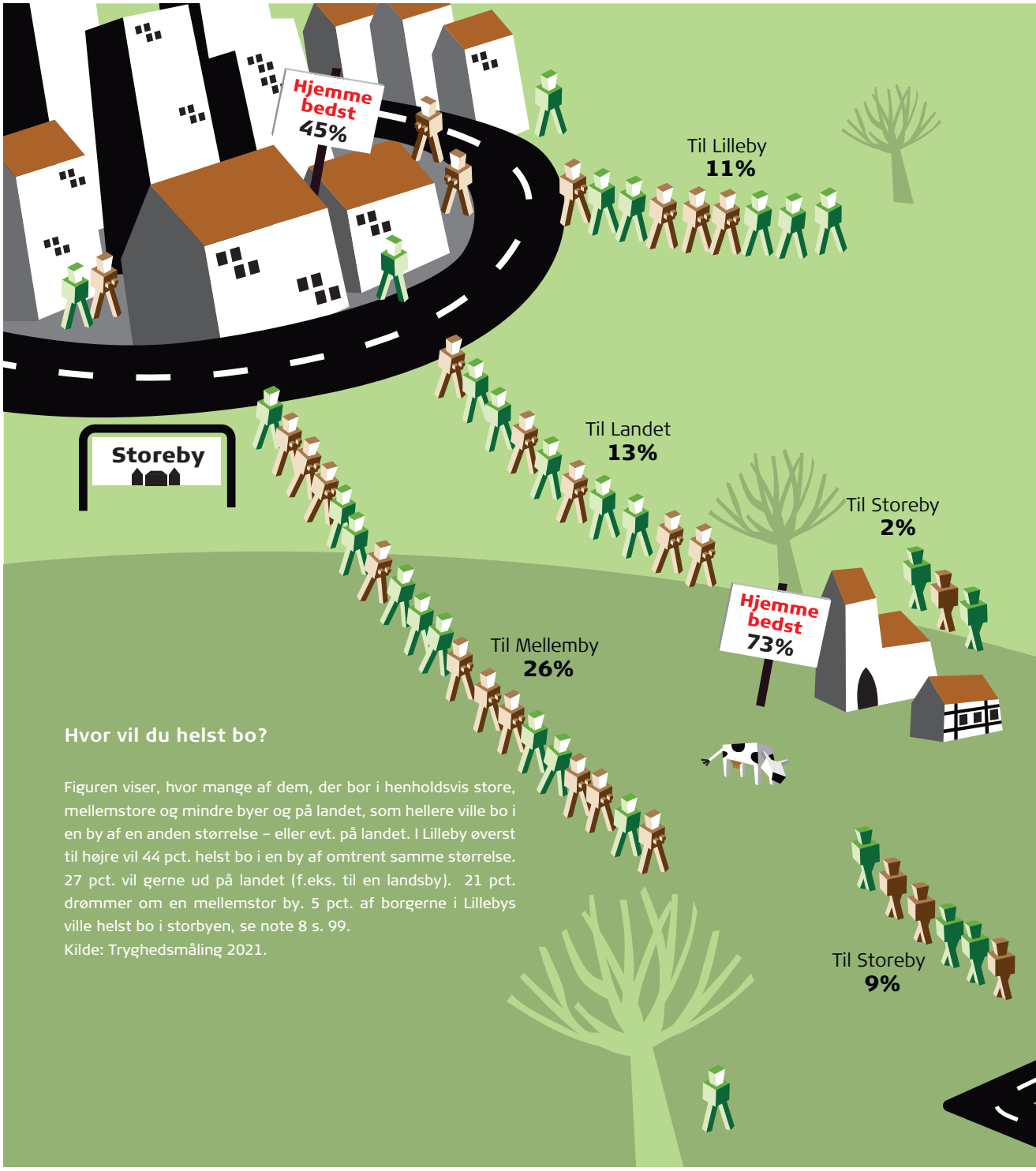

Hvor vil du helst bo?

Figuren viser, hvor mange af dem, der bor i henholdsvis store, mellemstore og mindre byer og på landet, som hellere ville bo i en by af en anden størrelse – eller evt. på landet. I Lilleby øverst til højre vil 44 pct. helst bo i en by af omtrent samme størrelse. 27 pct. vil gerne ud på landet (f.eks. til en landsby). 21 pct. drømmer om en mellemstor by. 5 pct. af borgerne i Lillebys ville helst bo i storbyen, se note 8 s. 99.
Kilde: Tryghedsmåling 2021.

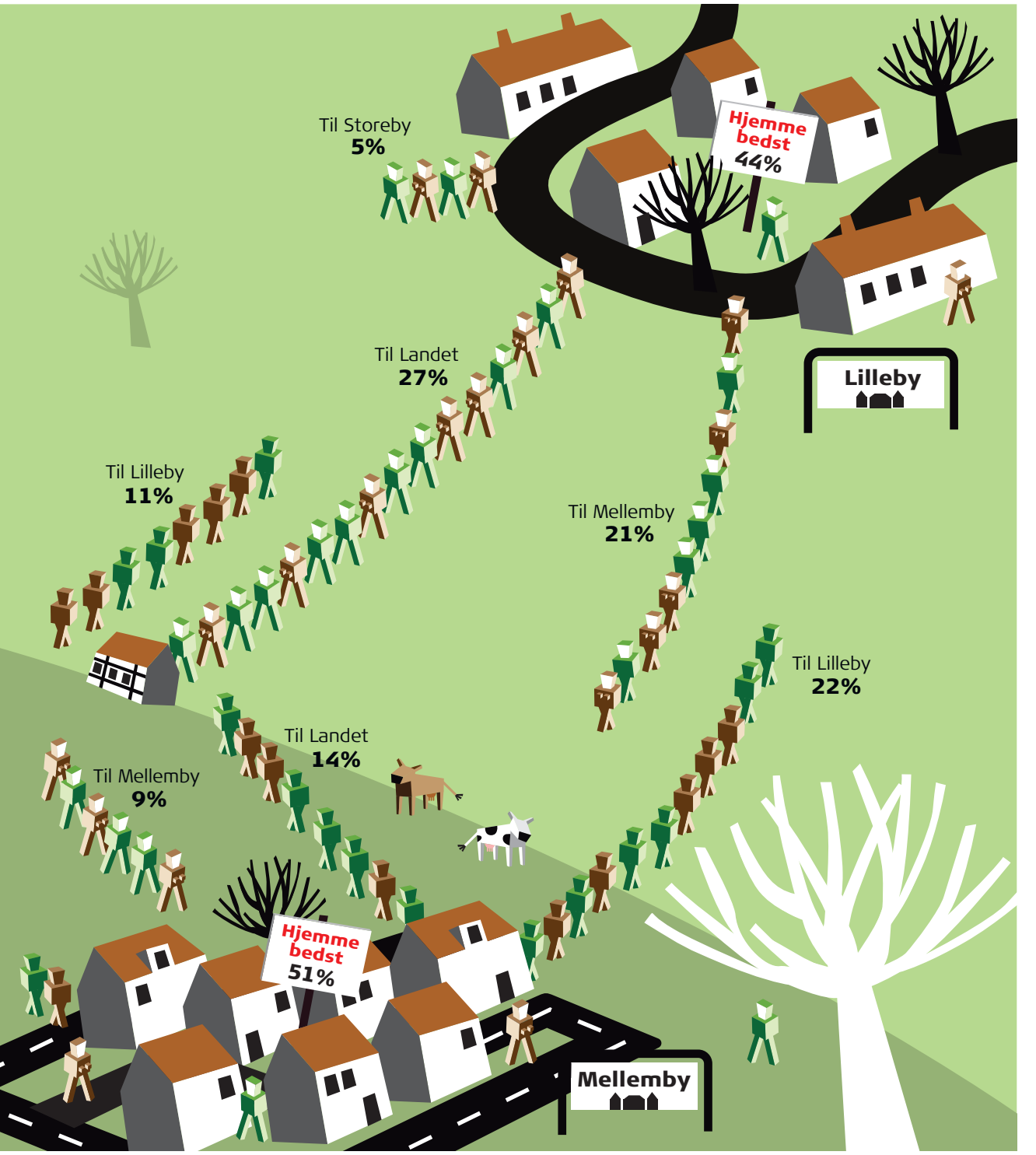
Til Storeby
5%
Hjemme bedst
44%
Lilleby
Til Landet
27%
Til Lilleby
11%
Til Mellemby
21%
Til Lilleby
22%
Til Landet
14%
Til Mellemby
9%
Hjemme bedst
51%
Mellemby

Sådan har vi lavet Tryghedsmåling 2021

Tryghedsmåling 2021 er først og fremmest baseret på en surveyundersøgelse gennemført i perioden 11. juni – 19. juli 2021. Afsnittet om Covid-19 trækker desuden på to særmålinger fra november 2020 og marts 2021. De er sammenfattet i publikationerne "Epidemien og os" og "Tillid og trivsel i coronaDanmark".

Til hovedundersøgelsen er der udsendt invitationer via e-mail. Data er indsamlet med henblik på at opnå svar fra et repræsentativt udsnit af den danske befolkning over 18 år. I alt har 6113 respondenter påbegyndt undersøgelsen, hvoraf 5391 har gennemført undersøgelsen.

En analyse viser, at kvinder og provinsboer er overrepræsenteret blandt svarpersonerne, mens særligt de yngste grupper er underrepræsenteret. Data er derfor vejet på baggrund af et ideal fra Danmarks Statistik, således at svarene er mest muligt repræsentative for befolkningen med hensyn til køn, alder, bopæls-region og uddannelse.

Som alle analyseinstitutter har YouGovpanelet nogle karakteristiske "husskævheder," som man ikke kan veje sig ud af, da vi ikke har en objektiv facitliste (som vi har når det f.eks. gælder alders- og kønsfordelingen i samfundet). Sammenholdes stikprøven med andre institutters har YouGov-panelet bl.a. flere tilhængere af den yderste højrefløj, og tilliden til politikerne er mindre end i andre institutters undersøgelser. En sammenligning med Danmarks Statistiks undersøgelser, der har et strengere metodisk design end institutternes, har også vist, at YouGov-målingerne overdriver andelen af utrygge med nogle procent. Disse skævheder er dog ret konstante fra måling til måling herunder Tryghedsmåling 2021. Derfor er der ikke grundlag for at betvivle hverken undersøgelsens generelle billede eller udviklingstendenserne i vores tidsserier.

Forskellene mellem samfundsgrupperne er normalt uhyre robuste i forhold til variationer i survey-design. Man finder altså de samme forskelle mellem mænd og kvinder, unge og gamle, beskæftigede og arbejdsløse osv. Og med de store stikprøver i YouGov-målingerne kan man gå ned på temmelig små grupper, inden resultaterne bliver upålidelige pga. statistiske usikkerhed).

Tryghedsmåling 2021 er udformet af **professor Jørgen Goul Andersen**, Aalborg Universitet, **konsulent Jacob Andersen**, Dansk Kommunikation og **forskningschef Anders Hede**, TrygFonden. Analysen af data er foretaget af Jørgen Goul Andersen. Projektet er ledet af Jacob Andersen, der også har forfattet teksten. Det er den tiende mere omfattende tryghedsmåling, som er gennemført af TrygFonden siden 2004, hvortil kommer flere mindre undersøgelser af bl.a. befolkningens syn på bl.a. terror, digital tryghed og Covid-19. Alle undersøgelserne er præsenteret på TrygFondens site, hvor de også kan downloades:

https://www.tryghed.dk/viden/tryghedsmaalinger

Bilag 1

Alle Samfundsbekymringer

Samfundsbekymringer. 2009-2021. Andel bekymrede ("meget bekymret" eller "bekymret"). 18-65-årige. Pct.

	2009	2011	2013	2015	2017	2019	2020	2021
Kriminalitet	61,7	53,9	57,7	53,1	55,3	54,1	43,2	46,2
At Danmark bliver ramt af et terrorangreb	24,5	25,7	21,5	30,5	50,0	37,0	33,3	30,1
Den globale opvarmning	55,0	47,1	47,0	47,1	61,4	70,1	55,5	52,9
At coronaepidemien medfører en dyb økonomisk krise							72,6	48,9
Arbejdsløsheden	46,0	53,1	65,4	52,6	40,8	29,2	57,8	26,8
At renten kan stige	23,1	28,6	27,7	22,9	26,8	21,7	29,5	25,8
At der ikke bliver penge nok til de mange ældre				64,8	64,1	65,6	62,5	52,3
At der ikke bliver råd til velfærd i fremtiden	55,9	60,3	65,5	63,0	67,1	69,2	65,2	57,1
At danskerne lever et alt for stresset liv	44,8	46,4	47,0	47,3	54,7	55,5	48,2	52,8
At flere regler og forbud går ud over den personlige frihed						47,8	40,5	43,5
At politikerne på Christiansborg ikke kan samarbejde						46,3	33,1	37,0
At det mislykkedes at integrere indvandrerne i samfundet	53,8	48,6	56,7	56,2	62,6	61,5	50,7	57,7
At der kommer langt flere flygtninge og migranter						56,4	48,2	50,4
At EU's løsninger på flygtningeproblemet ikke er effektive						63,0	58,4	56,8
At USA ikke længere er en troværdig allieret						53,9	54,6	32,9
At Rusland truer sine nabolande						48,4	41,7	45,4
At Kina med tiden kommer til at dominere hele verden						40,4	44,6	43,2
At mænd med magt krænker kvinder seksuelt								40,7
At mange anklages for seksuelle krænkelser uden grund								38,6

Spørgeformulering: Nedenfor er nævnt en række samfundsproblemer, som man som borger i Danmark kan være mere eller mindre bekymret over. Angiv hvor bekymret du som borger for tiden er for hvert af disse samfundsproblemer. Svaret Ved ikke er medtaget i beregningen. Dvs. det er meget bekymret + bekymret i pct. af samtlige svarpersoner 18-65 år.

Bilag 2

Faktoranalyse (Klima)

	Component		
	1	2	3
Der er slet ikke styr på klimaudfordringen internationalt	,779	,145	-,140
Store dele af Jorden kan blive ubeboelig, hvis vi ikke får løst klimaproblemet	,756	-,166	,045
Q38a1_3 De kommende generationer får det meget sværere end vi har haft, hvis vi ikke får løst klimaproblemet	,808	-,103	,023
Q38a1_4 Jeg tror, der bliver fundet tekniske løsninger på verdens klimaproblemer i løbet af få år	-,313	,135	,793
Q38a1_5 Folk vil gerne leve mere klimabevidst, hvis andre folk også bidrager	,623	,081	,267
Q38a1_6 Folketinget mangler vilje til at træffe de nødvendige beslutninger for klimaet	,673	-,109	-,040
Q38a1_7 Den grønne omstilling giver masser af job	,366	-,174	,624
q38b_1 Der er områder i min kommune, hvor der godt kan opstilles vindmøller	,261	,036	,334
q38b_2 Udgifter til at nå Danmarks klimamål må ikke gå ud over velfærden for dem, der har mindst	,364	,637	-,105
q38b_3 Folk med almindelige indkomster skal ikke betale højere skatter og afgifter for at nå Danmarks klimamål	,104	,783	-,004
q38b_4 Klimadebatten domineres af yderligtgående klimaforkæmpere	-,132	,733	,058
q38b_5 Indsatsen for at forbedre klimaet må ikke gå så vidt, at den skader erhvervslivets konkurrenceevne	-,210	,742	,168
q38b_6 Ligegyldigt hvad vi gør for klimaet i Danmark, så betyder det ikke noget i det store billede	-,286	,568	-,014
Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization. a. Rotation converged in 9 iterations.			

Tabellen viser de underliggende tankestrukturer bag svarene på en række af undersøgelsens spørgsmål i en såkaldt faktoranalyse. Nærmere bestemt vises styrken af sammenhængen mellem hvert enkelt spørgsmål og den enkelte faktor (de tre søjler), når der kontrolleres for de andre faktorer. Værdier tæt på nul angiver, at der ikke er nogen sammenhæng; værdier mellem 0,5 og 1.0 (eller mellem minus 0,5 og minus 1.0) angiver en stærk sammenhæng.

Tryghedsmåling 2021 ...

... tager temperaturen på tryghed og bekymringer i Danmark. Selvom Covid-19 er på retur er den almindelige tryghed mindsket siden 2020. Det er de unge, der er blevet mindre trygge, hvorimod de ældre er mere trygge end for et år siden. Trygheden for økonomien ligger på et højere niveau end i mange år. Derimod har utrygheden for vold og sexovergreb fået tag i endnu flere.

Tryghedsmåling 2021 dykker ned i befolkningens klimabekymringer – fra de største og globale til de dagligdags og jordnære. Et andet hovedemne er de geografiske uligheder i Danmark, der vokser sig større, selvom forskellene opleves mindre tydeligt under højkonjunkturen.

Tryghedsmåling 2021 er den 10. større undersøgelse siden 2004. Den bygger på svar fra mere end 5.000 personer, der er udvalgt så de tilsammen giver et nuanceret billede af befolkningen.

TrygFonden

TryghedsGruppen er den største aktionær i forsikringsselskabet Tryg og står bag TrygFonden. TryghedsGruppen udbetaler i år bonus til sine 1,3 mio. medlemmer på i alt ca. 700 mio. kr. og har almennyttige uddelinger for op til 650 mio. kroner.